

Jornades sobre l'Euroregió

Barcelona 25 -26 de novembre 2004

JORNADES SOBRE L'EUROREGIÓ

Barcelona, 25 i 26 de novembre de 2004

Jornades sobre l'Euroregió (2004 : Barcelona)

Jornades sobre l'Euroregió : Barcelona, 25 i 26 de novembre de 2004

I. Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya II. Títol

1. Euroregió Pirineus Mediterrània - Congressos

339.92:061.1(460:44)(061.3)

® Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreça a Internet: www.ctescat.net
A/e: ctescat@gencat.net

Barcelona, març de 2005
Disseny gràfic: Cualesquiera Comunicació Visual
Impressió: Gràfiques Cuscó, S.A.

Dipòsit Legal: B. 9.250-2005

Índex

Nota introductòria	5
Inauguració de les jornades	7
Hble. Sr. Josep Maria Rañé i Blasco, conseller de Treball i Indústria de la Generalitat de Catalunya	7
Il·ltre. Sr. Rafael Hinojosa i Lucena, president del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya.	10
Les euroregions dins del nou marc de la UE	11
Conferència del Molt Hble. Sr. Joan Rigol i Roig	11
Conferència del Dr. Josep Ramoneda Molins, president del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.	19
Situació actual i perspectives de desenvolupament socioeconòmic de l'Euroregió	27
Conferència del Dr. Martí Parellada i Sabata, catedràtic de la Universitat de Barcelona.	27
Factors de deslocalització i avantatges competitius de l'Euroregió:	
Infraestructures i mobilitat, activitat econòmica	41
Conferència de l'Hble. Sr. Albert Vilalta i González, doctor enginyer de camins, canals i ports	41
Conferència de l'Excm. i Magfc. Dr. Joan Tugores i Ques, rector de la Universitat de Barcelona.	47
L'àmbit social a l'Euroregió (taula rodona)	55
Intervenció del Sr. Joan Coscubiela i Conesa, secretari general de la CONC .	55
Intervenció del Sr. Josep Maria Álvarez i Suárez, secretari general d'UGT de Catalunya	60
Intervenció del Sr. Joan Pujol i Segarra, secretari general de Foment	61
Intervenció del Sr. Víctor Campdelacreu i Armengol, membre de la Comissió Executiva de Pimec	63
Els CES davant el repte de l'Euroregió (taula rodona)	67
Intervenció del Sr. Francesc Obrador, president del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears	67

Intervenció del Sr. Francis Mayos, representant del Consell Econòmic i Social de Midi-Pyrénées	71
Intervenció de la Sra. Ángela López, presidenta del Consell Econòmic i Social d'Aragó	76
Clausura	79
Hble. Sr. Pere Esteve i Abad, vicepresident del Patronat Català Pro Europa .	79
Il·ltre. Sr. Rafael Hinojosa i Lucena, president del CTESC	83

Annexos

Annex 1	
Programa de les jornades	87
Annex 2	
Mapes d'infraestructures de transport	89

Nota introductòria

Quan vàrem prendre la decisió d'organitzar aquestes jornades comptant amb un conjunt de personalitats destacades, ho vàrem fer amb la voluntat de debatre una qüestió d'interès emergent. Ho vàrem fer perquè sabíem que tenien i tenen moltes coses a aportar, visions i opinions d'un gran interès humà i estratègic sobre la constitució de l'Euroregió Pirineus – Mediterrània i les seves connotacions socioeconòmiques. I ara que oferim públicament el resultat d'aquelles jornades, ho fem mitjançant la reproducció literal i directa d'allò que els ponents exposaren en les seves intervencions.

Hem volgut respectar el caràcter oral de les intervencions per tal de transmetre-les amb la fidelitat més gran possible, tal com varen ser pronunciades, amb totes les inflexions d'un discurs múltiple que concorre vers un punt de trobada. A la vegada hem procurat ser rigorosos: el més important del pensament d'uns i altres hi és reflectit.

La lectura d'aquestes intervencions ens procura una idea orientativa de les coordenades que presideixen la realitat territorial de l'Euroregió. Després de la insinuació de tot un conjunt de propostes dels ponents podem assegurar que sabem quelcom més. Estem doncs, davant d'un material que obre les portes a noves lectures, a noves investigacions.

L'equip de coordinació

Inauguració de les jornades

Hble. Sr. Josep Maria Rañé i Blasco, conseller de Treball i Indústria.

En primer lloc voldria agrair la invitació a les jornades i felicitar el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya per la qualitat i l'oportunitat d'aquesta iniciativa.

En l'escala mundial, la competència per a les nostres economies és cada cop més dura. L'ampliació de la UE a l'est i la liberalització dels intercanvis en l'àmbit mediterrani obre noves oportunitats, però també suposa un repte sense precedents.

L'estructura econòmica de Catalunya afronta, doncs, el repte de millorar la seva com-

Moment de l'acte d'inauguració.

petitivitat per integrar-se en aquest nou context. Per encarar aquest repte, Catalunya ha d'apostar per Europa.

En aquest marc, l'Euroregió pot aportar la massa crítica necessària, en termes de població, ocupació, estructura empresarial, i infraestructures, perquè tots els territoris implicats puguin esdevenir un pol econòmic important a nivell internacional.

L'Euroregió Pirineus-Mediterrània està formada per territoris de característiques molt diverses, però en gran mesura complementàries. Juntes, aquestes regions tenen un pes important en el context sud europeu i mediterrani a causa de la seva dimensió demogràfica, econòmica i territorial.

Comptem amb elements qualitativament molt valuosos, com ara:

- Una xarxa de centres metropolitans de dimensió europea.
- Una posició clau en la Mediterrània occidental.
- Una considerable base científica i tecnològica (universitats i escoles tècniques, parcs tecnològics, laboratoris d'investigació).
- Una estructura econòmica diversificada, indústries punteres consolidades o emergents (aeronàutica, energies renovables, biotecnologies aplicades a la farmàcia, la medicina i l'alimentació, automobilística, etc.), una producció agrícoles i vitícoles abundant i de qualitat.

En termes quantitius, la seva importància és també molt notable:

- Una població de 13 milions d'habitants (el 2,9% de la Unió Europea de 25 països).
- Una producció, al 2001, de 278.370 milions d'euros (el 3% del PIB de la Unió Europea de 25 països).

És imprescindible garantir el lligam entre l'ensenyament universitari, la investigació, la innovació i el desenvolupament econòmic regional. Cal que les nostres regions passin a ocupar de manera conjunta un paper destacat en l'espai europeu d'investigació, esdevenint un gran centre innovador i participant conjuntament en programes europeus de recerca. Per això cal aprofitar les complementarietats científiques regionals, i establir lligams entre la iniciativa pública i privada en matèria de desenvolupament econòmic, tecnològic i industrial a partir de la base científica.

L'Euroregió ha d'esdevenir un espai atractiu per als capitals industrials internacionals que busquen implantar-se en un entorn creatiu i innovador, basat en la qualitat i l'excel·lència científica, al servei d'una economia sostenible i competitiva.

Ara s'obre una nova oportunitat per donar un impuls a l'Euroregió. El context és favorable per diverses raons:

En l'àmbit europeu, la política de cohesió per al període 2007-2013, que actualment s'està debatent, contempla un Objectiu específic per promoure una integració equilibrada del territori de la UE mitjançant la cooperació transfronterera i transnacional. En aquest marc, la Comissió Europea també ha proposat la creació d'un nou instrument

jurídic de cooperació transfronterera (“autoritat regional transfronterera”), que tindria la capacitat de desenvolupar les activitats de cooperació en nom de les autoritats públiques implicades a banda i banda de les fronteres.

En l'àmbit francès, l'inici del procés de descentralització, que malgrat ser encara incipient i molt incomplet, va en la línia de transferir un gran nombre de competències fins ara exercides per l'Estat.

En l'àmbit espanyol, un govern que ha expressat la voluntat de garantir la participació de les CCAA a la Unió Europea, i ha mostrat la seva disposició a integrar aquestes en les negociacions bilaterals amb els estats fronterers (França i Portugal).

Tres exemples d'euroregions en marxa:

- **Europaregion Tirol:** Formada pel l'estat federal del Tirol (Àustria) i les províncies autònomes de Südtirol/Alto Adige i Trentino (Itàlia).
Activitats: La cooperació entre les 3 províncies cobreix molts camps, en particular l'economia, el trànsit i les comunicacions, la cultura, l'educació, el medi ambient i els afers socials. En l'actualitat els temes en marxa són la recerca d'un acord sobre política de tràfic a la delicada zona dels Alps central, els esforços combinats per transferir el tràfic pesat de carretera a tren, el finançament del nou túnel del Brenner a partir de peatges a l'autopista del Brenner, l'establiment d'un servei de passatgers regular integrat en el transport ja existent, les iniciatives comunes de les tres universitats en el camp de la informàtica (BIT school) i l'organització de grans exposicions temàtiques com ara la prevista per a 2005 sobre 'El Futur de la Natura'.
- **Øresundkommiten:** La regió sueca de Skåne (capital Malmö) i les illes daneses de Zelanda (Sjælland), Lolland, Falster i Bornholm. Inclou els governs de ciutats, comtats i de la regió de Skåne.
Activitats: En la seva pròpia definició, el Comitè de l'Øresund actua com a facilitador de xarxes, una plataforma política i una ambaixada per a incrementar la cooperació a través de l'estret entre individus, empreses i organitzacions. També inicien i porten a terme els seus propis projectes en els camps dels negocis i el comerç, el mercat de treball i l'educació, la comunicació i les infraestructures, la cultura, el medi ambient, la Mar Bàltica i la informació.
- **Comunidade de Trabalho Região Norte de Portugal-Galícia:** La comunitat està formada per 14 comissions. 10 són comissions sectorials, constituïdes per representants de les institucions públiques de les dues regions, en els diferents sectors susceptibles de cooperació. També té tres Comunitats Territorials de Cooperació (CTC de la Vall del Minho, CTC de la Vall del Limia i CTC de la Vall del Tàmega) que agrupen institucions de tots dos costats de la frontera: cambres municipals portugueses, ajuntaments i diputacions provincials de Galícia. Finalment hi ha una Comissió Específica, constituïda per l'Eix Atlàntic del Nordoest Peninsular, que s'ocupa de la política urbana de les ciutats que en formen part.

Entre els projectes en marxa hi ha per exemple un parc natural transfronterer

(Gerês-Xurés), intercanvis d'alumnes en formació tecnològica, artística o professional, un programa transfronterer de dinamització universitat-empresa, un fons de capital-risc euroregional, una xarxa d'infraestructures tecnològiques, intercanvis entre persones de la tercera edat, estudis de viabilitat per a l'enllaç ferroviari Porto-Vigo, la construcció d'un pont sobre el Minho, la recuperació de camins rurals transfronterers, etc.

La vocació final de la nova Euroregió és esdevenir un pol d'innovació i creixement sostenible basat en la connexió entre els centres industrials, científics i tecnològics de la zona euroregional. Aquesta connexió té components infraestructurals, empresarials, financers, mediambientals, humans, de formació i també, per descomptat, polític-administratiu.

L'objectiu és exercir un lideratge *de facto* en el context euromediterrani, compartit per totes les regions que conformen l'Euroregió, esdevenint un referent bàsic al sud d'Europa i a la Mediterrània, i el motor d'un creixement sostingut i compatible amb el respecte pel medi ambient.

Entre els objectius implícits destaca la voluntat de guanyar competitivitat i augmentar la cooperació territorial en el marc global (objectiu bàsic de la Unió Europea en el període 2007-2013) i tenir un major i millor accés als programes i projectes de la Unió Europea.

Els àmbits de cooperació que, a priori, presenten un major interès són: les comunicacions i infraestructures, la recerca i la innovació tecnològica, la cultura, el medi ambient, el turisme i el patrimoni.

Avui estem en condicions d'anunciar que els agents socioeconòmics de l'Euroregió, aquells que vertebraven la realitat socioeconòmica del territori, ja estan implicats en el projecte.

Moltes gràcies.

II·ltre. Sr. Rafael Hinojosa i Lucena, president del CTESC

Bon dia, senyores i senyors, Honorable Conseller de Treball i Indústria, senyor Josep Maria Rañé,

Estem molt agraïts que hagi pogut presidir la inauguració de les jornades sobre l'Euroregió que ha organitzat el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya. Agraïxo també la participació de tots els ponents que participaran en les jornades i molt especialment la presència i participació dels presidents dels CES balear, d'Aragó i del Midi-Pyrénées. Lamentem l'absència dels presidents dels CES de València i de Languedoc Roussillon, que no poden estar avui amb nosaltres.

Les euroregions dins del nou marc de la UE

Conferència del Molt Hble. Sr. Joan Rigol i Roig

Joan Rigol i Roig va nèixer a Torrelles de Llobregat (Baix Llobregat) el 4 d'abril de 1943. Home de formació humanística i filosòfica. Màster en Administració i Direcció d'Empreses per ESADE, membre de l'Institut Espanyol d'Analistes d'Inversions y secretari general de la PIMEC (1977-1980). L'any 1976 es va afiliar a Unió Democràtica de Catalunya, partit del qual n'ha estat president des del 1987 fins l'any 2000. Fou diputat al Congrés de Diputats en diverses legislatures i senador en representació de la Generalitat, ocupà la vicepresidència del Senat d'Espanya en el període 1995-1999. Nomenat conseller de Treball en la primera legislatura (1980-1984) i conseller de Cultura en la següent (1984-1985). En la sisena legislatura (1999-2003)

Intervenció de la Sra. Carme Rangil, vicepresidenta del CTESC, acompanyada pel Molt Hble. Joan Rigol i pel Dr. Josep Ramoneda.

va ser president del Parlament de Catalunya, fomentant un clima de diàleg entre els diversos grups parlamentaris i liderant iniciatives per obrir el Parlament al conjunt de la ciutadania. Autor de moltes publicacions, entre les quals destaquen: Crisi i país (1984), Poble i consciència nacional (1986), Propostes i reflexions per al catalanisme polític (1989), Política i comunitat: el meu nacionalisme (1996), Camins de diàleg (2002). Els seus discursos pronunciats com a president del Parlament de Catalunya están recollits en el volum Paraules del president Joan Rigol (2004).

Quan el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya em va demanar aquesta intervenció, sabia perfectament que jo no era un especialista en la matèria. Senzillament sóc un polític, un polític que ara té el privilegi d'una certa jubilació anticipada. M'interessa, però, lògicament, la construcció d'Europa i m'interessa molt el posicionament que pot tenir Catalunya en aquesta vertebració europea, no només en l'àmbit polític institucional, sinó també en l'àmbit social, econòmic, etc.

Aleshores, si em permeten, jo faré una reflexió en tres nivells que són molt genèrics. El primer en el camp polític, el segon en el camp econòmic i el tercer en el camp cultural, i, en acabar, intentaré arribar a una conclusió sobre com podria encaixar tot això dins l'àmbit institucional, ara que estem tractant tots els temes de la Constitució Europea.

Voldria fer prèviament dues observacions: per què Catalunya ens interessa tant i assumim aquesta responsabilitat de formar part, diguem-ne, d'una Euroregió en aquest sentit. I voldria fer les meves constatacions al voltant de tres simples pinzellades: una històrica, altra intersticial, i ja els explicaré perquè en dic intersticial, sobre la presència de Catalunya a Europa, i l'altra sobre la seva actualitat.

Històricament, nosaltres hem viscut l'experiència que tot i que, diguem-ne, Catalunya històricament va anar cap al sud des de la batalla de Muret, sempre ha existit una part del territori en què, en travessar la frontera convencional, ens hem trobat amb gent pràcticament de la mateixa cultura que la nostra; per tant, la frontera mai no ha representat un tall radical, sinó que ha implicat també una convivència amb la gent que forma part d'un altre Estat, però que participa amb nosaltres en el nostre àmbit cultural.

Més endavant, la història ens ha portat al fet que Catalunya hagi tingut sempre la necessitat d'una certa obertura cap enfora. Ja des de la reforma agrària catalana del segle XVIII i del segle XIX, Catalunya va ser el primer àmbit de l'Estat espanyol que va produir excedents, excedents d'alcohols i de vins, i vam necessitar una economia oberta. I vet aquí tota aquella comercialització que ens venia dels ports del Maresme i de Reus i de Salou mitjançant els quals ens obríem, lògicament, a una economia molt més oberta que no pas estrictament la de l'Estat. Igualment, cal tenir present tot allò que va significar la revolució industrial; és a dir, a Catalunya anàvem a fer espionatge industrial a Anglaterra amb tots aquells telers, etc. i tot això per intentar estar oberts a Europa. De fet, no s'entendria la nostra renaixença cultural si no fos a través del Romanticisme alemany de Goethe i de Novalis que, en el fons, era allò que anava

portant el poeta Maragall a Catalunya, o no s'entendria el nostre modernisme d'en Domènech i Montaner o d'en Gaudí si no fos per l'Art Nouveau i per Liberty, que eren corrents europees. D'una manera o d'una altra, Catalunya ha estat sempre oberta; i fins i tot l'anarquisme català no s'entendria sense l'internacionalisme, molt arrelat aquí a Catalunya. Aquesta seria una primera pinzellada històrica.

Segona. Catalunya ha buscat sempre, des del punt de vista polític, estar present com a tal en el conjunt del món i molt especialment a Europa. Nosaltres hem hagut de buscar una projecció internacional d'aquesta manera que jo en deia intersticial, és a dir, allò que ens permetia el fet de no ser estat entre els espais que els estats no cobrien. I, si s'hi fixen, per coses ben recents, *Els quatre motors d'Europa*, per esmentar un cas molt pràctic, forma part d'aquesta política d'estar presents en aquests àmbits, i per aquesta escletxa que els estats sobirans permeten d'una manera o d'una altra. I si vostès també s'hi fixen, veuran que els dos presidents de la Generalitat nostra, estatutària, han sigut presidents de l'ARE. Per entendre'ns, aquesta recerca d'estar presents en el conjunt d'Europa ha estat permanent. I jo crec que no ens podem treure de sobre la responsabilitat que hem assumit, com a país, de configurar Europa d'una manera activa i d'una manera personal amb la nostra aportació, des de la nostra catalanitat. Sembla també que aquest és un marc en el qual incideixen moltes activitats, una de les quals és, precisament, aquesta de les euroregions.

De fet, entre les fronteres sempre ha existit una espècie de miniclima econòmic. Per raó de les duanes ha existit sempre una relació entre una banda i una altra. No fa massa, la gent que vivia a la frontera de Port Bou va viure aquella crisi tan forta pel fet precisament que hi havia una economia basada en la frontera, per raó de la seva complexitat administrativa a l'hora d'omplir formularis, de l'entrada i sortida de mercaderies i per raó també dels petits avantatges que significava la diferència de preus en un cantó i un altre de la frontera. Aquest miniclima fronterer, més aviat reduït i més aviat minso, és el que ara cal transformar en un sentit positiu molt més obert, que és el que ens marca la Constitució Europea. No hem d'oblidar, per tant, aquest àmbit interfronterer, sinó que l'hem de potenciar. Per tot això, cal tenir present aquesta construcció de regions no només en el marc de la construcció europea, al meu entendre, sinó en el marc d'una economia molt globalitzada i d'una economia que intenta vertebrar-se a través del treball en xarxa; xarxa d'infraestructures amb xarxa d'intercomunicació personal, etc. Sembla que són dues grans variables d'àmbit no estrictament europeu, però signifiquen com i de quina manera hem d'omplir aquest buit interfronterer.

Dit això, em permetran una consideració genèrica en el camp polític. Quan el 9 de maig de 1950 en Robert Schuman va dir que volia constituir la comunitat de l'acer i el carbó, posava la primera pedra de tot un procés en el qual encara hi som; posteriorment, el 18 d'abril del 1951 ja no s'hi van afegir només aquells primers països, és a dir, Alemanya i França, sinó també Holanda, Bèlgica, etc. i van construir el germen del que després ha esdevingut la Unió Europea.

Quan feien això, de fet, estaven introduint un canvi radical en la visió política d'Europa. Europa estava feta de fronteres i ara es tractava, no de modificar les fronteres a través de la guerra, que és el que havia passat secularment, sinó intentar supe-

rar aquestes fronteres. Aquest és el gran canvi polític en què ens trobem. Les fronteres, fins aleshores, eren el monopoli exclusiu formulat pels estats-nació. Eren l'expressió territorial de la seva sobirania i de la seva sobirania entesa com un concepte absolut. En aquest cantó de la ratlla manava aquest estat i de l'altre cantó de la ratlla manava aquell altre estat. No hi havia possibilitat d'interferències i, en cas de produir-se, eren motiu de guerra, un cas bèl·lic absolutament clar i diàfan. La interferència en les fronteres de la sobirania absoluta de l'estat-nació era pràcticament allò que marcava la dinàmica política que sempre girava al voltant de les guerres.

Lògicament, si el monopoli queda en els estats-nació, hi ha una primera conseqüència molt clara. I és que els estats-nació es formulen de manera radial. Hi ha un nucli que és el centre oficial de l'essència del propi estat-nació, que no sempre és el centre geogràfic sinó que és el centre polític i administratiu, i a partir d'aquí es generen unes infraestructures, unes xarxes fonamentalment de tipus radial. Això vol dir que aquestes xarxes que fa l'estat-nació tenen sempre aquesta concepció endogàmica del propi estat, perquè porten sempre cap al mateix origen. A més a més, provoquen una segona conseqüència que és una diferència cada cop més marcada, en el seu interior, entre el centre i la perifèria. Aquests són alguns dels elements que provoquen les fronteres dels estats-nació.

Quan Schuman, Monet, etc. volen fer el canvi i volen que les fronteres no siguin l'última paraula d'Europa, de l'Estat-nació, sinó que volen que les fronteres tinguin tot un altre sentit, aleshores canvia lògicament la dinàmica interna en aquest aspecte. Les fronteres s'entenen més, i ara aquí em refereixo a una aportació que va fer el pare Batllori l'any 1982 en el primer dia d'Europa que va proclamar la Generalitat: "les fronteres", deia ell, "passen de ser un punt de l'estricta aplicació de la sobirania dels Estats a ser un punt d'identificació i de diàleg". És a dir, superar-les no vol dir esborrar tot tipus de frontera, perquè estem tots fets de comunitats amb una identificació col·lectiva, però la frontera deixa de ser un tall net i absolut i passa a ser precisament l'afirmació respecte del diàleg amb els altres.

En aquest sentit, Europa ja no és només la suma aritmètica d'estats, sinó que és la integració de persones. I això implica, al meu entendre, una aportació fonamental que és la següent: el sentit de pertinença ja no és unívoc. Si fos unívoc voldria dir seguir la lògica interna dels estats-nació que volien tenir el monopoli de tot. El sentit de pertinença pot ser plural, tot i que el sentit d'identitat sí que és el que cadascú, cada ciutadà i cada col·lectivitat es formula o d'allò que en té consciència. Però nosaltres podem tenir sentiments de pertinença plurals, cosa que fins ara no era així. I, en segon lloc, si Europa no és només la suma aritmètica d'estats, les xarxes europees no poden ser la suma de xarxes d'estats, amb aquells vicis d'origen en el sentit que, fonamentalment, són endogàmiques i són fonamentalment centrals i radials. Convé una reflexió de tot aquest entramat de xarxa per pensar en Europa des d'aquesta nova perspectiva, en el sentit que Europa no està feta de la suma de les fronteres dels estats-nació, sinó que està feta d'una realitat molt més complexa. I, en aquest sentit, quan reflexionem sobre les xarxes, no hem de pensar només en la dinàmica de la integració política europea, sinó que hem de pensar en la globalització econòmica, hem de pensar en la interrelació dels fenòmens a escala mundial. L'accident de Txernòbil és l'exemple més clar. És a dir, una cosa que traspassa les

fronteres com és la contaminació nuclear d'una central, afecta tot un conjunt que ja no es pot dividir per la dimensió de les duanes, sinó que va molt més enllà. I després, una altra raó, no només la globalització, no només la interrelació dels grans fenòmens, sinó que els ciutadans, en la seva dimensió personal, des del turisme fins a la seva inquietud cultural, transgredeixen tots els límits fronterers, i això ens porta a una visió de les dimensions europees, en aquest cas, absolutament nova. Jo en vaig aprendre molt d'això del pare Batllori; aquesta visió fronterera que ell explicava a través dels quatre personatges més emblemàtics de l'Acord de Roma. Parlava d'un tal Schuman, que era alsacià i tots sabem la història d'Alsàcia, sempre com a punt conflictiu i per tant com a punt fronterer; parlava d'en De Gasperi, que era del Tirol del sud i que havia estat fins i tot diputat del Parlament austrohúngar a Viena i, per tant, era un home que havia viscut sempre a cavall de les diverses fronteres; del renà Adenhauer, originari d'una terra que té frontera amb França, Bèlgica, Luxemburg, és a dir, un home absolutament de frontera i de l'Spack, que és del Benelux. Aquests homes que havien viscut els drames fronterers són els que veuen la dimensió política que ha d'agafar Europa en la seva unitat política. Aquesta seria la meua primera reflexió en el camp polític.

Estem no només canviant la constitució d'Europa, sinó que estem canviant unes realitats de tipus polític, econòmic i cultural que afecten fins i tot la nostra consciència ciutadana amb aquesta pluralitat de sentits de pertinença i, alhora, amb el manteniment de la pròpia identitat. Passo amb una pinzellada sobre allò que em sembla que signifiquen les euroregions en la seva dimensió econòmica. Jo crec que es tracta fonamentalment de cercar unes complicitats en el nostre entorn amb un doble objectiu: primer, la política de complementarietat en el nostre entorn i, segon, l'optimització de les proximitats, i de les proximitats físiques. És a dir, nosaltres ens contrastem ja no amb aquells petits avantatges que si un viu a Port Vendres pot anar a comprar el tabac a Figueres perquè es més barat i generem llocs de treball a base de posar segells a la burocràcia administrativa, sinó que el que hem d'intentar és optimitzar al màxim, amb una dimensió suficient, tot allò que tenim d'avantatges i de possibilitats. Nosaltres necessitem, lògicament, en un àmbit molt més ampli d'aquell estrictament regional, optimitzar els recursos que tenim. Optimitzar aquests recursos i aquestes infraestructures. Hem de pensar per exemple que els nostres aeroports, les nostres universitats, si han de tenir un potencial europeu i, si em permeten, global, des del punt de vista econòmic i cultural, aquestes universitats i aquests aeroports els hem de pensar en una dimensió on tot el nostre àmbit demogràfic permeti donar aquesta potència i aquesta projecció. Nosaltres, lògicament, hem de veure com reduïm els costos de transacció fruit d'aquesta proximitat, i hem de veure quines són les propostes de desenvolupament de les xarxes a fi i efecte de complementar les inèrcies que s'han produït durant la construcció de xarxes amb mentalitat d'Estat-nació. Aquesta, per mi, és una de les propostes més interessants que permeten anar construint aquesta cohesió europea des d'una realitat que no és només allò que, si em permeten, diré amb aquell tòpic "*¿qué hay de lo mío?*", sinó d'aquella expressió de donar una nova dimensió i una nova potencialitat a tota la nostra activitat econòmica, social, etc. Repensar les xarxes, no des de la inèrcia endogàmica dels estats-nació, sinó pensar-les en funció d'aquest entramat més global. De tal manera que aquestes xarxes, que fins ara es concebien amb tiralínies —dèiem: "Com puc comunicar Madrid amb París?" per posar un exemple ben proper a nosaltres mateixos; doncs s'agafa el tiralínies i la

regla i es busca la manera més ràpida de fer-ho. Probablement, aquestes xarxes comporten integrar el cost d'alguna ziga-zaga, perquè resulta que hem d'integrar des d'aquestes xarxes realitats més complexes que no pas la simple capitalitat administrativa i política. Per tant, en aquesta reflexió és on jo situaria la nostra experiència interregional, d'una manera més i més important. No cal dir que tots busquem un lloc en el mapa mundial de la nostra personalitat econòmica, i en aquests moments estem pensant a veure si aquest clúster, que pot anar des de la biomèdica, el turisme o el que sigui, ens identifica. Nosaltres tenim l'obligació, si volem construir l'Euroregió amb potència i amb força, de pensar en aquests clústers de manera comunitària entre tots els que formem part d'aquesta Euroregió. Em sembla que aquest és un altre element, per a mi important, que ens ha de fer eliminar una d'aquelles coses que en ocasions tenim molt endinsades, que és aquesta política de campanar des del punt de vista econòmic. Si nosaltres volem ser gent amb presència i amb una dinàmica econòmica dins l'economia global, ens hem de treure de sobre aquesta dimensió estrictament específica de campanar i situar-nos com a agents a l'escala global i mundial. És un canvi de mentalitat i de política econòmica molt important, en què hem de saber superar la interacció dels ciutadans o dels agents econòmics envers els administradors públics que, moltes vegades, és allò d'estirar cap a casa; els agents econòmics i l'administració pública han de fer sinergia en aquest pas endavant com a un repte important. I després, des del meu punt de vista, hi ha un altre element econòmic, que és tenir la força política i moral suficient com per arrossegar els Estats que ens engloben, en aquest cas doncs França i Espanya, a fer sinergies respecte dels objectius que ens plantejem. Perquè mentre uns anem estirant de la cua a Espanya, i els altres vagin estirant també de la cua de França, en el fons estem buscant inversions a una banda i a l'altra de la frontera. I no fem aquella sinergia que hem de fer. Per tant, hem de saber fer una proposta de dimensió de política econòmica global amb aquesta reflexió sobre com han de ser les xarxes d'aquesta Euroregió en l'àmbit de la política econòmica global, no només europea, sinó mundial. I si som capaços de dur a terme aquesta iniciativa, la conclusió és que sabrem arrossegar els estats en una planificació coherent d'inversions en el conjunt de l'àrea. Jo, per l'experiència que vaig tenir com a president del Parlament, vaig tenir una certa incidència a una part d'aquesta Euroregió, que era precisament la part més espanyola. Respecte de València, com vostès saben, hem tingut i tenim una relació, en alguns moments, conflictiva des del punt de vista polític. Però, alhora, és una part importantíssima de la dinàmica econòmica d'aquest espai que té el seu àmbit en la política mediterrània. Parin atenció al fet que, sumant Aragó, les Illes, València i Catalunya, representem el 42% de les transaccions intereconòmiques del conjunt de l'Estat. Signifiquem això. Vegem una breu fotografia: som el 30,7% de la demografia. Un 32% de la població activa. Signifiquem el 37% del producte interior brut i el 48% de les exportacions del país. És a dir, en aquest àmbit de la part espanyola d'aquesta Euroregió, comptant-hi València, signifiquem això. Lògicament, el repte que té l'Euroregió, respectant absolutament, que és la primera condició, la capacitat de decisió de cada regió respecte d'on es vol afiliar i on es vol situar, hem de saber que cada afany de victòria que vol tenir Catalunya sobre aquesta relació difícil és una pèrdua important per part de València. Aquest és un dels temes que, políticament, sobretot políticament, cal resoldre perquè la societat civil sí que funciona. El 40% de les interaccions econòmiques entre regions espanyoles són aquestes. Som la potència turística més important del món. Per tant, tenim un potencial enorme i hem de tenir el tacte suficient com perquè

això sigui possible. I si una comunitat té tendència a pensar: “és que jo, amb segons quina agrupació puc quedar perifèrica”, nosaltres hauríem de ser els primers a fer propostes en el sentit que la capital o el nucli no sempre ha de ser un lloc i, sobretot, no sempre ha d'estar ubicat per definició en els centres geogràfics, sinó que pot ubicar-se en qualsevol altre indret. Per tant, aquest procés d'aproximació i de, si em permeten la paraula gràfica, de seducció política, el necessitem com el pa que mengem si en la formulació d'aquesta Euroregió no hi volem perdre una de les parts essencials, per la seva pròpia dinàmica política. I, segurament, haurem també de buscar algun suport de tipus teòric. Hi ha un llibre que aquests dies he tingut ocasió de llegir, de Kenichi Omae, que és un japonès que ha estudiat tot el potencial econòmic que pot induir les regions entre cinc i vint milions d'habitants. Realment, per als que s'hi dediquen, és un llibre que val la pena llegir. I en un altre ordre de coses, que probablement no s'adequa tant al problema que tenim plantejat aquí, he seguit sempre amb molt d'interès en Ricardo Petrello, del grup de Lisboa, en tot allò que significa la complicitat de les macroàrees regionals mundials en el desenvolupament integral, a fi i efecte d'assumir lideratges que facin que no quedi gent al marge d'aquest procés econòmic. Volia apuntar això.

Passo al tercer punt, i últim. Jean Monet va dir que si hagués de fer ara el plantejament de la Unió Europea el centraria en la cultura, més que no pas en l'economia, ja que resulta que, d'una manera pertinaç, d'una manera quasi voluntarista, s'ha anat deixant la cultura absolutament al marge de l'aixecament, de l'arborament de l'Europa política. Jo els hi asseguro, si em permeten dir-ho amb una certa indignació, que no hi ha dret. I no hi ha dret perquè la cultura és un dels elements fonamentals a l'hora d'afrontar els reptes. És més, si vostès analitzen la seva condició de persones de la cultura com a ciutadans, saben, i ara parlo concretament com a català per identificar-me amb la meva cultura, que els meus antecedents, com a ciutadà, de culte, no estan en aquests jaciments que es troben aquí, al Maresme dels ibers, en aquelles marges que anem rescatant arqueològicament, sinó que els meus fonaments culturals estan situats a l'altra punta de la Mediterrània, si em permeten, a l'actual Turquia, per dir-ho gràficament, a Grècia. Jo em sento molt més identificat, què diré, amb el discurs de Pericles en aquella oració fúnebre que fa davant dels morts de la guerra del Peloponès i que escriu en Tucídides, més que no pas amb allò que estudiàvem al Batxillerat i que ho estudiàvem, lògicament, en castellà, del Mandomio i del Viriato i de tot això. Jo em sento fill de Pericles, no em sento fill d'aquests senyors que corrien per aquí, per la Península Ibèrica, en aquell temps. O, si em permeten, la meua manera de pensar se situa, per dir-ho amb una expressió del Bertrand Russell que em va quedar d'aquella història social que té de la cultura, em quedo molt més amb aquells presocràtics que van trencar la inèrcia dels babilonis, els quals, quan els preocupava el futur, ja que no tenien cap mitjà per afrontar-ho, pujaven cap a dalt per veure les estrelles més clares o com volaven els ocells, sinó que baixen la mirada a terra i diuen i això què és, *ti esti?*, que deien en grec, tal com explica Heidegger en el seu llibre “Què és la filosofia?”. Doncs jo sóc fill de Grècia, des del punt de vista cultural, i sóc fill de l'Imperi Romà, que és el que m'ensenya que puc quedar perfectament connectat a d'altres cultures sense deixar de ser jo. I a través del ciutadà romà em dóna una homologació, un espai que no és estrictament el “llogaret” d'allà on jo sóc fill, i m'ho facilita a través de les vies romanes, de les autopistes, que en diríem ara. I sóc fill del Renaixement, d'en Galileu per exemple, que és italià, que no és català, i de

l'”*Eppure si muove*”... I sóc fill d'un flamenc que em sembla que era en Grofius que deia que la societat s'havia de muntar *si deus non deretus*, és a dir, per ella mateixa. Jo sóc fill d'aquests. I quan a Catalunya encara perseguien bruixes, jo no em sento fill dels que perseguien les bruixes, jo em sento fill de la Il·lustració, i em sento fill, doncs, de la Il·lustració anglesa, i de la francesa, i de l'alemanya, etc., etc. Per tant, la meva realitat cultural és una realitat, que és la d'origen, la que em dóna la meua llengua materna, amb tot allò que ha fet aquesta llengua, que ha estat molt gran; al segle XIV era de les més importants d'Europa, amb Lull, amb en Bernat Metge, etc., però demana crèdits a *punta pala*, si em permeten l'expressió, a totes les cultures europees per intentar tenir la màxima visió possible d'allò que és ser home enmig d'una societat. I aquesta realitat europea, que és d'una actualitat i d'una dimensió tan i tan extraordinària, doncs la deixem de banda. Diem, no, això que formi part dels Estats, com si reduïssim la cultura a allò dels “*cantos y bailes regionales*”, perquè entre ells s'entretinguin o perquè es dediquin només a posar-se com a prestigi nacional tot allò que tenen de patrimoni museístic. Ara farem una gran exposició sobre Velázquez, però escolti'm, és quelcom de molt més profund, la vertebració cultural europea. I això, els que no som fills de l'Estat-nació, sinó que som fills d'una altra realitat política, crec que hem de projectar-ho.

I una altra exigència, aquesta d'ordre social, i no cultural, és aquesta relació centre-perifèria. Jo me'n recordo que, quan van venir els ajuntaments democràtics a Catalunya, hi havia unes ciutats, aquestes ciutats mitjanes, Sabadell, Terrassa, Hospitalet, etc., que consistien en el nucli de tota la vida, que li deien el centre, i després la ciutat era una sèrie d'illes, de suburbis que en dèiem, que giraven al voltant d'aquesta corona. I fruit de la visió democràtica dels ajuntaments, vàrem pensar la ciutat com un tot. I això ha facilitat la integració i la cohesió de la nostra experiència cívica a Catalunya d'una manera extraordinària. Així doncs, les euroregions tenim l'obligació de saber pensar que la perifèria, és a dir, que els suburbis de l'Estat-nació no som suburbis, sinó que formem part amb plenitud respecte d'un conjunt molt més gran. I abans els deia que hem de saber estirar els estats per intentar que les inversions no estiguin pensades ni des d'un cantó ni de l'altre de la frontera. Hi ha un polític a Madrid, del qual m'interessa molt tot allò que escriu, que es diu Fernando Vallespín. Aquest senyor ha inventat un concepte sobre una realitat que està passant en aquests moments. Els estats, com que tots demanem molt, van més aviat curts d'armilla respecte de les demandes que tenen. I aleshores, com que a més a més han de complir totes les normes que els hi donen des de Brussel·les, es troben amb una certa limitació. Allò que fan llavors és buscar la sinergia entre la societat civil i el seu poder pressupostari per arribar més enllà d'allò que podrien fer per ells mateixos. D'això ell en diu l'estat catalític, és a dir, que l'estat catalitza la voluntat de la gent per poder fer coses i anar endavant. Doncs bé, això té també els seus riscos polítics enormes, perquè finalment aquest estat catalític, si bades, funciona només en funció de quatre grups de pressió que tenen gran potencial financer i gran potencial operatiu, i prou. A part d'això, nosaltres hem de veure si som capaços, des del fet interregional, de saber ser catalítics amb els dos estats en aquests moments en qüestió, que són França i Espanya. I aquí sí que la dinàmica l'han de portar els agents econòmics i socials, és a dir, si hi ha una dinàmica econòmica i social en aquest àmbit de les euroregions, nosaltres establirem aquell llenguatge pel qual els estats han de seguir la beta. Si no som capaços de generar aquesta iniciativa econòmica i social, serem un

ornament, i poca cosa més. Si volem ajudar a què això sigui la transformació d'una nova dimensió cultural, econòmica i política, es necessita aquest espai. I vaig acabant perquè em sembla que m'he allargat molt i molt. On ubicaria institucionalment això perquè tingués el màxim pes possible? Doncs al Comitè de les Regions. El Comitè de les Regions és l'espai que ens dona la Constitució Europea en aquests moments per tenir un reconeixement institucional i no ser només un moviment de tipus cívic o de tipus social i econòmic. Lògicament, el Comitè de les Regions té un espai reduït, però aquest espai reduït es pot optimitzar i, sobretot, ens pot donar un reconeixement institucional, és un espai de consulta, i és un espai de generació de dictàmens. Només això. Però la realitat de les euroregions tampoc no pot ser, avui com avui, d'una contundència tal que es demani que estiguin reconegudes per elles mateixes i que tinguin una dinàmica política pròpia. Al meu entendre, les euroregions no han de generar una nova administració, les euroregions han de ser la coordinació de diverses administracions, han de tenir un pressupost, sinó s'acaba fent discursos i prou, i alhora han de tenir un mínim de línia executiva. Però per a mi, si em permeten, i això és tan discutible com vulguin, però és la meva opinió, es tracta sobretot d'establir aquestes relacions de formulació de polítiques i fer servir les pròpies administracions per generar la dinàmica que correspon. Moltes gràcies.

Conferència del Dr. Josep Ramoneda Molins, president del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

Filòsof i periodista. Llicenciat en Filosofia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Professor de Filosofia Contemporània a la Universitat Autònoma de Barcelona (1975-1990). Director de l'Institut d'Humanitats (1986-1989). Director-fundador de la col·lecció "Textos filosòfics" d'Edicions 62 i fundador de la revista cultural "Saber" (1980). Col·laborador del diari La Vanguardia (1980-1996). Actualment dirigeix el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona i és col·laborador del diari El País i de la Cadena SER. Ha publicat nombrosos llibres, entre els quals destaquen Después de la pasión política (Taurus, 1999) i Del tiempo condensado (Random House Mondadori, 2003).

Gràcies per donar-me l'oportunitat d'estar aquí avui amb vosaltres. Jo del que puc parlar és d'Europa. L'aventura d'Europa és una aventura molt peculiar i jo parlaré evidentment des de la perspectiva de la filosofia i procuraré dir alguna cosa amb una certa substància. En tot cas, hi ha moltes persones expertes en qüestions concretes que intervenen en aquestes jornades així que, el fet que, durant alguna estona, hi hagi una escapada cap al terreny de les idees que alguns consideren vagues i jo considero molt concretes, no em sembla que sigui greu.

És evident que el procés d'unificació europea és probablement el procés més ambiciós de construcció d'una entitat supranacional que ha existit mai, que no sigui mitjançant la imposició imperial, la conquesta o la guerra, encara que la guerra, com explicaré, hi té un paper per a mi fonamental i determinant. Això em sembla que és un fet d'orgull i tots els europeus hauríem d'estar extraordinàriament contents de ser-ho. Jo

no veig al món cap altre procés equivalent, ni en el passat ni en perspectiva. I quan es veu que aquest procés ha coincidit amb el desmembrament a la força d'entitats supranacionals com ara l'imperi soviètic o l'ex-Iugoslàvia, encara es fa més evident la importància d'aquest procés. És evident també que aquest procés és, com és lògic, desigual. Després d'haver estat quatre-cents anys matant-nos els uns els altres, els europeus, ara ens queixem, en quaranta anys, de només haver arribat allà on som. Ens podríem concedir al menys un centenar per arribar fins al final, no tinguem tanta pressa. Ja sé que el temps s'ha accelerat, però no siguem tan neguitosos. S'ha avançat molt en la unificació econòmica i la unificació econòmica no és qualsevol cosa. El fet de tenir una moneda única té un valor emblemàtic absolutament extraordinari. Jo he viscut algun temps a França i en els anys setanta mai m'hauria imaginat que un dia França renunciés al franc, que era gairebé el símbol de la nació. Tots els polítics, de la posició que fossin, convergien en la defensa del franc, que era com un mite nacional. I, en canvi, hi ha renunciat. S'ha avançat menys en l'àmbit polític. Jo crec que tindrem la sensació d'haver avançat definitivament el dia que escollim un president per sufragi universal. L'elecció d'un president per sufragi universal, un president d'Europa, em sembla que té el mateix valor simbòlic que la moneda única i, per tant, hi hem d'arribar. I s'ha avançat irregularment en l'àmbit cultural. Jo també participo de la idea de Monet que hauria estat molt bé començar per la cultura, però tinc la sensació que això era impossible. Era impossible i probablement hauria estat fals perquè, en aquell començament, la cultura europea estava mutilada d'una manera irremediable. És a dir, hi havia tota una part de la cultura de centre Europa segrestada i una altra part encara no recuperada de la ferida mortal que per a la cultura alemanya i la llengua alemanya va ser el nazisme. Són els anys en què Adorno i altres es pregunten si és possible seguir escrivint i seguir pensant en aquest idioma. Per tant, probablement no podia haver estat de cap altra manera que de la manera que ha estat. Però en Joan Rigol parlava abans, citant el pare Batllori, d'aquest caràcter de gent de frontera dels quatre fundadors, o de quatre dels principals fundadors. Gent que havia viscut en aquests territoris en què era més manifesta, diguem-ne, la tragèdia europea. I és sobre això que vull reflexionar. Jo crec que tota institució necessita, per assentar-se, d'un mite fundador. I jo crec que el mite fundador que dona força i coherència a Europa, que és el que probablement estaven expressant, no sé si conscientment o inconscientment els seus pares fundadors, és el tabú de la guerra civil. I això és el que intentaré explicar i després completaré amb algunes pinzellades i alguns comentaris sobre la qüestió més concreta de l'Euroregió. Començaré amb una cita de la dona filòsofa probablement més important del segle XX, que és Hannah Arendt. Hannah Arendt té una personalitat molt peculiar; va tenir una relació amb un filòsof de posicions molt delicades i equívocues, massa equivocades en un moment determinat com és en Martin Heidegger. Hannah Arendt fa referència a un home que, per assegurar-se al menys la possibilitat d'arribar a ser un ciutadà més d'un món alliberat del fantasma de la sang i de la fascinació per l'horror, no va poder fer altra cosa que anticipar la destrucció del món existent. Aquest ciutadà al qual fa referència Hannah Arendt és en Franz Kafka. Kafka va morir l'any 1924 i, per tant, no va veure com es complia el presagi d'esfondrament que ell havia vaticinat. Ni tampoc va veure el destí que seguiria la seva ciutat, condemnada a viure una mena de prolongació de l'agonia del passat. Ara que per fi Europa torna a estar sencera, amb Praga inclosa, la vocació de Kafka em serveix per recordar això que us deia abans: que la guerra civil, el tabú de la guerra civil, hauria de ser el fonament mític d'una identitat molt peculiar, perquè

és una identitat feble, prima, i aquesta em sembla que és la seva gràcia, que és la identitat europea.

Si és cert que les identitats es defineixen contra alguna cosa o contra algú, la identitat europea s'ha forjat contra la guerra civil. Aquesta és la idea bàsica que jo voldria plantejar. Dic civil perquè si els europeus realment volem formar un *demos* comú, les guerres entre europeus seran guerres civils. I és fonamental aquesta idea, haver convertit allò que abans eren guerres entre estats en guerres civils. Perquè de totes les formes de guerres possibles, la més horrible, sempre, és la guerra civil. Durant segles els europeus s'han matat els uns els altres. Va ser necessari el descobriment de l'extermini nazi, la ruptura de tot límit en l'exercici del mal, que és el que representa el totalitarisme nazi, perquè sorgís la necessitat de construir Europa contra la matança d'europeus, contra el genocidi industrial, contra la conversió dels crims de lògica en raó d'Estat. I així va néixer la nova Europa, i això em sembla que és una idea fonamental. Per tant, com us deia abans, Europa és un experiment que no ha estat mai resultat d'una conquesta militar, d'una unificació a la força, ni d'una guerra, però hi ha l'horror d'una guerra portada al límit, al límit del mal com, diguem-ne, sacrifici fundacional, sobre el qual es construeix després Europa. I això em sembla que és molt important tenir-ho present.

El sentit del *demos* europeu en construcció el trobem ja a les cartes d'Albert Camus a un amic alemany. Quan Camus escriu "nosaltres", no significa "nosaltres francesos", sinó "nosaltres europeus lliures"; de la mateixa manera, quan escriu "vosaltres" no significa "vosaltres alemanys" sinó "vosaltres nazis". Aquest nosaltres camusià és l'origen del nou *demos* europeu, la identitat i legitimitat del qual sorgeix contra el mal absolut, contra la guerra civil i, per tant, va indissolublement lligada a la defensa de la llibertat. Jorge Semprún explica que va ser a Buchenwald, aquest camp de concentració a la vora de Weimar en què va passar un any i mig, aproximadament, que és, a més a més, un camp de concentració construït en el paratge, en el bosc en què Goethe feia les seves grans passejades. Jorge Semprún explica que va ser a Buchenwald on va entendre per primera vegada què era Europa. Allà, diu, un grup d'europeus lluitava per la supervivència contra el nazisme. Aquest grup era Europa. En ell, en aquest grup, hi havia joves de la Unió Soviètica, especialment ucraïnesos, que també eren Europa en la seva resistència. I aquests joves, quan van tornar a l'URSS, es van convertir en sospitosos de complicitat amb els nazis pel sol fet d'haver sobreviscut, i la seva gran majoria van anar a parar a Sibèria, on van seguir resistint contra el totalitarisme, en aquest cas, l'estalinista. És a dir, van seguir, potser sense saber-ho, reconstruint Europa. Seria enormement injust negar-los el dret a ser europeus. I ho dic avui amb més èmfasi que qualsevol altre dia, perquè en aquest moment s'està jugant a Ucraïna aquesta realitat, és a dir, decidir si Ucraïna podrà ser europea o no podrà ser europea. Per aquesta raó, i per d'altres de caràcter cultural, Europa ha estat incompleta fins que han començat a arribar els països de l'Est. Així, encara que pugui semblar paradoxal, Europa no pot ser il·limitada però ha d'atendre tots els països que truquin a la porta. A mi això em sembla que és fonamental. Europa no solament ha trencat, o ha abolit, les seves fronteres interiors, encara que amb aquestes coses s'ha de ser sempre una mica prudent i matisar. És cert que en alguns moments i en alguns punts ha construït fronteres exteriors que ratllen l'intolerable, però també és cert que no té unes fronteres tancades i definides. I que no és

ociosa la pregunta, no ja només la que ja està sobre la taula: Turquia, ni la que comença a estar sobre la taula: Ucraïna, però fins i tot, deixeu-m'ho dir, perquè no Israel? I si un dia Israel, i Palestina, òbviament, entressin a la Unió Europea, una cosa és segura: el problema hauria estat resolt, perquè si no, no haurien pogut entrar.

La identitat contra la guerra civil és exactament el contrari de les unitats de destí universal. “Una civilització és un antidestí”, escriu André Glucksmann, perquè s'uneix “contra allò que la vol destruir”. La peculiaritat de la identitat europea és el seu caràcter d'identitat oberta o transcendent, que no es defineix per l'exclusió de l'altre, sinó per la incorporació al “nosaltres” de tots aquells que refusen la guerra civil, independentment del seu origen o procedència. Europa ha de demostrar que, contra la doctrina de Carl Schmitt, es pot fer política sense necessitat d'assenyalar l'enemic. Per això, és per a mi un error creure, tal i com alguns insinuen a vegades, que la identitat europea es construirà contra els Estats Units. Amb els Estats Units hi ha i hi hauran conflictes d'interessos, diferències en la concepció del món, problemes de competència, però és absurd pensar que la relació amb ells s'hagi d'establir en termes d'amic-enemic, que en realitat és la trampa que la doctrina dels neoconservadors americans ens està parant a tots nosaltres. Només aquells que pateixen una malaltia infantil bastant estesa anomenada “antiamericanisme” poden caure en aquesta trampa. Una altra cosa és que, si Europa és forta, la competència amb els Estats Units serà més gran, però no per antiamericanisme, sinó per competència lícita d'interessos.

La identitat europea es projecta sempre més enllà d'ella mateixa a risc de ser sospitosa d'imperialisme identitari, que és allò de què ens acusen a vegades certs països: “no ens voleu envair amb tropes perquè no en teniu i perquè, a més a més, sou una mica fleumes i no us agrada això de la guerra; però en canvi ens voleu envair amb les vostres idees i amb la vostra capacitat de seducció”, perfectament legítima em sembla a mi. En tot cas, Europa té un compromís amb ella mateixa, de conformitat amb la seva tradició il·lustrada que l'obliga a actuar, diguem-ho amb una conegudíssima fórmula d'Immanuel Kant, “de manera que tota màxima pugui valer sempre al mateix temps com a principi de legislació universal”. A Europa, des del Racionalisme, ens vam formar amb aquesta idea i aquesta idea forma part de la nostra identitat. I aquesta idea l'hem de defensar, al meu entendre, de tots els intents de dissolució en el relativisme cultural i en el muticulturalisme. Tota màxima ha de valer sempre com un principi de legislació universal, si no, és que la màxima no val. I, precisament, perquè Europa es funda sobre l'experiència del mal, és una identitat vigilant, pendent de les amenaces de destrucció i autodestrucció.

Si les identitats tancades han estat i són, vegeu els Balcans, les banderes de l'enfrontament civil entre europeus, la identitat que sorgeix contra aquest conflicte civil ha de ser naturalment oberta. No té altres límits a la incorporació al “nosaltres” més que el refús de la guerra civil i l'acceptació del marc pactat de les regles de joc. Com tot procés de desterritorialització, el procés europeu genera crisis i fractures. Sempre hi ha qui reacciona amb por quan les fronteres i les certeses es desdibuixen. Uns busquen la protecció a l'esquena del més fort, com el Front Atlantista que va abrigar Bush durant la guerra d'Iraq. Altres es perden en el túnel del temps de les societats tancades, com el front nacionalista que refusa els processos de globalització. I és natural que, davant del desassossec dels canvis, els més conservadors vulguin reafirmar els

valors de la tradició en els documents fonamentals de la nova Europa. Jo només dic una cosa: no hauríem d'oblidar que el cristianisme és en Europa a la vegada catolicitat, és a dir, una altra forma de vocació universal, i diversitat. La fractura del cristianisme marca, com va explicar molt bé Voltaire, el pas a la llibertat. "Si a Anglaterra hi hagués una religió única", diu Voltaire, "podríem témer el despotisme. Si n'hi hagués dues es tallarien els caps els uns als altres, però n'hi ha trenta, i viuen en pau i feliços".

Per què és oberta la identitat construïda contra la guerra civil? Perquè el mínim denominador comú és el refús a la destrucció fraternal. I més enllà d'això, totes les idees i posicions són susceptibles de ser presentades i argumentades a l'escena europea. El patriotisme és un patriotisme de les llibertats, no del conflicte entre diferents "nosaltres". Perquè l'única línia d'exclusió la marcaria qui volgués tornar a la guerra civil, és a dir, a l'autodestrucció d'Europa, la qual cosa equival a la desaparició de la identitat europea. La identitat europea, per tant, defineix una molt peculiar relació amb l'altre i, en aquest sentit, el debat sobre les fronteres em sembla decisiu. No només en allò que es refereix als límits geogràfics, sinó també a les fronteres interiors. Europa no pot ser un món blanc fortificat que reaccionari paranoicament contra tot allò que li sembli diferent. És tan important tenir les fronteres obertes a nous països com tenir les fronteres obertes a gent que ve d'altres països. En relació a l'exterior, ha de tenir la permeabilitat necessària, tant per projectar-se com per deixar-se inseminar i contagiar. En relació a l'interior, ha d'assumir que la globalització es produeix en totes direccions, i que també Europa és alhora motor i receptor d'aquest procés. Això significa no defugir ni el contacte ni el conflicte, sinó transformar-los en polítiques i en institucions compartides. Quan ve gent de fora, potència cultural considerable, important, es produeix sempre un fenomen de mútua inseminació. Un fenomen de mútua inseminació en què, evidentment, la potència del lloc d'acollida, d'Europa o de cadascun dels països d'Europa, és molt més forta que els valors culturals que porten els que vénen de fora i, per tant, els comportaments acaben tendint a convergir sempre en el lloc d'acollida. El que passa és que el lloc d'acollida no serà exactament igual com era abans, ni els que han arribat seran exactament iguals com van arribar; i els països que tenen una mica més d'anys d'experiència sobre això que el nostre ho poden certificar amb dades objectives.

Sens dubte hi ha un perill: creure que amb la pacificació d'Europa s'ha assolit la plenitud, l'actualització històrica de la potència europea. Aquesta fantasia confirmaria la difícil relació dels europeus amb la responsabilitat, viciats per la guerra freda, aquesta època en què hi havia un paraigua, en què Europa va ser una mena de balneari. Com deia el meu amic Javier Pradera, "protegit pel paraigua nuclear, un lloc en què es vivia com enlloc més a condició de no moure's". Viciats doncs per aquesta elisió de responsabilitat dels anys de la guerra freda, si Europa no parés atenció als perills, donaria la raó a aquells americans que, a l'estil de Robert Kagan, veuen Europa com un paradís postheroic, incapaç de reconèixer els problemes del món, i impotent per afrontar-los. Precisament perquè la única exigència comú és el refús a l'autodestrucció i les seves conseqüències, la projecció universal de qui no vol asfixiar-se en un espai endogàmic, Europa sap que la unitat no és un valor en ell mateix, com deia Aristòtil, el valor és el pluralisme. I la identitat no és un fet previ a qualsevol projecte comú inscrit a la pell de la història dels europeus sinó, com diu Étienne Balibar, una

qualitat de l'acció col·lectiva que es va modelant conforme varien les interrelacions amb el marc global, l'evolució de la societat europea i l'aparició de nous actors que defineixen nous imaginaris i noves solidaritats.

La identitat contra la guerra civil, doncs, és una identitat minimalista. Una identitat reduïda a l'essencial, que no pretén desconcertar la consciència ciutadana amb relats tan grandiloqüents com artificials. Està inscrit a la consciència europea moderna en el sentit que la guerra és allò que cal evitar. Els americans ho veuen com una debilitat o un signe d'impotència i, en part, potser ho és. Però aquest tabú de la guerra construït sobre les imatges de l'extermini és constitutiu de la identitat europea. La negociació i l'acord són, per a Europa, instruments primers, no equiparables a la guerra, que només pot ser un recurs d'emergència, sense que això signifiqui emmarcar-la en un paper franciscà de divina mitjancera. Els americans han practicat un imperialisme modern d'anada i tornada; actuen i se'n van. Estan presents per destruir però se'n van a l'hora de construir. És curiosa una peculiaritat de l'imperialisme americà: els dos països que són responsables del més gran nombre de fronteres del món són encara Anglaterra i França. Els Estats Units n'han creat molt poques, de fronteres en el món, curiosament, i això que en el segle XX, que és el segle que ells han dominat, se n'han construït infinites. Només des de l'any 89, al conjunt d'Europa, diu Michel Faucher, s'han creat 14.000 quilòmetres de fronteres noves, i això que estem en un moment en què sembla que estan caient les fronteres. En tot cas, és curiosa aquesta peculiaritat de l'imperialisme americà, que és un imperialisme que no és de conquesta i d'ocupació de territoris; és d'una altra mena, és un imperialisme des de fora.

Lamentablement, el preàmbul de la convenció de la Constitució Europea, d'una banalitat difícil de superar, es perd en un ridícul relat d'una Europa "portadora de civilització des dels albors de la humanitat", que en cap punt dona compte de l'experiència de confrontació sobre la qual s'ha forjat la identitat europea. Una identitat no s'imposa, es forma, es desenvolupa, s'estén. El tabú de l'enfrontament civil va ser seguit pel refús del totalitarisme polític i de l'autoritarisme moral. La identitat s'anirà afirmant a mesura que l'experiència quotidiana dels ciutadans vagi incorporant la dimensió europea, i no només local i nacional, condició necessària per a la consolidació del *demos* europeu. A mi això és allò que fa que em semblin especialment importants les mobilitzacions contra la guerra d'Iraq que es van produir a Europa l'any passat. En un món en què els ciutadans comencem a raonar en termes globals i supranacionals, però en què l'experiència de la majoria encara és local i nacional, apareixen per primera vegada indicis de la formació d'una opinió pública europea en el sentit ple d'aquesta paraula. L'euro com a símbol de la unitat econòmica és indubtablement un factor identitari bàsic.

Es pot argumentar que, mentre la identitat europea sigui tan minimalista, les identitats nacionals tenen llarga vida assegurada. La gent sent la necessitat de pertinença, vol sentits comunitaris forts i no té en compte que tota identitat representa una certa pèrdua de llibertat, major com més s'estrenyen les rosques de la identitat. La identitat europea no pot ser, per l'experiència dels ciutadans, ni una identitat del mateix grau que les nacionals, ni té perquè ser incompatible amb elles. El sentiment contra la guerra civil té una força superior als mífics relats nacionals construïts sobre l'abús de

poder, la memòria selectiva i l'engany. Espanya en sap d'això: contra la guerra civil el valor comú ha fet possible una transició relativament pacífica.

La identitat contra la guerra civil té doncs alguna cosa de renovació de les promeses del contracte social, després que l'experiència moderna arribés als seus límits, al totalitarisme i a les armes de destrucció massiva. El model social europeu no és aliè als fonaments d'aquesta identitat. Es va construir a la postguerra per reforçar el refús de la guerra civil, i requereix actualitzacions i reformes. Però destruir-lo seria una manera d'autodestruir Europa, de tornar a la guerra civil. Què es pot dir en aquest marc que he intentat definir sobre una cosa, en cert sentit tan prosaica, com és l'Euroregió? Doncs la primera cosa que es pot dir és que, per dir-ho així, les coses només es fan fent-les, les coses només es fan amb l'acció quotidiana i continuada de cadascun dels seus actors, i això em sembla que és una cosa no pas menor, no pas banal. I, per tant, una primera qüestió fonamental per avançar en aquesta construcció europea és perdre la por al veí. Els conflictes més irracionals són quasi sempre conflictes entre veïns. I fins i tot el mapa de les euroregions en dóna compte en veure que hi ha un veí que se n'ha despenjat, absurdament. És una expressió petita, de campanar, però una expressió molt clara d'això. En perdre la por a la relació amb el veí estem contribuint a aquesta idea d'Europa com a territori civil, en què els conflictes ja no són conflictes entre estats sinó conflictes civils, entre ciutadans d'un mateix conjunt, que és Europa. Estem consolidant una altra idea que és que, a Europa, tot és política interior. I és important que la fem nostra. Allò que passa en un lloc d'Europa ens concerneix exactament igual que allò que passa aquí al costat. Estem contribuint a crear uns certs mecanismes de confiança. L'Euroregió se'ns presenta com una xarxa, com una xarxa pensada amb objectius bastant pràctics i concrets, en el terreny de la innovació, en algun espai en què aquesta zona és especialment competent com és l'espai biològic, en el terreny de la construcció d'infraestructures, en el terreny educacional, en el terreny del desenvolupament turístic, etc. Està molt bé, però en el món actual podria semblar que de xarxes se'n poden fer en qualsevol direcció i, si cal, sense sortir gaire de casa, mitjançant els mitjans tecnològics i comunicacionals. Però el valor del ròssec segueix sent fonamental. El valor d'estar junts, de tocar-se, de fer experiments en què hi participi l'experiència real viscuda, no només virtual de les persones, segueix sent molt important. I una Euroregió facilita aquesta transversalitat. No només això: saltar fronteres, hem de desmitificar les fronteres que encara queden, perquè aparentment hem aixecat les fronteres interiors, encara que sovint es reconstrueixen i es tornen a posar per uns dies i després es tornen a treure, etc. Però en queden encara de simbòliques molt importants. Algunes construïdes i altres per construir, però amb un pes simbòlic tan fort, que és com si hi fossin. Tot allò que siguin contactes entre veïns voldrà dir superar aquests obstacles. El tema de les fronteres és molt complicat. Claudio Magris diu, per un cantó, que les fronteres són un altar en què s'han sacrificat moltíssimes vides. I Vaughman, en cert sentit, diu el contrari: entre la multiplicitat de cultures i la unitat de la humanitat, hi ha una tercera peça, que són les fronteres, que les separa i les unifica alhora. Per tant, aixecar fronteres no és tan fàcil ni tan sols és tan simple. I sempre hi haurà alguns mecanismes de diferenciació entre els de dins i els de fora, entre uns espais i uns altres. En tot cas, em sembla que el fet de desacralitzar els territoris perquè es vagin acostumant al fet que tenim un territori europeu comú, que és de tots, és extremadament important, i és una de les vies de fer Europa actuant, fent-la. Tota comunitat necessita d'uns protocols de comu-

nicació. Què vull dir amb uns protocols de comunicació? Vull dir uns referents bàsics elementals que permetin que, quan uns enraonen i els altres contesten, estiguin parlant de les mateixes coses, no es creïn “diàlegs de sords”. Això es fa amb el contacte i amb la relació continuada. Les euroregions tenen una doble virtualitat; no són incompatibles amb un altre tipus d’aliances, ni tan sols amb altres euroregions. Això vol dir que es pot ser part de diverses euroregions, si es volgués, amb unes especificitats, uns objectius concrets i una polivalència gran. Em sembla que és una manera molt pròpia de com s’ha de fer i com s’ha d’actuar en l’Estat europeu en el futur: amb polivalència i sense incompatibilitats. Buscant sempre el màxim de connexions i d’enllaços possibles. Finalment, tinc la sensació que l’Estat del benestar com a model de desenvolupament característic d’Europa, si es vol conservar, la qual cosa em sembla fonamental perquè és un element identitari sense el qual podria tornar a aparèixer l’abisme de la destrucció entre nosaltres, només serà possible a escala europea. O serà europeu o no serà. I, al mateix temps, si demanem que la política exerceixi la seva responsabilitat i sigui capaç de contrarestar un poder econòmic que s’ha globalitzat molt més de pressa que el poder polític, l’escala europea torna a ser necessària. I celebren que els actors socials ho hagin entès i, per exemple, hi ha sindicats que ja s’han manifestat a favor de la Constitució Europea. Per tant, jo crec que tot allò que sigui establir llaços amb Europa no només ajuda a consolidar-la sinó que, a més a més, fa augmentar les possibilitats que Europa creixi i refloti com una altra potència, alternativa, que permeti que el món sigui obert i plural. Gràcies.

Situació actual i perspectives de desenvolupament socioeconòmic de l'Euroregió

Conferència del Dr. Martí Parellada i Sabata, catedràtic de la Universitat de Barcelona

Doctor en Ciències Econòmiques per la Universitat de Barcelona, és catedràtic d'Economia Aplicada de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la Universitat de Barcelona. Ha estat director general de la Fundació Bosch i Gimpera (1984-1986), vicerector d'Economia de la Universitat de Barcelona (1986-1990) i professor convidat en la John Hopkins University de Baltimore (Estats Units). Ha estat director de Les Heures - Fundació Bosch i Gimpera - Universitat de Barcelona (1992-2002) i ha ocupat diferents càrrecs de responsabilitat en l'àmbit universitari i de la investigació.

És director de la Revista Económica de Catalunya y codirector de la Memoria Económica de Catalunya que edita anualment la Cambra de Comerç de Barcelona. Actualment forma part del consell d'administració d'Eplicsa, societat el capital de la qual pertany a la Generalitat de Catalunya. Forma part també del consell de l'Agrupació Mútua del Comerç i la Indústria i és president del Consell Català d'Estadística. Dins de la seva trajectòria internacional cal destacar que ha estat membre del Comitè Directiu de la Xarxa d'Universitats d'Educació Continuada de Llatinoamèrica (RECLA). És autor de nombrosos articles i llibres sobre l'economia espanyola i la catalana en particular.

Moltes gràcies, president. El tema no és senzill. No ho és perquè, evidentment, tot i que hi ha una certa tradició al voltant dels treballs sobre "l'arc mediterrani nord-occidental", segons l'expressió que s'utilitzava abans, àdhuc es van fer jornades sobre aquest tema, la veritat és que la concreció de l'Euroregió, en el seu estat actual, no ha generat encara un cert cos d'investigacions i de treballs al voltant d'aquestes qüestions i l'explotació d'estadística, de base informativa, des del meu punt de vista encara és feble. Jo intentaré fer alguna cosa que sigui mínimament d'interès per a vostès i per això em centraré bàsicament en tres qüestions, en tres idees sobre aquest tema de l'Euroregió.

Tres qüestions que correspondrien a aquests tres punts: l'Euroregió a la Unió Europea, l'Euroregió: models de creixement i l'impacte de les polítiques monetàries

als estats membres sobre l'Euroregió. Desenvoluparé per tant la meua xerrada al voltant d'aquestes qüestions, i les anirem tractant successivament.

El primer punt, que és aquest de l'Euroregió a la Unió Europea, ens planteja diverses qüestions. Ens planteja qüestions que són les primigènies, fins i tot tenim una Euroregió que s'ha constituït ara, malgrat que un dels convidats no ha assistit a la reunió. Per tant, podríem estar parlant d'una Euroregió a cinc, o bé podríem estar parlant d'una Euroregió a sis. La delimitació de l'Euroregió és una primera conclusió. No cal que els hi digui, i suposo que tots els que estem aquí ho compartim, la importància estratègica que la Comunitat Valenciana tindria en una Euroregió d'aquestes característiques. Dit això, podríem també discutir quin és l'abast de l'Euroregió, és a dir, si aquestes cinc o sis regions haurien de definir l'àmbit de l'Euroregió o hauríem d'anar més enllà d'això. Per què no hi és Múrcia, per exemple, en un projecte d'Euroregió? O per què no hi són altres regions franceses? O, fins i tot, en certs casos, per què no podem pensar en Andalusia? Estem desvirtuant el tema quan estem parlant d'arc mediterrani, en aquest cas, nord-occidental? Estem desvirtuant el tema d'allò que vol ser l'Euroregió? Quins avantatges o quins inconvenients té el fet que hi hagi un àmbit territorial o un altre? És evident que hi ha una definició política i, per tant, les definicions polítiques tenen aquest avantatge, és a dir, que un cop definides, l'àmbit és el que és, i són les cinc regions. Però si ens paréssim a pensar sobre la utilitat d'una Euroregió amb uns objectius determinats, probablement estaríem parlant d'allò que alguns qualifiquen com a "geometries variables". Presumiblement hi ha temes, vinculats per exemple a les infraestructures, en què és previsible pensar que l'extensió de l'Euroregió hauria de ser una altra. Per tant, hi ha un primer tema, que correspon a unes reflexions que voldria fer aquí, que és aquest: l'àmbit de l'Euroregió i quina dinàmica té aquest àmbit territorial; apuntar algunes reflexions intentant recuperar en aquest sentit algunes de les coses que s'han fet, perquè, ja em perdonaran vostès, no he pogut ni he estat en condicions de poder fer un treball aprofundit sobre aquest tema, que probablement requeriria un altre tipus de dedicació. Per tant, en aquest marc de debat i situats en aquest primer punt, hi ha certes primeres qüestions que convé retenir. La primera la tenim aquí: si ens centrem a les regions que actualment delimiten l'Euroregió i, si volen vostès, més València, més la Comunitat Valenciana, veiem ja on estem situats. Podem dir que estem situats al voltant de la mitjana europea, és a dir, hi ha tres regions, que són Midi-Pyrénées, Catalunya i les Illes Balears que estan per sobre de la mitjana europea en termes de PIB per càpita i amb paritat de poder de compra i, en canvi, hi ha una regió que està lleugerament per sota, que és el cas de l'Aragó i dues regions que estan encara una mica més per sota, com poden veure per la trama de colors, que són Languedoc Roussillon i la Comunitat Valenciana. Però, en conjunt, podríem dir que l'Euroregió es mou al voltant de la mitjana europea amb unes regions, lògicament, amb un nivell de benestar superior a la mitjana europea i altres amb un nivell inferior de benestar. Per tant, aquí tenim una primera idea sobre allò que suposa, en termes de benestar, les regions que formen part de l'Euroregió, més València, en el context de la Unió Europea. Lògicament, tenim també grans taques vermelles que ens indiquen un nivell menor de benestar, les quals estan situades, com poden vostès veure, al sud d'Itàlia, al sud de la Península Ibèrica i Portugal, i als nous països membres de la Unió. Per tant, tenim una primera imatge. Aquesta primera imatge ens aporta una cosa molt important, que és situar el pes de les regions que conformen l'Euroregió, però no ens dóna en canvi cap imatge

d'una altra qüestió que seria la dinàmica, el tramat entre aquestes regions. Caldria veure com ha anat evolucionant això, i com ha anat evolucionant a mitjà i llarg termini. I aquesta evolució a mitjà i llarg termini no és senzilla. Les informacions són diverses. Hi ha, per exemple, aquella informació aportada pel professor de la Universitat de València, Boira, que ha escrit recentment sobre aquest tema i ha elaborat una monografia per a la darrera memòria anual del Consell de Cambres de Catalunya. Doncs aquest professor de València, recuperant treballs fets des d'aquí, del professor Josep Olivé, de l'Autònoma, i utilitzant, perdonin que faci tota aquesta recurrència, bàsicament estadístiques de transports de mercaderies per carretera, arriba a les següents conclusions: les quatre regions espanyoles, Aragó, Catalunya, País Valencià i Balears, són els principals clients de les altres quatre i, a més a més, proveïdors de les altres quatre. És a dir, que tant per origen com per destinació de mercaderies, aquest conglomerat és un conglomerat molt compacte i molt potent. Quan lliguem això amb les franceses ja veurem que hi ha un efecte frontera que no és negligible, i aquesta és una altra idea que després retindré, ja en parlarem d'això. Si interpretem que el transport de mercaderies per carretera i per cabotatge és un bon indicador de cohesió, tindríem una manera d'apropar-nos a algun indicador sobre realitat econòmica. Què ens diu aquest indicador? Que hi ha una intensa relació comercial que es produeix en el si de l'arc mediterrani, bàsicament en tres eixos comercials de gran importància, que són: l'eix València-Barcelona, l'eix Saragossa-Barcelona i l'eix Barcelona-Palma. És a dir, que parlant d'eixos, aquí tenim també eixos molt importants. I que l'eix València-Barcelona, ben direccionat, tant de València a Barcelona com de Barcelona a València, és el segon eix més dinàmic i important de l'Estat espanyol. Per tant, la idea que apunta Boira és que hi ha determinats temes que han de tenir una aproximació supraregional. I, en conseqüència, hi ha un conjunt de realitats interregionals que configuren allò que podríem qualificar, en aquest cas concret, com a Euroregió que fa referència a les comunitats espanyoles. La realitat regional espanyola està configurada igualment per entitats supraregionals amb vincles relativament més estrets que amb altres realitats regionals. Andalusia-Extremadura n'és una, Castella-La Manxa amb Madrid n'és una altra, Navarra-La Rioja-País Basc n'és una altra, el nord de la cornisa cantàbrica amb Castella i Lleó n'és una altra. És a dir que es configuren realitats supraregionals a través d'aquest tipus d'indicadors. En conseqüència, tenim aquí elements que ens indiquen, o que ens permeten apropar-nos a una realitat evidentment supraregional de connexions, de relacions físiques, etc. També, evidentment, hi ha un debat sobre on arriba. És a dir, hem d'incloure aquí Múrcia? Hem d'incloure Andalusia? Boira apunta amb tota claredat que les regions que han d'estar presents en allò que denominem Euroregió han de ser Catalunya i València, si prenem com a referència aquest entramat de relacions. Però, evidentment, aquestes relacions que es manifesten dins de les comunitats espanyoles, no solament es manifesten dins aquestes comunitats, sinó que també hi ha una realitat Mediterrània-Europea o, si es vol, del nord del Mediterrani. Podem recuperar la denominació més tradicional del Mediterrani nord-occidental. Altres autors, francesos en aquest cas, han investigat sobre això i aporten indicadors. És a dir, el dinamisme de les regions litorals franceses, espanyoles i italianes és un dinamisme evident. S'utilitzen indicadors com ara que, a Espanya, el 58% dels fluxos immigratoris es dona a les regions del litoral mediterrani, és a dir, prop del 60% de tots els fluxos immigratoris tenen el seu destí a les regions del litoral mediterrani. El 60% de tots els fluxos immigratoris espanyols. A França, el 50%, és a dir, les regions del sud de

França i també part d'Itàlia. La mitjana del creixement del PIB de les regions litorals d'aquest Mediterrani nord-occidental (Espanya, França i Itàlia) té un creixement superior a la mitjana del creixement de totes les regions espanyoles, franceses i italianes juntes. I, evidentment, les estadístiques que han avaluat els intercanvis internacionals, apunten al fet que hi ha un reforç clar dels intercanvis de transports de mercaderies per carretera entre les regions mediterrànies dels tres països. És a dir, un conjunt d'indicadors que ens permeten acabar dient que aquest conjunt de dinàmiques, més o menys relacionades entre elles, tendeixen a reforçar la cohesió interna de la façana marítima llatina i també, lògicament, la cohesió interna de les regions, en aquest cas específicament de les regions mediterrànies espanyoles. Per tant, tenim alguns indicadors que ens permeten apuntar que hi ha una cohesió econòmica d'aquestes regions i que tenim un tema de definició. Però una cosa és la definició política i l'altra és la definició de l'abast segons les funcions que potser requeriria, més enllà de la definició política, tenir en compte altres realitats regionals per promoure determinades activitats que puguin ser d'interès per a aquestes regions, més les regions que conformen l'àrea mediterrània. Hi ha un estudi recent que es diu *Les villes européennes. Analyse comparative* que és un estudi desenvolupat per la *Maison de la Géographie de Montpellier*, que recupera un estudi famós en termes acadèmics que és l'estudi de Brunet, un estudi sobre les ciutats europees que es va publicar l'any 1989. I aquest és la continuació d'aquell estudi. Centrat en la dinàmica de les ciutats europees, estudia 180 aglomeracions, de més de 200.000 habitants, en els quinze països de la Unió Europea utilitzant quinze indicadors. És a dir, es recupera la metodologia de l'estudi de Brunet, que va donar peu a un concepte, del qual després en parlarem, que és el famós concepte de les dinàmiques territorials i de la banana. És a dir, d'aquell àmbit territorial que anava de Londres a Milà com aquella espina dorsal europea. I aquest estudi, que és recent, intenta determinar què ha passat des d'aleshores. Vegem algunes conclusions que formen part també d'aquest primer punt. Jo crec que d'aquí es poden deduir algunes coses que després comentaré. La primera és el pes que segueixen tenint París i Londres. La segona, que es continua apuntant aquesta dorsal europea de Londres a Milà, amb algunes ciutats, però també s'aporten coses noves. Després recapitularem tot això. I algunes d'aquestes coses noves són, per exemple, el pes de certes aglomeracions metropolitanes, aquelles situades a la Península Ibèrica i també les situades a Itàlia. Apareixen les de les ciutats més vinculades a l'ampliació europea, és a dir, més vinculades a l'expansió d'Europa cap a l'est. Per tant, aquesta és una primera idea i, lògicament, en termes d'Euroregió, són conceptes que pesen. Sens dubte, el pes demogràfic de Barcelona és un pes rellevant i es posa de manifest la importància que pot tenir aquesta regió a l'hora de cohesionar el conjunt d'Europa. Hi ha qui ha dit i ha afirmat que la funció d'aquesta Euroregió, o una de les seves funcions, és la de poder canalitzar o impulsar un eix de desenvolupament que permeti connectar el sud occidental d'Europa amb l'eix tradicional de desenvolupament d'Europa. I aquest és probablement l'objectiu. Si l'Euroregió funciona, probablement d'aquí a quinze o vint anys hauríem de veure com el tram d'aglomeracions urbanes que forma part de l'Euroregió ha esdevingut més intens que l'actual. Pel que fa a l'evolució de la població en un àmbit temporal significatiu, podem deduir això que deia ara, és a dir, que s'estan produint creixements demogràfics a les aglomeracions urbanes del sud d'Europa, amb excepcions, lògicament. Les aglomeracions urbanes d'allò que constitueix el centre econòmic europeu, París, Londres, la Renània, etc., són aglomeracions urbanes que pateixen un procés d'estancament o han patit, durant aquests

darrers quaranta anys, un procés d'estancament demogràfic. Per tant, allò que volíem per al cas de l'Euroregió d'aquí vint anys, ho tenim reflectit d'alguna manera en el comportament d'aquests quaranta anys. Caldrà veure si això té prou intensitat, és a dir, si aquestes tendències es mantenen en el futur; en qualsevol cas, és un indicador de dinàmica. Per a la classificació de les ciutats s'utilitzen quinze indicadors: població, creixement demogràfic, tràfic portuari, accessibilitat, seus socials de grans empreses, seus de grans bancs internacionals, pernoctacions turístiques, fires, congressos, museus, grans manifestacions culturals, estudiants, revistes científiques, etc., quinze en total. I mitjançant aquests indicadors es classifiquen les ciutats i se'ls hi dóna una puntuació. Amb això acabem veient que existeix una relació elevada de la població que no deixa de ser, sempre, un indicador de síntesi, però en aquest cas ho veiem utilitzant aquests quinze indicadors. Què tenim? Doncs allò que tenim els hi preciso en aquestes consideracions. És a dir, dues ciutats: París i Londres, clarament dominants. Segueix havent-hi una dorsal europea: de Londres a Milà, que travessa la tercera conurbació europea, és a dir, Essen i Colònia, i torna a ser la banana, que es troba tot i que, ara, només parcialment en alguns dels indicadors. És a dir: seus socials, fires i places financeres. I acabem dient que aquesta Europa no és l'única expressió. L'anàlisi dels resultats obtinguts ha vingut a dir que tenim certes novetats respecte d'allò que ja s'havia vist a finals de la dècada dels vuitanta. I la primera és aquesta: l'obertura a l'est. Apareixen i adquireixen importància ciutats com ara Berlín, Munic o Viena, que es beneficien de l'ampliació.

Voldria fer també una altra consideració, que als nostres efectes, pel que fa a la jornada d'avui, jo crec que és important, i que és aquesta emergència d'una Europa més i més multipolar, que dóna sentit a l'estratègia de valorització de les euroregions. Al sud: Roma, Milà, Torí, Barcelona i Madrid es complementen amb Florència, Marsella, Tolosa i Lisboa. És a dir, malgrat que les delimitacions poden ser unes o unes altres, és evident que apareixen dinàmiques en què Barcelona i les ciutats que formen part de l'Euroregió estan constituint un element de dinamisme prou acusat; l'Europa bàltica, les perifèries europees i aquestes consideracions són les novetats respecte a allò anterior. Aquest és el primer punt i una primera idea que jo crec que seria bo retenir és que tenim un tema de delimitació; tenim una regió Mediterrània en què tot sembla apuntar que té un dinamisme més elevat que el del conjunt de la Unió Europea, que té unes possibilitats potencials de creixement relativament importants, però sobre la qual cosa caldria reflexionar amb una mica de calma i veure quina és finalment la seva delimitació, quins són els canals de col·laboració amb regions que no pertanyen formalment a l'Euroregió. Aquestes són algunes de les consideracions que probablement valdria la pena retenir. Caldria considerar la primera en el sentit que tenim uns termes de PIB per càpita relativament al voltant de la mitjana europea.

Anem al segon punt: L'Euroregió: models de creixement. Probablement, utilitzar aquí l'expressió "models de creixement" és un tant ampul·lós, però m'ha semblat que era la manera sintètica de dir alguna cosa sobre aquestes qüestions. Què tenim amb l'Euroregió? Bé, el que tenim amb l'Euroregió, gràcies a dades elaborades per la Direcció General de Programació Econòmica a partir de REGIO i partint de les últimes dades de REGIO - no els hi faré consideracions sobre les fonts estadístiques - és un exemple de l'últim període amb dades homogènies a escala de les regions europees NUTS 2; estem parlant aquí d'Euroregió entesa com les cinc regions, és a dir: Midi-

Pyrénées, Languedoc Roussillon i les tres espanyoles, i tenim una dinàmica en aquests darrers anys, en aquests set darrers anys, de creixement. És a dir, tant en termes de població com en termes de PIB, augmenta el pes específic del conjunt de l'Euroregió en el conjunt de la Unió Europea a quinze. Si entrem a considerar el PIB per càpita, aquí tenim una aproximació de l'evolució del PIB per càpita de les regions que formen part de l'Euroregió en termes de la mitjana europea, que és 100. Aquí tenim la que té un PIB per càpita amb paritat de poder de compra, etc., més gran, que és les Illes Balears, seguit de Catalunya, d'aquells que estan al voltant o per sobre de la mitjana europea i segueixen la resta de regions que estan per sota de la mitjana europea. El conjunt de l'Euroregió està al voltant del 95% de la mitjana europea, i després tenim les altres tres, que són Midi-Pyrénées, Aragó i la darrera, que és Languedoc Roussillon. Vegem-ho en termes quantitius. Com poden veure, l'Euroregió passa de representar, l'any 1995, el 91% de la mitjana europea a 15, a representar el 94,7%. Això es deu, bàsicament, com no pot ser de cap altra manera, a que, si alguna cosa ha caracteritzat el creixement de l'economia espanyola aquest any és que, malgrat tot, ha registrat un creixement superior al de la Unió Europea. Aquest creixement del pes de l'Euroregió al conjunt de la Unió Europea a 15 es deu al creixement de les regions espanyoles. Totes elles augmenten: Aragó amb més de tres punts, Catalunya amb quatre punts, les Illes Balears augmenten amb més de set punts, és a dir, totes elles creixen. En canvi, Midi-Pyrénées i Languedoc Roussillon es mantenen pràcticament constants en termes europeus. És un primer flaix d'allò que alguns qualifiquen d'"efecte frontera", però bé, aplicat a d'altres coses, aquí en tindriem una primera reflexió. Lògicament, això també es manifesta a escala dels països: Espanya ha augmentat sis punts i França ha augmentat només un punt en termes europeus. Per tant, tenim unes Euroregions que, com dèiem abans, es mouen en un PIB per càpita al voltant de la mitjana europea, amb algunes regions que destaquen en sentit positiu: les Balears en primer lloc i Catalunya en segon lloc, i altres que destaquen en sentit negatiu: Languedoc Roussillon és la regió amb menor nivell de PIB per càpita en paritat de poder de compra. Totes han crescut, i particularment han crescut les espanyoles, i no han crescut en canvi les franceses. Això ens porta a fer una reflexió sobre què vol dir el creixement d'aquestes regions. Hem fet aquí un exercici, que és descompondre el PIB per càpita en dues variables. Si vostès agafen el PIB i el divideixen per la població, això pot ser igual al resultat de multiplicar el PIB per l'ocupació, dividit per la població. És a dir, jo puc descompondre el PIB per càpita pel resultat de multiplicar el PIB per l'ocupació i l'ocupació per la població, fent una senzilla multiplicació. Què vol dir això? Això vol dir que el PIB per càpita és el resultat de multiplicar dos factors: el PIB dividit per l'ocupació a la productivitat i l'ocupació dividit per la població a la taxa d'ocupació. És a dir, el PIB per càpita el podem explicar pel resultat de multiplicar la productivitat per la taxa d'ocupació. En aquest sentit, una regió podrà tenir un PIB per càpita molt elevat en termes comparatius amb altres regions, però això pot ser conseqüència del fet que la seva productivitat és molt elevada i en canvi la seva taxa d'ocupació no. Els itineraris per aconseguir PIB per càpita i nivells de benestar més elevats són itineraris que poden tenir en un primer estadi d'anàlisi explicacions que poden ser el resultat del comportament de la productivitat i de la taxa d'ocupació. Aquí tenim les regions que formen part de l'Euroregió; també tenim Espanya i França; tenim la Unió Europea a quinze, i hem inclòs també el País Valencià. En qualsevol cas, quan parlem d'Euroregió estem parlant d'Euroregió a cinc, lògicament. I què tenim aquí? França ens indica que té una taxa d'ocupació al

voltant del 40% i una productivitat del treball (estem parlant del 2002, de les darreres dades), de 60.000. L'altre extrem és el cas d'Espanya, que ens indica una taxa d'ocupació similar a la francesa; està al mateix eix però, en canvi, la seva productivitat és notòriament inferior a la francesa. En conseqüència, la diferència entre el PIB per càpita, entre el nivell de benestar de França i Espanya, és considerable. França té un PIB per càpita de 24.172 i Espanya té un PIB per càpita de 18.000. Què explica fonamentalment la diferència entre aquests 24.172 i els 18.000? Doncs s'explica perquè la productivitat és notòriament superior en el cas de França que en el cas d'Espanya, tot i tenint en compte que la taxa d'ocupació és relativament similar. Les regions considerades tenen aquest comportament. Si agafem les franceses, tenim que Languedoc Roussillon i Midi-Pyrénées tenen un PIB per càpita inferior al francès. Languedoc Roussillon té un comportament estrany, ja que té una productivitat relativament elevada i una taxa d'ocupació baixíssima, en comparació amb les altres regions. Midi-Pyrénées té una productivitat inferior a Languedoc Roussillon i una taxa d'ocupació situada al 40%, per tant, una taxa d'ocupació més similar a aquella que pot tenir el conjunt de França. En canvi, les regions espanyoles, Catalunya, País Valencià, Illes Balears, etc., en general, tenen una taxa d'ocupació superior a la de Midi-Pyrénées i a la de Languedoc Roussillon. I les regions espanyoles com Aragó, Catalunya, Balears, etc., tenen una taxa de productivitat relativament equivalent a, però inferior a Languedoc Roussillon. Què pretenem amb això? Doncs pretenem, per una banda, intentar veure si hi ha comportaments diferents, és a dir, intentar explicar primer el PIB per càpita de cadascuna d'aquestes regions amb dues variables, mitjançant el procés que els hi he descrit abans que, molt simplificadament, diu obtenir el PIB per càpita pel resultat de multiplicar la productivitat per la taxa d'ocupació. Perquè, evidentment, això ja ens està indicant alguna cosa. Una regió té un PIB per càpita, i aquest és el resultat d'una determinada productivitat i d'una determinada taxa d'ocupació. I aquí les podem comparar entre elles. Els itineraris per aconseguir augments de PIB per càpita són itineraris que, evidentment, poden dependre de l'evolució de la productivitat o poden dependre de l'evolució de la taxa d'ocupació. Històricament, Espanya i Catalunya han tingut un creixement del PIB per càpita. Si això ho féssim any per any durant un període històric llarg, acabaríem veient que els creixements del PIB per càpita bé es deuen, en determinats moments històrics, a creixements de la productivitat o bé es deuen a augments de la taxa d'ocupació. Per exemple, en el període recent, des de mitjans dels noranta fins ara, el creixement del PIB per càpita es deu exclusivament a l'augment de la taxa d'ocupació. En altres períodes, com és per exemple el període de la crisi, és a dir, des de mitjans dels setanta fins a mitjans dels noranta, el creixement del PIB per càpita es devia a augments de la productivitat amb disminució de la taxa d'ocupació. Per tant, és una productivitat que, com algú ha dit, és equiparable al colesterol: de la mateixa manera que hi ha el colesterol bo i el colesterol dolent, hi ha la productivitat bona i la dolenta. Si la productivitat s'aconsegueix perquè es disminueix el denominador, l'ocupació, anem malament. La productivitat ha d'augmentar perquè augmenta el numerador del PIB i augmenta l'ocupació alhora, aquesta és la productivitat bona. Que coincideixin les dues coses, històricament no s'ha produït, i què podem dir amb aquesta reflexió i amb aquestes dades per aquestes regions? Doncs bé, que hem fet l'exercici de veure quin ha estat el comportament recent de les dues regions franceses, Midi-Pyrénées i Languedoc Roussillon i del conjunt d'aquestes dues regions franceses. I aquí el comportament és clar, és a dir: entre l'any 1996 i el 2001, que és l'any en què es disposa d'informació, tant de PIB

com de població, com de població ocupada, homogènia i se suposa que ben tractada per l'Eurostat, el creixement del PIB per càpita és el resultat d'augment de la productivitat, i no de la taxa d'ocupació. És això el que veiem clarament. El cas de França és, doncs, clar. El cas d'Espanya és un cas contrari. És a dir, els augments de PIB per càpita en aquest període són conseqüència del fet que la taxa d'ocupació ha augmentat i la productivitat no ha augmentat pràcticament en el conjunt d'aquestes regions. Certes diferències i matisos poden explicar comportaments diferencials, però no es tracta d'entrar ara en això. En general podem dir que si finalment comparem les cinc regions considerades veiem comportaments clarament diferents. Tenim d'una banda les regions franceses que formen part de l'Euroregió, en què creix la productivitat durant aquest període i no creix la taxa d'ocupació i, d'altra banda, les regions espanyoles, en què succeeix totalment el contrari, és a dir, creix la taxa d'ocupació i no creix la productivitat. Estic simplificant per copsar les idees principals. I, com podem veure, l'itinerari és clarament aquest. Si agaféssim períodes històrics més llargs, la qual cosa no ha estat possible, veuríem que, a Catalunya, el període que va des de la meitat dels anys seixanta fins a la meitat dels anys setanta és un període en què el comportament és aquell que ara mostra Languedoc Roussillon o Midi-Pyrénées. És a dir, augments de la productivitat sense augments de la taxa d'ocupació. La idea que es pot deduir de tot això és que, dins l'Euroregió, hi ha realitats econòmiques clarament diferents i que és molt més gran l'homogeneïtat de comportament de les regions franceses que l'homogeneïtat de comportament de les regions espanyoles. I que si alguna lliçó hem de treure d'aquests darrers anys, de meitat dels noranta fins ara, és aquest comportament diferent. Uns aposten o han treballat per la productivitat sense augment de l'ocupació i altres, les regions espanyoles, han intentat millorar els seus nivells de benestar bàsicament a través de la taxa d'ocupació sense registrar augments de la productivitat. Això ens portaria a una altra discussió sobre quin és el model de creixement espanyol, sobre si aquest model de la taxa d'ocupació és un model adequat o no, sobre el paper que té la construcció, etc., etc., però jo crec que això ja se'ns escapa d'allò que aquí volem pretendre. El nostre objectiu és retenir una certa idea del que podríem qualificar com a "efecte frontera". I apuntem algunes coses respecte d'aquest tema. Quan parlem del fet fronterer, la literatura econòmica insisteix sobre els efectes de la frontera, però des de diferents punts de vista. En certs casos com a barrera; què vol dir això? Que les regions són marginalitzades per la seva situació perifèrica regional i aïllades dels seus veïns que, en absència de fronteres, lògicament tindrien una major connectivitat. El fet que existeixi la frontera fa que les regions perifèriques tinguin un menor creixement del potencial que caldria esperar si aquesta no existís. Per tant, l'efecte frontera és un efecte negatiu en termes de creixement. Hi ha qui ha estudiat això i, recentment, un treball que es va presentar al Congrés de l'Associació Espanyola de Ciències Regionals la setmana passada, elaborat pels professors Gil, Lorca, Martínez i Olivé, estima que l'efecte frontera identifica les limitacions de la integració econòmica malgrat l'increment de la globalització. És a dir, expliquen com aquest efecte frontera acaba influïnt en el comerç de les regions espanyoles, i acaben deduint que, i m'abstinc de fer altres comentaris sobre el treball, el comerç de les regions espanyoles és al voltant de vint-i-una vegades més gran amb la resta d'Espanya que amb els països desenvolupats de l'OCDE. Per tant, això sembla indicar que el fet fronterer és un fet prou important com per explicar aquesta orientació més nacional, si em permeten utilitzar l'expressió per entendre'ns, en detriment dels intercanvis internacionals. Aquest és un enfocament: la importància

de l'efecte frontera. Un altre enfocament, resultat d'unes altres anàlisis, és que l'efecte frontera s'ha relativitzat. Aquestes anàlisis consideren que, més que no pas l'efecte frontera, cal considerar la frontera com un paper de filtre o la seva funció com a zona de contacte, la qual cosa pot aportar avantatges relatius. La introducció d'una frontera, que serveix de filtre, genera rendes diferencials, que poden ser positives, però que també poden ser negatives. Per exemple, es diu: els treballadors fronterers poden anar a treballar a un país o a un altre, i un dels seus elements de decisió és el nivell salarial o el nivell de prestacions socials; com a conseqüència, optimitzen la ubicació del seu treball en funció d'aquests avantatges. Això que pot fer el treballador individual ho poden fer també les empreses. En conseqüència, la frontera, més que com una barrera, es conforma també com un lloc d'oportunitats, com un lloc per obtenir rendes diferencials, com un lloc per aconseguir avantatges comparatius, que poden compensar totalment o parcialment els aspectes negatius de l'efecte frontera. Aquest és un altre enfocament que cal posar sobre la taula. I ara, amb la construcció europea, jo crec que n'hi ha un altre, d'enfocament. És a dir, sorgeix la idea de frontera oberta en què domina la funció de contacte i no la de separació entre dos o més sistemes polítics, institucionals o socioeconòmics. En aquest context, és diu, el desenvolupament econòmic de la zona de frontera no serà determinant per a les rendes de posició, el fet de pertànyer a un o altre país, sinó per a la renda de posició del conjunt de les zones que formen part de la zona de frontera. Per tant, es tracta d'utilitzar els avantatges de formar part de la zona de frontera i no utilitzar els avantatges de formar part d'un país a la zona de frontera respecte de l'altre o a l'inrevés. Això, segons l'estudi del professor Michel Cassleig, és passar d'una lògica de juxtaposició d'espais fronterers a l'emergència d'un espai transfronterer. És a dir, canviar de paradigma. Utilitza alguns exemples i parla per exemple de la conurbació Bayonna-Sant Sebastià. La conurbació Baiona-Sant Sebastià, un espai transfronterer, acaba configurant una unitat demogràfica amb aproximadament 600.000 habitants que pot competir, si és aquesta l'expressió, amb les seves realitats urbanes més immediates: Bilbao per un cantó o Bordeus i Tolosa per un altre cantó. Si no fos així, si no parléssim d'aquesta realitat transfronterera de Baiona-Sant Sebastià, difícilment, aïlladament, aquestes ciutats podrien tenir un paper rellevant en aquest context urbà. En conseqüència, la major part dels responsables polítics de les regions concernides, comprenen que cal una acció coordinada de les administracions públiques, d'una part i de l'altra de la frontera, i que aquesta és indispensable per accelerar els canvis i reduir els costos de transició. Lògicament, el procés de la integració europea, el Mercat Únic i la Moneda Única han tingut efectes clarament positius, considerats globalment, però també efectes clarament negatius que han patit, amb conseqüències clares, les zones fronteres. La pèrdua, per exemple, de llocs de treball vinculats a certes professions que vivien de l'efecte frontera suposen evidentment uns costos de transició. I, lògicament, ha d'haver-hi una voluntat política per fer que aquests costos de transició siguin com més petits millor, i això fa que aquest sigui un dels elements que justifiquen aquesta actuació dels responsables polítics i les iniciatives com ara l'Euroregió del Mediterrani per tal de reforçar la coherència. Quines són les oportunitats d'aquesta situació? La primera és que la cooperació transfronterera és, finalment, un veritable laboratori d'integració europea. Què vol dir això? Tenim problemes de fluxos migratoris, tenim problemes d'adaptació de les economies locals a la mundialització, tenim problemes de riscos mediambientals. Allà on es manifesten, amb més intensitat, crec jo, els efectes de la integració europea, és en aquestes zones transfrontereres. Perquè resoldre

aquests temes no vol dir resoldre'ls com es resolen, amb més o menys dificultats, a escala nacional, sinó que vol dir afegir el plus d'intentar resoldre aquestes qüestions quan estan afectant sistemes polítics legislatius diferents. I, en conseqüència, amb instruments diferents per afrontar-los. La resolució d'aquests problemes transfronterers, o la resolució dels problemes des de l'òptica transfronterera serà probablement el millor indicador que el procés d'integració europea ha funcionat amb èxit. Tot allò que es faci, políticament, per assolir nivells superiors d'integració, és a dir, tot allò que pretengui resoldre aquestes qüestions serà una garantia per assegurar el bon funcionament del procés d'integració europea. És a dir, l'espai fronterer ha de fer front a dues legislacions, a dues realitats nacionals, a dues filosofies d'intervenció pública. I quins són els límits d'aquest procés? Els límits són que, evidentment, els actors d'aquest procés, si volen, de regionalització, d'Euroregionalització, s'enfronten a dificultats diverses que compliquen la seva actuació. Una és l'absència d'instruments jurídics adaptats per fer front a projectes transnacionals. Aquest és un gran problema que pot estar en vies de solució. La segona és la preocupació dels estats per controlar estretament les iniciatives de les administracions públiques territorials. Hi ha l'exemple, en el cas francès, del Consell d'Estat, en el sentit que quan una administració pública territorial francesa decideix establir una coordinació amb altres administracions públiques d'un altre Estat, el Consell d'Estat ha de donar l'autorització. És a dir, existeix una certa recança front a iniciatives autònomes per part de les administracions públiques regionals per intentar fer front a aquest tema. I després, sens dubte, no cal oblidar la disparitat de l'organització institucional, les heterogeneïtats dels processos de decisió política. Lògicament, l'estructura administrativa que té l'Estat espanyol no és coincident amb l'estructura francesa; els poders i els nivells de competència no són tampoc els mateixos i tot això introdueix graus de complicació. És així com la cooperació transfronterera està condemnada a compromisos permanents i, sobretot, a la confiança entre els autors. Jo he tingut l'oportunitat de participar en la gestació d'allò que va ser un embrió de relació transfronterera, molt lligada amb això, que eren les xarxes CSIS que agrupaven les capitals de les que pretenen ser euroregions mediterrànies, és a dir, València, Palma de Mallorca, Barcelona, Saragossa, Montpeller i Tolosa. Això funciona per la bona voluntat, pel compromís dels responsables polítics, per la confiança política, i això li dóna una fragilitat extraordinària. Jo crec que utilitzar bé aquests mecanismes voldrà dir utilitzar bé els instruments jurídics, o bé crear-ne de nous que donin més permanència a aquest tipus de col·laboració i que vagin més enllà de la voluntat de les parts i els hi donin més estabilitat. Un altre aspecte que cal retenir és que, si a aquestes dificultats d'organització hi afegim la lògica de les competències territorials, s'introdueixen elements que fan molt difícil mantenir les operacions transfrontereres. Un altre exemple és el cas d'Alsàcia. A Alsàcia, els recursos que el Consell Regional destina a la formació professional dels residents en el seu territori són en part aprofitats per les regions fronteres de l'altre país, ja que aquests treballadors van a treballar a l'altre país i, en conseqüència, com que no hi ha un sistema de paraequació fiscal a escala del conjunt de les regions europees, els sistemes de paraequació fiscal són sistemes nacionals que, evidentment, introdueixen aspectes que limiten l'abast i les possibilitats de la cooperació transfronterera. Això sense parlar de les dificultats interculturals o lingüístiques que podrien haver-hi. En resum, jo crec que tenim una Euroregió, i aquesta era la idea que jo voldria retenir, amb comportaments, amb models de creixement relativament diferents entre les regions franceses i les espanyoles, en què tot sembla indicar que,

evidentment, les realitats nacionals s'imposen. Intentar construir una Euroregió vol dir tenir en compte aquestes limitacions existents i vol dir tenir instruments jurídics potents que la consolidin i amb un grau d'estabilitat superior a allò que és habitual en aquests casos. Per tant, fer front a aquestes dificultats voldrà dir fer front a les dificultats de l'èxit d'un procés d'integració regional europeu com és el que es pretén fer aquí.

Això em permet entrar en la darrera consideració, i amb això vaig acabant. L'últim punt és l'impacte de les polítiques comunitàries i dels estats membres sobre l'Euroregió. A tot això no hi ajuda gaire la situació actual que cal preveure sobre el pressupost comunitari. Faré unes breus pinzellades. A les dificultats d'ordre institucional i jurídic, que costen molt de resoldre, cal afegir un pressupost comunitari molt contingut, per qualificar-ho d'alguna manera. També hi ha qui diu que les dificultats cal transformar-les en oportunitats, i espero que això sigui així. Què vol dir això? Vol dir que, fins ara, en el marc financer fins al 2006, les regions que formen part de l'Euroregió constituïen un dels objectius de la política regional comunitària. Per tant, a través d'aquesta via, rebíem uns recursos determinats. Ara com ara tenim diferents documents sobre la taula, un dels quals, en particular, és el document que va fer l'antiga Comissió Europea, la qual va preparar un esborrany de com haurien de ser les perspectives financeres durant el període 2007-2013. Estem parlant d'uns diners determinats per a la política de cohesió. Pel que fa a aquests 336.000 milions d'euros, el 0,41% del PIB de la Unió Europea, parlem de tres objectius: convergència, competitivitat i cooperació. L'objectiu de convergència és el principal, és a dir, d'aquests recursos té el 78%, 264.000 milions, i aquest va afectar primer a les regions amb un PIB inferior al 75%, és a dir, a aquelles regions que tenien un PIB per càpita inferior al 75% de la Unió Europea però que, com a conseqüència de l'ampliació, han augmentat i han passat per sobre. També a través del Fons de Cohesió als estats amb una renda per càpita inferior al 90% de la Unió Europea. En segon lloc tenim les regions amb l'objectiu de competitivitat regional i ocupació, que només reflecteix el 17% d'aquest pressupost. Tot això és una proposta. Hi ha certs països que estan pregonant una política comunitària, en termes d'allò que podria beneficiar l'economia espanyola o aquestes regions, encara molt més negativa, però també hi ha, lògicament, els que estan a la posició contrària. Tot això s'acabarà veient. Per a la resta d'objectius, que són el de la competitivitat regional i el de la cooperació territorial, estem parlant del 20% d'aquests 336 mil milions. Què acaba passant? Bé, doncs aquí tenim els tres objectius: el de convergència, el de competitivitat i el pes de cadascun d'ells. Finalment, quin seria l'impacte geogràfic d'això? I aquí veiem que, evidentment, en termes d'aquest objectiu, les regions que formen part de l'Euroregió han desaparegut. Només València podria considerar-se en la mesura en què ha superat ja el 75% del PIB europeu i, si es considera la possibilitat que hi hagi una transició per aquelles regions que han passat del 75% de la Unió Europea, València podria rebre recursos per a l'objectiu de convergència en aquest sentit. No entrarem ara a considerar quines han de ser les perspectives financeres per al 2007-2013, però apunto que per aquí les coses no van massa ben dades, en comparació amb altres països. I un altra cosa que jo crec que també és rellevant, i amb això ja vaig acabant, és que amb aquest procés es posa sobre la taula, per primera vegada, la fórmula de "l'agrupació europea-cooperació transfronterera". Abans els hi he parlat de la importància dels instruments de gestió supranacionals que podrien comandar aquests projectes transfronterers. De

fet, sempre s'ha considerat que la no disponibilitat d'aquest tipus d'instruments és una de les causes que han limitat l'eficàcia d'alguns dels projectes al voltant del programa INTERREG, etc. Aquí se suggereix la creació d'allò que se'n diu "l'agrupació europea-cooperació transfronterera". Als documents de Constitució de l'Euroregió aquesta sembla que serà la fórmula jurídica que s'utilitzarà quan finalment s'aprovi. És una fórmula jurídica que li dona personalitat jurídica, en aquest cas a l'associació de les regions, per actuar davant la Unió Europea i els estats nacionals, a iniciativa de les pròpies regions. Per tant, algunes de les coses que dèiem abans pel que fa a autoritzacions prèvies de l'Estat semblaria que quedarien menystingudes i podria ser, doncs, un instrument de gestió més adequat que aquells que han existit fins ara. Però deixin-me que els hi digui l'última cosa, i l'última cosa és aquesta: em remunto a unes estadístiques ja una mica antigues però que poden servir. La Comissió Europea va fer, per al segon informe de cohesió (estem parlant ara aquí del tercer informe de cohesió), un estudi sobre la paraequació fiscal, si em permeten utilitzar una expressió que aquí coneixem abastament, sobre les balances fiscals regionals a escala d'un conjunt de països europeus seleccionats. Això vol dir que no hi eren tots per impossibilitat de la informació estadística, però n'hi havien bastants. Jo, d'aquest informe n'he extret els resultats per a les regions que formen part de l'Euroregió, més València. I quina és la conclusió? Doncs la conclusió que tenim és el problema de les regions, o d'algunes de les regions espanyoles, en particular de Balears i de Catalunya, que són regions riques en termes nacionals però pobres, o al voltant de la mitjana, en termes europeus. Aquí ho veiem: la penúltima columna ens indica el PIB per càpita de cadascuna d'aquestes regions -estem parlant del 1993- amb paritat de poder de compra per Aragó, Balears i Catalunya. Respecte del PIB respectiu, les xifres són de 113, 127 i 121. És a dir, Aragó, Balears i Catalunya són regions riques en termes espanyols. València està al voltant de la mitjana espanyola, 96%. Aquesta és la situació d'Espanya. En termes del PIB per càpita europeu, totes aquestes quatre regions eren, en aquells moments, regions pobres. En canvi, les regions franceses són pobres en termes de França i també són relativament pobres en termes europeus. En conseqüència, com són pobres en termes francesos i les parecuacions fiscals i la funció redistribuidora de l'Estat, de les administracions centrals, lògicament és una funció que és fa a escala nacional i no a escala europea, recordem que el pressupost europeu és l'1,2 del PIB de la Unió Europea i els pressupostos nacionals representen de l'ordre del 40% dels PIB respectius. Per tant, les funcions de redistribució es fan a escala nacional i no a escala europea. Què és el que acaba passant? Doncs que les dues regions franceses reben recursos per sobre de les aportacions, amb xifres que oscil·len entre el 5% i el 9%, segons que estimem aquests fluxos segons el criteri del benefici o el criteri monetari, que vol dir com es distribueixen territorialment les despeses. En el benefici vol dir, per entendre'ns, que les despeses de defensa es distribueixen per tothom igual, per càpita, i en el monetari es distribueixen allà on es fan. És a dir, amb el fons de benefici la despesa la reben tots igual, per càpita, i amb l'enfocament monetari la reben a Madrid perquè està localitzada a Madrid. Segons apliquem un criteri o un altre, tindríem unes despeses territorialitzades diferents i, en conseqüència, el saldo seria diferent. Però allò que més interessa destacar aquí és que les regions franceses, com són pobres en termes francesos, reben recursos del sector públic; en canvi, les regions espanyoles, com són riques -al menys Aragó, Balears i Catalunya- en termes nacionals, aporten recursos. Per tant, és un factor més tenint en compte sobretot que el pressupost europeu per a aquestes

regions no sembla que tingui unes grans expectatives. És un factor més per tenir en compte i veure les possibilitats de desenvolupament d'una regió com l'europea. Transformem en tot cas el que són les dificultats, el que són els reptes en oportunitats, que s'ho mereixen. Gràcies.

Factors de deslocalització i avantatges competitius de l'Euroregió: infraestructures i mobilitat, activitat econòmica

Conferència de l'Hble. Sr. Albert Vilalta i González, doctor enginyer de camins, canals i ports

Nascut a Reus el 17-01-1933 és doctor enginyer de camins, canals i ports, diplomad Eau et Assainissement (París 1960) i diplomad tècnic urbanista (IEAL 1962). Va ser membre de la primera Comissió Mixta de traspàsos Estat-Generalitat de Catalunya (1977-1980). Nomenat director general de Transports (1978-1980), secretari general del Departament de Política Territorial i Obres Públiques (1980-1985) i conseller de Medi Ambient (1991-1996).

Ha estat president de l'ens públic Gestor de Infraestructuras Ferroviàries GIF (Madrid 1997-1998) i secretari d'Estat d'Infraestructures i Transports (1998-2000). Ha ocupat molts càrrecs de caràcter públic i privat. És membre de l'Associació Internacional d'Urbanistes (AIU). En reconeixement a la seva àmplia trajectòria professional ha rebut la medalla d'Honor del Col·legi d'Enginyers de Camins, Canals i Ports (Madrid 1985), la medalla Ildefons Cerdà (Barcelona 1988) i la gran Creu de l'Ordre d'Isabel la Catòlica (Madrid 2000).

L'objectiu d'aquesta intervenció és fer un examen de la mobilitat i de les infraestructures, i a la vegada fer un comentari sobre les actuacions necessàries per millorar l'eficiència, i així incrementar l'operativitat, la competitivitat i complementarietat de les infraestructures comunes.

És assumit que la manca de mobilitat i d'infraestructures, entre d'altres factors (la mà d'obra, la recerca, l'energia, i la fiscalitat), poden ser factors de deslocalització.

És assumit que la densitat i la suficiència d'infraestructures es correspon, normalment, amb l'activitat econòmica, atès que fan possible un desenvolupament no estancat de la producció i del consum.

La xarxa transeuropea de transports de la Unió Europea per al 2010 plasma aquesta

idea. S'hi poden veure la xarxa de carreteres, i el que s'anomena "la banana", el cor d'Europa, que correspon amb una densitat d'infraestructures important.

La xarxa transeuropea de transport per ferrocarril permet apreciar de nou la concentració d'infraestructures en el cor d'Europa, a la vegada que es pot apreciar que a partir de París i cap al sud, en el qual estem inclosos, disminueix la densitat d'infraestructures. Aquesta situació destaca perquè es dona en dos estats centralistes, amb una estructura d'infraestructures radial.

L'Euroregió Pirineus-Mediterrània té mobilitat. Així ho demostren les dades que tot seguit comentaré.

En primer lloc, analitzarem la distribució origen / destinació de l'intercanvi de mercaderies pels passos transfronterers, i en concret la relació amb França. Aquest intercanvi és important en les regions a cavall dels Pirineus, tot i que també destaquen les relacions amb Lió i amb Marsella, que podrien ser considerades una continuïtat de l'Euroregió. De la mateixa manera, podem analitzar la relació d'intercanvi de mercaderies pels passos transfronterers, i de nou observem com les regions de l'Euroregió tenen un paper important en aquests intercanvis.

Hi ha una sèrie de dades, que no avaluarem a fons, però que demostren que l'Euroregió té sentit. Aquest matí en Martí Parellada parlava d'un estudi del professor Boira. Segons aquest estudi, l'eix de la costa porta el 62% de l'exportació espanyola. Una dada addicional: el 33% de les exportacions de València van a Catalunya, i el 48% de les importacions de València provenen de Catalunya. Encara que sembli contradictori, les relacions d'importació i exportació amb Madrid no arriben al 10%. De nou, hem de concloure que l'Euroregió té sentit.

Altres xifres fonamenten l'existència de l'Euroregió: el comerç portuari exterior de l'Euroregió, de 91 milions de tones és el 30% de tot el comerç exterior portuari d'Espanya. D'altra banda, els passatgers per aeroports (70 milions) és el 43% de tot el moviment de passatgers d'Espanya. El 62% del transport de mercaderies amb la Unió Europea dels 15, uns 55 milions de tones, també correspon a l'Euroregió. Amb aquestes xifres hem de concloure de nou que l'Euroregió té sentit.

Un altre indicador que reforça l'existència de l'Euroregió és la densitat dels eixos. Es pot considerar que l'eix costaner és el "carrer major", i que quan arriba a poblacions com Barcelona, encara s'eixampla molt més. No podem oblidar per la seva importància els eixos transversals: el del Garona i el de l'Ebre.

Si analitzem les IMD (Intensitats Mitjanes Diàries) de vehicles pesats a Espanya veiem de nou com l'eix costaner és important. Cal tenir en compte que en ell hi coincideixen dues vies: l'autopista i les carreteres nacionals. Les IMD també ens permeten veure la importància de l'Eix de l'Ebre. Aquests dos eixos connecten les regions que integren l'Euroregió.

Al mateix temps és aclaridor que una via paral·lela a l'eix costaner de llevant, que discorre per l'Euroregió, és "l'autovia de la plata", a ponent. Aquest eix va de Sevilla a

Astúries, passant per Lleó i Salamanca. És una autovia de 2+2 carrils, i té una IMD de 1.500 camions per dia i 5.000 vehicles de tot tipus al dia (de mitjana). Aquestes dades contrasten amb els 10-20.000 camions i amb els 90-180.000 vehicles al dia que té l'eix costaner. Es demostra de nou la manca d'objectivitat i de criteris homogenis de la inversió estatal en aquesta part de l'Euroregió.

La mobilitat de les persones de l'Euroregió és bàsica i desitjable pel benestar i la productivitat dels ciutadans. El 62% de la població viu en ciutats de més de 50.000 habitants. Per aquests motius són necessaris sistemes d'integració tarifària, a més d'un transport públic generalitzat, per garantir la mobilitat obligada d'aquesta població. Cal donar especial atenció al transport als polígons industrials situats fora dels nuclis urbans. Per això cal promoure el transport públic, els sistemes ferroviaris, com els transports d'alta capacitat, metro i tramvia a les capitals, servei de rodalies intensius per a les relacions interurbanes, i els serveis regionals i transregionals de velocitats mínimes de 200 km per hora i sobretot amb correspondències intermodals.

L'Euroregió té mobilitat, però li manquen infraestructures. Les infraestructures necessàries per evitar la deslocalització no es limiten a les de transport, sinó que inclouen també les hidràuliques, les d'energia (sobretot les fonts renovables), les telecomunicacions (amb cobertura generalitzada de gamma alta i baixa), o les fonts d'energia mediambientals. En relació amb aquestes últimes, s'hauria d'establir una política ambiental comuna entre les regions de l'Euroregió, especialment en matèria de residus industrials.

D'altra banda, les infraestructures logístiques i les d'intermodalitat són bàsiques per a la mobilitat de les mercaderies.

Els 22 aeroports de l'Euroregió donen servei anualment a 70 milions de viatgers, com ja hem dit, prop del 60% d'aquests 70 milions corresponen a trànsit internacional que s'ha triplicat en els darrers 10 anys.

La taxa de creixement interanual és alta, amb mitjanes molt superiors al 7%, tot i que varien en funció de l'aeroport: Girona ha registrat el 160% de creixement interanual entre 2002-2003, València i Alacant el 17%, i Barcelona el 7%, un creixement menor al dels altres aeroports però lògic atenent al seu volum. Al mateix temps, ens adonem que les instal·lacions són insuficients pel trànsit que suporten. El volum de transport (els 70 milions de passatgers) correspon a un llindar en el qual convé disposar d'una plataforma de concentració, anomenada "hub". Aquesta funció ja l'està assolint l'aeroport del Prat en aquest moment, amb 800 vols al dia, i amb un 14% de transferència, xifra molt propera al 17% de transferència de l'aeroport de Paris.

D'altra banda, els aeroports han d'estar relligats a la xarxa ferroviària, i en especial el del Prat, per la seva condició de "hub". En aquest cas, l'aeroport del Prat ha d'estar unit a la via general de la xarxa bàsica, al igual que els altres aeroports "hub" importants a la resta d'Europa. Aquesta necessitat està basada en raons de competitivitat diferencial, per afegir així un valor que no té cap altre aeroport a l'Estat espanyol.

La potenciació de la xarxa ferroviària bàsica d'ample europeu és una altre factor

essencial. L'ample de via és una necessitat, però també un símbol perquè mostra l'eliminació de fronteres. No només hi ha fronteres ferroviàries, sinó també pel gàlib, per la tensió, pel tipus de senyalització, a més de les creades al llarg del temps per les companyies estatals que han fet que el ferrocarril europeu sigui una caricatura del que hauria de ser un ferrocarril en un gran espai econòmic com és Europa.

La potenciació d'una xarxa ferroviària bàsica d'ample europeu a les regions espanyoles de l'Euroregió es va encetar aquí Catalunya amb el Barcelona Frontera, un projecte que va suposar que la línia Madrid-Sevilla es fes d'ample europeu. Aquesta experiència és un exemple de l'afirmació feta pel senyor Rigol aquest matí segons la qual des d'agrupacions regionals es pot induir als estats a fer polítiques específiques.

La xarxa ferroviària d'ample europeu a les regions espanyoles a l'Euroregió dissenyada per alta velocitat permetrà dedicar la xarxa actual (que és d'ample convencional) amb exclusivitat al servei de rodalies i al transport de mercaderies. La quota del ferrocarril espanyol en el conjunt de transport de mercaderies és del 6%. La dels ferrocarrils europeus és del 16%, mentre que als Estats Units arriba al 38%. En temps de viatge d'una hora i mitja de les relacions València - Barcelona, Barcelona - Saragossa, Barcelona - Montpeller, Montpeller - Tolosa, les noves línies d'alta velocitat donen un servei de mobilitat òptim per al transport regional i transregional, i a la vegada competitiu amb l'automòbil.

La nova xarxa ferroviària d'ample internacional amb apartadors, és compatible amb el transport de mercaderies a 160 km per hora, amb trens més llargs que els actuals (de 700 metres) i de 1.600 tones.

Si prenem en consideració la xarxa francesa d'alta velocitat i l'espanyola, així com el tram que falta per connectar, i que és de vital importància que es connecti, veurem com França ha considerat més vital la unió del TGV est amb Estrasburg que no pas la connexió amb la Península Ibèrica, i en definitiva, amb l'Euroregió.

Els ports de l'Euroregió disposen d'un avantatge de tres dies envers els ports del nord d'Europa. Tres dies per tot el trànsit de mercaderies procedents del Mitjà i Lluçnyà Orient. Malgrat això el seu interland queda limitat a l'àmbit estatal per manca d'una infraestructura de connexió terrestre ferroviària europea. És prioritari un corredor ferroviari d'ample internacional que enllaci els ports de la costa de l'Euroregió amb el cor d'Europa. Són també necessaris serveis regulars, com tenen els altres ports europeus, serveis ràpids i amb capacitat de més de mil tones. És una oportunitat econòmica addicional als 90 milions de tones que ja rebem els ports de l'Euroregió.

La utilització preferent del ferrocarril és una exigència, d'altra banda, de la política comunitària de transports, coherent amb el desenvolupament sostenible i amb el protocol de Kyoto, atès que permet disminuir les emissions que provoquen l'efecte hivernacle i reduir la dependència energètica del petroli. Cal tenir en compte que el transport és responsable del 25% de les emissions de CO₂ a la UE i que si no s'hi posa aturador les previsions indiquen que les emissions seguiran creixent fins el 40%.

La liberalització del transport ferroviari que promou la Unió Europea és molt necessà-

ria per a la interoperativitat de les xarxes i per a l'eficàcia del sistema, però pot ser difícil d'assumir si no hi ha una implicació directa comunitària en l'administració dels corredors estratègics, fins i tot per damunt de les competències de gestió estatal.

El transport de mercaderies per carretera s'ha duplicat en deu anys, i avui s'arriba a nivells alts de congestió als corredors viaris bàsics de l'Euroregió com es pot comprovar diàriament passant per l'eix de la costa. Tal i com s'ha dit, l'eix costaner té trams de 20.000 camions dia i de 90 a 180.000 vehicles totals. Les distàncies de transport de mercaderies, que superen els 1.000 km no són acceptables laboralment. Als Estats Units el propi mercat ha anat reduint la distància de transport per carretera i actualment està a 700 km. S'ha reduït perquè els costos del ferrocarril als Estats Units són més competitius que els de la carretera a partir d'aquestes distàncies. L'objectiu espanyol per al 2020 és una quota de ferrocarril del 30%, però mentre no s'assoleixi aquesta xifra cal actualitzar la xarxa viària existent, que en l'actualitat es demostra del tot insuficient.

Els objectius bàsics elementals per a les infraestructures de l'Euroregió són:

- la connectivitat entre les regions;
- l'oferta de transport de connexió amb els principals corredors europeus, especialment amb el Roina, el més proper, i a la vegada el més preparat pel transport cap al nucli europeu; i
- alleugerir la congestió i la pressió a la franja litoral.

Per assolir aquests objectius cal establir unes prioritats:

- l'ample internacional ferroviari per mercaderies;
- l'actualització de la xarxa viària;
- la logística i la intermodalitat de ports i aeroports; i
- la permeabilització dels Pirineus.

Breument farem un repàs de les infraestructures bàsiques ferroviàries i viàries. En primer lloc vegem la xarxa ferroviària. En aquesta destaca la xarxa planificada d'ample internacional (que és la línia Saragossa-Lleida-Tarragona-Barcelona) amb trams mixtes. Quan funcioni aquesta xarxa ja serà insuficient per al trànsit mixt entre Barcelona i Tarragona perquè les circulacions diàries a hora punta arribaran a 13 circulacions hora i sentit, la qual cosa vol dir que no hi ha temps perquè passi de dia transport de mercaderies. Aquest eix ha de tenir, tal i com està previst, connexió amb els ports de Tarragona, de Barcelona i amb els aeroports de Saragossa, de Reus i de Barcelona.

Un segon eix ferroviari planificat és el de Barcelona - Girona - Perpinyà, amb un túnel de concessió a TPFerro a la Jonquera, i que també es preveu que sigui de trànsit mixt. Aquest eix és menys intens en el trànsit de viatgers (es preveu uns 60 trens dia per sentit), de tal manera que deixa espai per 90 trens de mercaderies (30 diaris i 60 nocturns). Tot i això, a la llarga caldrà reforçar el tram de Barcelona – Perpinyà per assolir la quota del 30% de transport de mercaderies per ferrocarril.

Aquest objectiu fonamenta les alternatives, ja comentades aquest matí pel conseller

Raïé: un eix transversal ferroviari, promogut per la Generalitat, que caldrà complementar amb la xarxa viària: una connexió d'autovia de Tarragona a Tàrraga i seguir amb autovia tot l'eix transversal per fer un "by pass" de la costa de tot aquell trànsit de pas que suporta l'eix costaner i que convé desviar per raons de congestió.

A banda d'aquests dos eixos planificats hi ha altres xarxes ferroviàries amb planificació ajornada: la xarxa Tarragona-Castelló-València-Alacant estava planificada el 1999, però el 2000 es va desplanificar. Aquesta es essencial per a València.

Un altre eix, en aquest cas a França, és el tram Perpinyà-Beziers-Montpeller-Nimes TGV a 350 per hora, per tal d'alliberar la xarxa actual i dedicar-la a mercaderies. És el problema de França, especialment greu en el tram de Montpeller, i que s'agreujarà quan des de l'Euroregió i des de l'Estat espanyol es compleixin els objectius comunitaris de promoure el transport de mercaderies per ferrocarril.

A part d'aquestes xarxes planificades hi ha noves iniciatives proposades per la comunitat de treball dels Pirineus. La primera consisteix en l'eix Sagunt-Terol-Saragossa-Osca, que mitjançant un túnel enllaçarà amb Pau, Tolosa i Bordeus. La segona està basada amb l'eix Foix-Puigcerdà-Tolosa, i entronca amb la proposta del Govern de la Generalitat de Lleida-Cervera-Igualada-Manresa-Vic-Olot-Figueres, i la connexió França. Aquest eix també es preveu d'ample internacional. Està en fase d'estudi. Permetria descongestionar la franja costanera, a la vegada que contribuiria a promoure la mobilitat ferroviària a Catalunya. De la mateixa manera també faria de "by pass" del trànsit provinent del corredor de l'Ebre i que no cal que entri a la franja costanera.

Una de les solucions previstes és canviar progressivament les vies de la xarxa actual per reforçar la capacitat per transport de mercaderies de l'actual eix ferroviari. És una alternativa que mentre no es faci l'eix transversal ferroviari donaria solució a la necessitat de transport de mercaderies.

Un últim comentari, en forma de recomanacions, sobre la xarxa viària bàsica: en primer lloc, l'autopista A-9 a França i A-7 a Espanya han d'arribar a seccions de 3+3 carrils en tota la seva longitud; en segon lloc, les carreteres nacionals II, 340 i 332 han de tenir el mateix criteri que s'exigeix a altres carreteres de la mateixa capacitat i importància que la resta d'Espanya, i per tant han de ser autovies; i, en tercer i últim lloc, cal reforçar eixos bàsics com la connexió de Tolosa-Albí-Rodes cap a l'autopista 75, que és la que des de Montpeller i Beziers va cap a París, a més de potenciar tot el que representi vies de permeabilització dels Pirineus.

Moltes gràcies i esperem que aquesta Euroregió es faci realitat.

Conferència de l'Excm. i Magfc. Dr. Joan Tugores i Ques, rector de la Universitat de Barcelona

Nascut a Palma de Mallorca (1953). Llicenciat en Dret i en Ciències Econòmiques i Empresariales per la Universitat de Barcelona (1975). Doctor en Ciències Econòmiques i Empresariales (1980). Professor del Departament de Teoria Econòmica de la UB des de 1977. Catedràtic de Teoria Econòmica des de 1986. Ha estat Cap d'Estudis (1989-1993) i Degà (1993-1997) de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la UB; President de la Divisió II (2000-2001); Director de l'Escola de Turisme CETT adscrita a la UB (1999-2000); Delegat del Rector (1994-1998) i Vicerector de Cooperació Exterior i Tercer Cicle (1998-99) de la UB. Des de maig de 2001 és el Rector de la Universitat de Barcelona.

Especialista en Economia Internacional, ha publicat, a més de nombrosos articles, sis edicions del llibre "Economía Internacional: globalización e integración regional" (Ed. McGraw-Hill). També ha publicat sobre Microeconomia i Macroeconomia. Col·labora habitualment als mitjans de comunicació.

Moltes gràcies. Jo faré certes consideracions sobre allò que he après aquests últims mesos i quines preguntes ens hauríem de fer per avaluar si l'Euroregió serà un èxit i un factor dinamitzant de la nostra economia i del conjunt de l'economia del sud d'Europa. Com a professor d'economia internacional, la reflexió que haig de fer és la següent: per què necessitem a Europa una cooperació transfronterera? La resposta és molt fàcil: si hom va als Estats Units i es passa la frontera entre l'estat de Nova York i l'estat de Nova Jersey, per exemple, un ni ho nota. Si hom compara els fluxos comercials entre Espanya o França o, per ser més precisos, entre Catalunya i Languedoc Roussillon o entre Catalunya i Midi-Pyrénées, i s'intenta fer un càlcul senzill, que sincerament els hi estalvio, en el sentit de: "en igualtat de condicions de població i de renda per càpita, quin es el volum d'intercanvis entre Catalunya i Languedoc Roussillon en comparació amb el volum d'intercanvis entre Búfalo i Ontàrio, i en comparació amb el volum d'intercanvis entre Nova York i Nova Jersey?" Les diferències són aclaparadores. I, per tant, això vol dir que si volem constituir un espai únic europeu o un espai integrat europeu, encara que sigui a una escala relativament subregional com a Euroregió Mediterrània Pirineus, ens queden encara moltes coses per fer.

Ara parlaré dels avantatges que podem obtenir des de Catalunya i des de la resta d'entitats que integren l'Euroregió, dels avantatges i d'algunes de les dificultats. Però voldria començar assenyalant que el progrés de les euroregions no és només un tema interessant per a Catalunya i les regions que participen a l'Euroregió, sinó que és una iniciativa interessant per a tota Europa. Mentre a Europa està últimament molt de moda fer comparacions de tota mena entre Europa i els Estats Units, normalment per flagel·lar-nos, nosaltres europeus, cal que siguem conscients que un dels desavantatges profunds que tenim els europeus és que no podem superar ni la nostra fragmentació ni la nostra història, moltes vegades complicada. En canvi, els estats dels Estats Units o fins i tot els Estats Units i Canadà estan traient profit de les seves

forces conjuntes amb molta més eficàcia que nosaltres. Per tant, penso que, des del punt de vista d'Europa en el seu conjunt, interessa tot allò que vulgui dir eliminar les restriccions que fan ineficient una autèntica integració de l'espai econòmic, social i cultural europeu. En definitiva, segons el meu parer, quina seria la pregunta que com a economistes hauríem de fer a l'hora d'avaluar el potencial de l'Euroregió? En termes tècnics, es tractaria de veure fins a quin punt la constitució, la posada en marxa de l'Euroregió, pot millorar el paper de Catalunya i de la resta d'entitats participants en aquesta nova divisió internacional del treball que s'està configurant de manera tan i tan vertiginosa. És a dir, veure si el futur en especialització, si el futur de l'Euroregió, si el futur de les entitats que participen a l'Euroregió pot millorar pel fet de participar plegats en aquesta experiència, dins el problema fonamental que té Catalunya, que té qualsevol lloc del món en aquests moments, que és ubicar-se, reubicar-se en aquesta nova divisió internacional del treball. Si volen dir-ho de manera una mica més crua, el debat sobre l'Euroregió és determinar fins a quin punt el fet de tirar endavant aquest projecte ens pot ajudar a escapar com a país d'aquella maledicció sobre la divisió internacional del treball. Algú l'ha resumit de manera simplificada: "En el futur, que ja és present, de l'economia mundial, la manufactura a Xina, els serveis a l'Índia, i la investigació científica i tecnològica als Estats Units". Què li queda a Europa? al sud d'Europa?... és aquest forat, aquest futur més enllà d'aquesta trilogia una mica exagerada que els hi acabo d'esmentar. Com podem escapar d'aquesta trilogia? Quin paper podem tenir al sud d'Europa per sortir d'aquesta trilogia? Aquesta és, per a mi, la principal contribució que ens pot oferir l'experiència o la iniciativa de l'Euroregió. Tot intentant deixar de filosofar i ser més concrets, jo havia plantejat què podia aportar l'Euroregió a cinc o sis arguments que la teoria econòmica i l'experiència han demostrat que són importants per atreure activitat i per reunir renda i benestar en un territori. El primer factor que pot ser interessant des del punt de vista de la constitució de l'Euroregió és treure profit d'unes estructures productives complementàries. Això és un lloc comú, suposo que s'ha dit aquest matí, i ho ha recordat l'Albert Vilalta. És prou evident, no insistiré gaire, només per recordar que el fet de treure profit d'aquestes complementarietats que existeixen, i notables, de l'estructura productiva requereix unes infraestructures, unes comunicacions de primer ordre. Però d'això l'Albert ja n'ha parlat amb tota l'autoritat del món, i jo no gosaré insistir en aquest tema. Per tant, el primer aspecte o primer criteri per valorar el potencial positiu de l'Euroregió és determinar si permet treure més profit de la complementarietat de les infraestructures productives, i penso que amb una millor informació i amb unes millors infraestructures, això és clarament possible. El segon factor de localització, segon factor de dinamització d'una economia és fins a quin punt la creació de l'Euroregió permet treure profit de les economies d'aglomeració, de les economies d'escala i d'un altre tipus d'economies, de les quals se'n parla poc però que considero que són cada vegada més importants, són allò que en anglès s'anomenen "*economies of scope*". Són les economies de gamma o les economies de varietat, en el sentit que unes mateixes empreses o grups empresarials, si poden arribar a un mercat relativament ampli, poden diversificar la seva producció d'una manera barata i, a partir d'aquí, satisfer millor les necessitats del consumidor. Això no només a la regió on produeixen, sinó fins i tot a la competència internacional. Des d'aquest segon punt de vista -recordo que el primer és treure profit de la complementarietat, i el segon, aparentment contradictori, treure profit de pautes d'especialització vinculades amb economies d'aglomeració, economies d'escala i economies de varietat o de gamma-, penso que està claríssim també

el potencial de l'Euroregió. S'ha dit moltes vegades que potser Catalunya, amb sis o set milions, és un mercat una mica massa just per ser un lloc central de determinades activitats, però amb tretze o catorze i, si entren altres comunitats espanyoles, els quinze o setze milions de l'Euroregió ja són una massa crítica suficient, comparable a la que tenen els països nòrdics, comparable a la que tenen els països del Benelux, comparable a la que tenen altres àmbits a escala internacional per desenvolupar la gamma més rica, la gamma més potent, la gamma de més valor afegit de tota la producció industrial i de serveis. A banda d'això, les economies d'aglomeració tenen un paper important en la literatura econòmica i en la pràctica econòmica recent. Moltes vegades, quan es parla de manera fatalista de la deslocalització, -i faig un incís en el sentit que em va sobtar que el títol que es posés a la ponència fos "Factors de deslocalització" pensant ja en negatiu, com una cosa feta, com si es tractés simplement de veure com fer front a la deslocalització. El problema no és aquest, el problema és la relocalització. Però en fi, en aquest any en què tots estem tan preocupats per la deslocalització, l'argument clàssic és que, des de Catalunya i des d'Espanya i des d'Europa, no podem competir en salaris i, segons diuen alguns, tampoc en impostos amb la Xina, o amb l'Índia o amb altres països emergents. Això, òbviament, és veritat. I també es diu, i és veritat, que hem de competir en productivitat, en valor afegit, en qualitat, i és veritat. Però també és cert que matemàticament alguns economistes, com el famós Krugman o Venables i, en la pràctica, altres llocs del món industrialitzat han demostrat que hi ha una via per competir amb països de baixos costos, addicional a las clàssiques de productivitat i valor afegit, que és treure profit de les economies d'aglomeració. Un lloc amb economies d'aglomeració té una força centrífuga. És fàcil trobar experiències en altres llocs del món en què aquestes forces centrífugues derivades de les economies d'aglomeració compensen l'atractiu relatiu en determinats casos de diferències salarials o, fins i tot, de diferències fiscals. Això també és prou conegut i, per tant, no hi insistiré excessivament. Altres factors de competitivitat de la localització per atreure activitat econòmica són els factors de competitivitat que es fan servir als estudis econòmics habituals. Jo tinc una certa predilecció per intentar utilitzar sempre fonts de la màxima ortodòxia, perquè ningú pugui associar les conclusions que vull donar a la utilització de dades heterodoxes. Per tant, des d'aquest punt de vista, resumiré de forma breu les dades que subministra el Banc d'Espanya, una institució més ortodoxa és difícil de trobar, per explicar el retard relatiu o les dificultats que té l'economia catalana i espanyola, les quals són força semblants per apropar-se a la mitjana europea. El Banc d'Espanya identifica el clàssic tema de la lentitud de convergència en productivitat; és més, entre els anys 1990 i 2003, la convergència a Espanya no només ha convergit en productivitat cap a la mitjana europea, sinó que ha divergit. L'any 95, per posar un exemple, un any políticament quasi irrellevant, la productivitat a Espanya de treball estava al 95,7% de la mitjana europea; ara està al 93,5%. Les dades són fins i tot una mica més perilloses si es fan servir les estadístiques que, des del mes de maig, publica el Banc d'Espanya, en què la comparació no es fa amb els quinze països tradicionals de la Unió Europea -que són les dades que acabo de donar-, sinó amb la mitjana de la Unió Europea a vint-i-cinc membres, perquè, a l'hora de competir, és el que toca ara, resulta que la productivitat de la feina a Espanya l'any 95 estava a 105, prenent com a mitjana la referència 100 de la Unió Europea a vint-i-cinc, és a dir, inclosos Xipre i Eslovènia. I ara, cinc anys després, havia baixat fins al 100,4%, és a dir, estaven pràcticament a la par. Havien perdut pràcticament cinc punts de productivitat respecte de la mitjana dels vint-i-cinc països

que actualment competeixen sense nosaltres a la Unió Europea ampliada. A l'hora d'explicar aquestes dificultats de l'evolució de la nostra productivitat, i recordin que el que intento esbrinar és quins són els factors que hauria de potenciar l'Euroregió per permetre'ns fer un salt endavant amb aquesta pèrdua de competitivitat, el Banc d'Espanya associa aquest retard a les diferències respecte de la mitjana europea, a l'estoc de capital tecnològic, a l'estoc de capital humà, a la despesa en R + D i al nombre de patents sol·licitades per habitant. Pot semblar que un rector d'universitat ha d'escombrar cap a casa i emfatitzar factors com ara la innovació, el capital humà i la recerca. Però, escoltin, no ho dic jo, ho diu el Banc d'Espanya, està penjat a la seva pàgina web i, per tant, penso que, en aquest cas, la coincidència d'opinions que s'ha generat en els darrers temps en el sentit que la innovació, el coneixement, la formació, la creativitat és important, ve avalada per dades de l'ortodòxia del Banc d'Espanya. La pregunta doncs, rellevant, tornant al nucli del tema que ens reuneix avui, és determinar si la creació de l'Euroregió pot fer alguna cosa per accelerar la nostra aproximació als estàndards europeus en aquesta matèria, i la veritat és que tenim una oportunitat. Tenim una oportunitat que sembla que es vol aprofitar. Per exemple, la constitució de la Bioregió que va tenir lloc al Palau de la Generalitat fa pocs dies és un exemple de com un sector que té molt de futur i molta demanda, i molta repercussió social pel fet que afecta la qualitat de vida de les persones, la salut, els medicaments, les pràctiques clíniques, demostra que Catalunya i el seu entorn tenen complementaritats i un avantatge competitiu molt notable. Projectes com ara la Bioregió són una manera concreta d'articular aquesta millora de la nostra competitivitat que pot propiciar l'Euroregió. La massa crítica de recerca i d'iniciatives, i la xarxa hospitalària que tenim a les entitats que conformem l'Euroregió, és realment molt potent a escala del conjunt d'Europa i, per tant, tenim aquí una possible base per millorar la nostra productivitat, per millorar la nostra posició competitiva al conjunt del país i per millorar el nostre posicionament en aquesta complicada divisió internacional del treball.

Un altre tema, un altre factor de localització important fa referència a un debat que ha encetat recentment un professor que va ser catedràtic de la meua universitat durant molt de temps i que també des de fa bastant de temps està a l'Autònoma de Madrid, el professor José Ramón Lasuén, el qual, en ocasió d'unes conferències en què va participar a Barcelona l'any passat, va llançar una idea que em sembla molt aprofitable per a Barcelona. De fet, ja ho està fent a través del Pla Estratègic Metropolità, però també per a l'Euroregió, que és la necessitat de desenvolupar, com a base del nostre model futur de país i d'Euroregió, allò que ell anomena els "sectors quinaris". La divisió entre sectors primaris, secundaris i terciaris és prou coneguda. Es parla darrerament dels sectors quaternaris, els transports més sofisticats dels quals parlava l'Albert fa un moment, el comerç també en la versió més sofisticada, les finances. La proposta que fa el professor Lasuén és que, i jo crec que mereix una reflexió i ser un punt essencial del possible potencial positiu de l'Euroregió, a banda d'aquests sectors quaternaris, dels quals potser el sector financer és el més conegut, també hi ha sectors, seguint l'evolució, quinaris, de cinquena generació, entre els quals ell esmenta les activitats científiques, professionals, artístiques, el món de l'educació i el món de la sanitat. Són aquest tipus de serveis els que, per ell, configuren allò que ha de ser una regió metropolitana àmplia, una regió àmplia en el sentit europeu, una Euroregió amb potencial de futur, amb valor afegit, amb tendència a créixer, i no em resisteixo a llegir

un paràgraf que va escriure el professor Lasuén en un document que va presentar aquí a Barcelona fa uns mesos, abans de l'estiu concretament, quan això de l'Euroregió encara no estava tan de moda. El professor Lasuén, quan parla d'allò que podem fer des de Catalunya, des de Barcelona i Catalunya en general, per tirar endavant i superar, diguem, el terreny que altres ciutats espanyoles ens han agafat les darreres dècades per factors que avui no toca discutir, diu, el professor Lasuén, ho diu en castellà: "Se han revelado dos factores o dos condicionamientos críticos. Primero: la posibilidad de crecimiento de Barcelona a través de la creación de servicios cuaternarios, en el mejor de los casos esta estrategia, para ser significativa, requeriría que Barcelona se convirtiera claramente en la capital de una Euroregión con límites parecidos a los del antiguo reino de Aragón, incluidos los territorios ultrapi-renáicos del mismo, como se ha propuesto políticamente. Y la segunda opción es que Barcelona puede crecer rápidamente desarrollando servicios quinaris" i afegeix: "Tiene para ello una gran ventaja comparativa y competitiva sobre Madrid y el resto de ciudades españolas. Las causas principales de esta ventaja de Cataluña son su trayectoria cultural, su localización, su turismo, además de actividades como la investigación, las actividades artísticas, la educación y la sanidad, sin olvidar su hostelería y su gastronomía".

Jo crec que aquest paràgraf és excepcional per la seva lucidesa. Assenyala, com deia abans que, per tenir massa crítica en determinats sectors quaternaris, Catalunya necessita no sis o set milions, sinó tretze o catorze o quinze milions. Però obre també l'altra via que volia avui emfatitzar en la meva presentació: aquests sectors quinaris, sectors que són moltes vegades de serveis, intangibles, d'activitats i que barregen qüestions com ara la investigació científica, en què la Bioregió ja va encarrilada, però també altres aspectes amb molta tradició a Catalunya com ara la cultura i l'art, el món de l'educació i el món de la sanitat. El món de la sanitat està vinculat a la Bioregió, la nostra xarxa hospitalària i sanitària, la tradició de metges i de curar la salut de Catalunya és arrelada, té projecció internacional. Del món de l'educació no diré res més perquè no sembli que escombro cap a casa més del que fóra raonable. De tota manera, el potencial de les universitats i dels centres de recerca de Catalunya, de la Universitat de Tolosa, de la Universitat de Montpeller, de les universitats de Saragossa o de les universitats de les Illes Balears són prou conegudes i penso que són un punt de partida excepcional per seguir les línies que apunta el professor Lasuén. Per tant, si la pregunta que estic plantejant repetidament és: pot l'Euroregió contribuir a atreure, a desenvolupar aquests aspectes positius necessaris per ser competitius en el món actual? Doncs la meua opinió coincideix amb la del mestre Lasuén en el sentit que tant un volum de mercat més gran per desenvolupar quaternaris com treure profit de la nostra tradició per quinaris són punts de partida excepcionals.

Ja vaig acabant. Dos temes més que per a mi són importants per incrementar, per millorar el nostre posicionament, però als quals, com que són intangibles, moltes vegades se'ls hi dóna una importància relativa. El primer és evident i de paraula tots estaríem d'acord. El problema es portar-lo a la pràctica, i és que, no ens enganyem, històricament Catalunya ha estat pròspera i ha tingut alguna cosa a dir al món quan ha dominat l'esperit i la cultura innovadora i emprenedora, i Catalunya ha retrocedit quan ha dominat l'esperit burocràtic en el sentit pejoratiu del terme. Jo crec que a

Catalunya necessitem reprendre amb força aquella tradició emprenedora, innovadora, que ens ha caracteritzat en els millors moments de la nostra història. Penso que moltes vegades el sistema educatiu no hi ajuda, i penso que caldria fer un esforç conjunt entre els sectors empresarials, la societat civil, les administracions i el sector educatiu per incorporar a la formació de la nostra joventut més dinamisme emprenedor. Però per fer això cal canviar o millorar allò que la moderna literatura econòmica anomena “el capital social”. I una part molt important del capital social és una valoració social de l’assumpció de riscos, una valoració social de l’emprenedoria, un respecte social a qui inicia una aventura empresarial i fracassa i té una segona o una tercera oportunitat com passa als Estats Units, i no com moltes vegades passa a casa nostra que qui fracassa una vegada ja queda marcat de per vida i tothom se’l treu de sobre com un empestat. La capacitat emprenedora i innovadora és, realment, un factor decisiu i l’hem de potenciar en el conjunt de la nostra societat.

El darrer factor que volia esmentar és el factor de la qualitat de vida. Això em sembla cabdal i jo crec que la nostra tradició pirenaico-mediterrània no s’entén sense aquesta aposta per la qualitat de vida. A Barcelona es viu bé, tenim un clima meravellós, òbviament, en comparació amb el centre i el nord d’Europa. Tenim, en fi, una cultura mediterrània. El fet que arribin a casa nostra, cada any, milions i milions de turistes demostra parcialment això, però hem de fer un salt endavant. Moltes vegades, per atreure seus d’empreses, per atreure, en el meu cas, estudiants o investigadors estrangers, aquesta dimensió de la qualitat de vida és essencial i n’hem de treure profit amb tot desvergonyiment. Alguns models, algunes explicacions de com funcionen les ciutats i les regions fan una contraposició entre models de productivitat i models d’*amenities*. Què és més important per desenvolupar una ciutat o una regió? Estimular la productivitat directament o millorar la qualitat de vida de la gent que hi viu amb bons mercats, amb bona oferta cultural, amb bona oferta de lleure, etc.? És clar, com sempre passa en aquests casos, els models empírics diuen que totes dues coses són importants, però jo penso que el tipus de persones amb un alt nivell de vida que ens interessa atreure cap a Catalunya és també la mena de gent que té capacitat de decisió, capacitat d’emprendre, capacitat de tenir idees, amb una bona formació. Per tant, hauríem de tenir cura d’aquest aspecte de les *amenities*, aquest aspecte de millorar l’àmbit de consum, de la mateixa manera que tenim cura de factors com ara la millora de les infraestructures que fan prosperar la nostra productivitat. En resum, el professor Edward Glaser, un dels millors especialistes en economia regional i urbana, diu que les ciutats i les regions poden tenir quatre papers no mútuament excloents per tirar endavant. La primera dimensió que poden desenvolupar és una ciutat, una regió productiva que, mitjançant economies d’aglomeració i especialització, ha d’atreure producció i ha de millorar la productivitat. Això, a l’Euroregió, òbviament és important. De la mateixa manera, una ciutat o una regió, per tirar endavant ha d’atreure consumidors amb exigències elevades i això, com acabo de dir, en el cas de l’Euroregió del sud dels Pirineus i de la Mediterrània, és absolutament fonamental. No podem concebre i diferenciar la nostra Euroregió d’altres projectes si no emfatitzem molt destacadament aquesta qualitat de vida essencial a la cultura mediterrània. La tercera dimensió d’en Glaser és que una ciutat o una regió és informació, és mercaderies, idees que circulen, i això requereix una barreja d’infraestructures i de Bioregió, d’innovació i comunicació. I, en darrer terme, la quarta dimensió que esmenta el professor Glaser, i que és per a mi la dimensió cabdal és que, per tirar endavant, una ciutat o una regió

ha de reinventar-se contínuament. Han de ser ciutats o regions que sobrevisquin adaptant-se a les noves realitats. Jo penso que el potencial definitiu de l'Euroregió per millorar el nostre futur en la divisió internacional del treball serà que subministri les eines, la massa crítica, l'empenta, les idees i la il·lusió per reinventar-nos com a zona a ambdós costats dels Pirineus, als llindars de la Mediterrània. Per acabar, si em permeten una frivolitat absoluta, no puc resistir-m'hi, l'altre dia, buscant documentació per a aquesta xerrada, vaig trobar l'article d'un sociòleg finès que parlava de com el sentit de Catalunya s'havia desenvolupat a tots dos costats dels Pirineus i parlava de la importància dels Pirineus en la construcció i la història de Catalunya; i aquest sociòleg, filòleg finès, Hakly, deia que, al final, aquesta dimensió pirenaico-mediterrània de Catalunya tenia una concreció molt clara en una part important de la nostra cultura, que és la gastronomia, que és el famós "mar i muntanya". Per tant, fins i tot el fet que el nom de la nostra regió sigui Pirineus Mediterrània, és el "mar i muntanya" que proposo aquí formalment que sigui el Pla Nacional de l'Euroregió. Moltes gràcies.

L'àmbit social a 'Euroregió: Taula rodona dels agents socials

Intervenció de Joan Coscubiela i Conesa, secretari general de la CONC

Bé, bona tarda i gràcies als organitzadors per haver-nos convidat. La veritat és que, des del primer moment, he tingut un cert dubte sobre què fèiem les organitzacions sindicals aquí, perquè no sé si vostès en són conscients, però si han llegit la declaració fundacional de l'Euroregió no crec que estiguin en condicions de trobar ni una sola referència explícita o implícita als treballadors o a les organitzacions sindicals. De fet, la crida a participar que fa aquesta declaració a la societat civil és capaç de trobar

Imatge de la taula formada pels agents socials. De dreta a esquerra: Sr. Josep Maria Álvarez, secretari general d'UGT de Catalunya, Sr. Joan Coscubiela, secretari general de la CONC, Sr. Ferran Cardenal, membre de la Comissió Executiva del CTEESC, Sr. Joan Pujol, secretari general de Foment i Sr. Víctor Campdelacreu, membre de la Comissió Executiva de Pimec.

tots el sinònims i tots els substantius possibles del Pompeu Fabra de la societat civil, però els hi puc assegurar que no hi ha ni una sola referència a les organitzacions sindicals. Entenc, doncs, que el que vol fer el Consell de Treball, Econòmic i Social a través d'aquesta iniciativa és compensar una mica, i sobretot alleujar, el profund error conceptual que té des dels seus orígens aquest projecte. Parlar d'una cosa sense posar-nos prèviament d'acord entre les parts sobre què volem dir exactament d'ella és sempre una mica complicat perquè podem treballar a partir de sobreentesos. Jo em limitaré a fer algunes reflexions del per què crec que estem parlant en aquests moments d'Euroregió i quin és, des de la perspectiva sindical de Comissions Obreres, el paper que pot tenir la interlocució sindical-empresarial en aquest àmbit. Per fer-ho necessito partir d'una reflexió de caràcter molt general que enllaça amb els temps de la història, que és la constatació que els grans moments de canvis han anat sempre precedits o interrelacionats amb innovacions tecnològiques importants que han comportat transformacions econòmiques i socials molt significatives. Una de les evidències que al llarg de la història posen de manifest aquests grans canvis és la seva incidència en els conceptes i en el paper que tenen el temps i l'espai, l'espai entès com a territori amb tota la seva diversitat. No cal recordar que en aquests moments estem celebrant el 150 aniversari de l'enderrocament de les muralles de Barcelona com a conseqüència, entre altres coses, de la necessitat d'obrir espais per al desenvolupament industrial de la nostra ciutat i de Catalunya en el seu conjunt. Durant els darrers 200 anys, excepte en el cas del nostre país, la industrialització, entesa com una etapa concreta de la nostra història, ha generat les seves pròpies institucions, sobretot a l'Estat nacional amb les seves fronteres, la seva legislació i el seu proteccionisme necessari per permetre el desenvolupament de les indústries. De fet, el naixement d'organitzacions amb tanta solera com *Fomento del Trabajo Nacional* té sens dubte en els seus orígens aquesta clara vocació de protegir la indústria local. El mercat d'aquells moments genera així les seves institucions i fins i tot els seus propis contrapoders. De fet, això és el que som el sindicalisme: un fruit de l'industrialisme i de l'Estat nacional i també ho és el propi dret del treball i les administracions laborals; contrapoders del mercat però sobretot d'un mercat de naturalesa nacional. Tota aquesta evolució no és cap novetat en aquest moment; les darreres dècades, des del punt de vista dels canvis, no són cap excepció, sinó que són la confirmació d'aquesta mena de fil conductor de la història. L'element definitori, al meu entendre, dels darrers canvis tecnològics que s'ha denominat de moltes maneres, és que permeten organitzar la producció de béns i serveis d'una manera que comporta la ruptura amb el concepte de temps i d'espai i de territori propi de l'industrialisme. És evident que, quan parlem del diferent concepte que les empreses tenen dels estocs i de la seva gestió, o quan parlem del famós *just on time* i, sobretot, del gran paper que ha adquirit la logística en relació amb el model de productivitat, estem parlant d'aquestes coses. Per què? Perquè en aquests moments, i aquesta és possiblement la característica fonamental d'allò que s'ha anomenat globalització, estem parlant, no de la globalització del comerç, cosa ben coneguda al Mediterrani des d'èpoques anteriors als fenicis. Estem parlant d'una cosa fonamentalment diferent i és el canvi en l'espai i en el temps en relació a com el model productiu imperant en aquest moment utilitza les tecnologies de la informació per permetre una producció de béns i de serveis que trenca amb l'espai territorial tradicional de l'època industrialista. Crec que aquesta és la clau i és en aquest sentit que hem de plantejar-nos la reflexió sobre l'Euroregió. De fet, en aquests moments i en els darrers trenta anys, estem assistint a un procés de rees-

tructuració important dels espais territorials en què es mouen l'economia, la societat i la política. Això, i no una altra cosa, vol dir la creació de grans àrees econòmiques, unes purament de lliure comerç com el TLC i altres. Altres àrees, com és el cas de la Unió Europea en la seva recent constitució, pretenen construir, a més a més d'aquestes àrees de lliure comerç, nous espais socials i polítics. El resultat que genera tot això, al meu entendre, ho podríem qualificar com un procés de deconstrucció de l'Estat, no dic reconstrucció, ni tant sols estic dient de desaparició. L'Estat entès com la capacitat de la societat per intervenir en la regulació de les relacions polítiques i socials, ni es crea ni es destrueix, com l'energia, simplement es transforma. En aquest sentit podríem dir que estem assistint a un procés de deconstrucció, a l'estil gastronòmic del Ferrà Adrià, de les formes d'organització econòmica i social. Aquest procés de deconstrucció assumeix formes molt diferents. De fet, la creació de la Unió Europea n'és una, la més simbòlica, però també ho és per exemple el procés de descentralització política de tots els estats europeus, de la qual cosa a Espanya tenim una mostra molt evident amb el tema de les comunitats autònomes. Però hi ha una manera menys evident de deconstrucció de l'Estat que és l'aparició, el naixement, de veritables euroregions econòmiques. En aquest sentit, doncs, al nostre entendre, les euroregions són una conseqüència d'aquest procés de deconstrucció dels espais econòmics propis de l'industrialisme i que, sens dubte, afecten claríssimament les institucions pròpies d'aquell moment de la història: els mercats, la legislació, la pròpia legislació laboral, les organitzacions sindicals, és a dir, totes aquelles institucions pròpies del moment. És evident, doncs, que, des d'aquest punt de vista, s'estan generant nous espais per intervenció del mercat i també d'aquestes institucions. Això és el que jo crec que ens hem de plantejar quan parlem de les euroregions. De fet, aquest és el marc de reflexió en què Comissions Obreres, juntament amb el moviment sindical europeu representat per la FES, treballa des de fa ja algun temps i en el qual ha estat capaç de constituir trenta-quatre, crec recordar de memòria, espais sindicals interregionals. Són els anomenats comitès sindicals interregionals, que van començar tenint un paper interfronterer però que, en aquests moments, estan en condicions de tenir un paper molt més ampli.

Què aporta, al nostre entendre, l'Euroregió Pirineus Mediterrània des de la perspectiva de la possibilitat de desenvolupament econòmic? Aporta fonamentalment una massa crítica suficient de ciutadans i de població activa i d'activitat econòmica; entre les dades clau, entre els anys 1998 al 2002, destaquen elements com són aquests pràcticament divuit milions de persones que constitueixen avui l'Euroregió, vuit milions d'actius i sis milions d'assalariats. Pel que fa a la taxa d'ocupació, podem comprovar que, malgrat els diferencials significatius, estem en aquests moments en taxes d'ocupació l'any 2002 que van des de la més baixa, el 55% pràcticament del Languedoc Roussillon, fins al 66,7% de les Balears. Això, sens dubte, no només és massa crítica sinó que, a més a més, és una massa crítica amb una certa homogeneïtat dins un territori relativament petit. Aporta també una estructura econòmica que permet generar sinergies entre els diferents sectors de producció. Em sap molt greu, seria normal que a aquestes hores de la vida de la construcció europea jo fos capaç de presentar-los també dades sobre l'evolució del que podríem anomenar les despeses socials o la protecció social, però la veritat és que les dades de què he pogut disposar, que són d'Eurostat, són antigues, no descentralitzades i escassament fiables, per la qual cosa no els hi puc presentar i aquí em quedo. Això ha estat molt ràpid, he

volgut simplement acompanyar algunes idees de manera ràpida. Tenim doncs un espai territorial, petit, amb una certa massa crítica suficient, amb un grau d'homogeneïtat bastant significatiu, amb uns nivells de riquesa de renda per càpita que poden permetre tenir un paper de futur actiu en aquest sentit; es tracta aleshores de plantejar què volem fer amb això que és l'Euroregió. Des d'aquest punt de vista, jo crec que l'Euroregió ja ha començat a existir. De fet, el mercat, que sempre té uns nivells de dinamisme més ràpids que els de la pròpia societat, l'ha configurat. Suposo que vos-tès saben que avui el sector de l'oci i del turisme de les regions del sud de França viu fonamentalment de l'àrea metropolitana de Barcelona en una part molt significativa. Té dos punts de referència: àrea metropolitana de Barcelona i àrea metropolitana de Tolosa, per posar alguns elements. Així, jo crec que hem de començar a entreveure que, de la mateixa manera que avui a Espanya hi ha un triangle que és Figueruelas-Almussafes-Martorell que concentra les empreses fonamentals del sector de components de l'automoció, en el futur cal treballar per tal que en un triangle diferent, que podria ser el triangle Tolosa-València-Barcelona, és a dir el triangle de l'Euroregió, hi pogués cabre, en termes de cooperació, és a dir, d'establir sinergies, cadascú des de la seva pròpia responsabilitat, una mena de macrodistrictes industrials interregionals al voltant d'aquell tipus d'indústries que poden tenir un futur important. S'ha parlat de la indústria aeroespacial al voltant de Tolosa, s'està parlant de la indústria de la biotecnologia al voltant de Barcelona. Crec que, sens dubte, aquest és un punt de referència significatiu des de la perspectiva de l'Euroregió. En aquest sentit, dissenyar un espai de cooperació en el terreny econòmic i social que agrupi les regions franceses i les comunitats autònomes espanyoles en una Euroregió és una oportunitat i, al meu entendre, al nostre entendre, un encert i una oportunitat també per treballar plegats. Treballar plegats en què? Aquí estarà la clau del proper pas que haurà de fer l'Euroregió. Jo crec que, fonamentalment, l'Euroregió hauria de ser capaç de dinamitzar aquells factors de competitivitat que poden incrementar la productivitat conjunta de totes les empreses i del conjunt d'aquestes regions, és evident. L'altre dia, el President de la Generalitat, Pasqual Maragall, es mostrava preocupat respecte de la presència dels sindicats i comentava: "Però és que els francesos no acceptaran el mateix salari que vosaltres, perquè això seria baixar". Com si el tema dels salaris fos el tema determinant en el concepte de productivitat d'aquesta Euroregió. En allò que fonamentalment ha de treballar aquesta Euroregió és en aquells factors que avui tots tenim identificats com els factors que poden fer una economia competitiva: les infraestructures, en tots els seus conceptes, la logística, que és alguna cosa més que infraestructures, el tema de la recerca i la innovació i també el tema de treballar significativament en la configuració d'un espai harmonitzat pel que fa a la formació. És evident que, allò que de ben segur no passarà a l'Euroregió, és que els primers passos es donaran en aquelles coses en què els estats nacionals han demostrat ser més gelosos, han demostrat ser un marit més gelós. En què? En no cedir espais per a la legislació laboral, social, fiscal o econòmica en el seu conjunt. Això vindrà després, si som capaços de desenvolupar les forces productives que ho facin inevitable des d'aquest punt de vista.

Per últim, i per acabar, em toca dir alguna cosa de les organitzacions sindicals perquè se suposa que per això estem aquí, tot i que, insisteixo, en la declaració inicial, ningú ha previst que en aquesta Euroregió hi hagin treballadors i hi hagin sindicats. Quin paper, al meu entendre, han de tenir les organitzacions sindicals i empresarials en

aquest àmbit de l'Euroregió? En la mesura en què la pròpia declaració planteja que no es tracta de dissenyar una supraestructura administrativa ni de desenvolupar les existents, crec que és una bona oportunitat per dir que si no es tracta de crear noves estructures administratives d'un nou govern, hem de ser conscients que el gran element de dinamització d'aquesta Euroregió és precisament el paper que tinguin tant les empreses com els treballadors, les organitzacions no empresarials i les organitzacions sindicals. Per cert, cal aprofitar l'oportunitat que suposarà a partir del 2007 el canvi de reglaments en relació amb els fons estructurals que, com vostès suposo ja saben, tenen previst incorporar un tercer objectiu important que és dotar de recursos per a la cooperació territorial europea, en el seu article tercer, i ho faria a escala transfronterera, és a dir, que hi hauran recursos o poden haver recursos per fer això. Des de la perspectiva de les relacions sindicals i empresarials, crec que hauríem d'avançar en dues línies complementàries: una específicament sindical i l'altra sindical-empresarial. Les organitzacions sindicals tenim aquesta oportunitat, en el marc de la CES, a través d'aquests comitès sindicals interregionals que els hi comentava abans. Els hi puc avançar que en aquests moments la CES està en un procés de reflexió significativa a l'hora de canviar o modular o articular una mica el diferent paper dels seus comitès sindicals interregionals, perquè, malgrat dir-se interregionals, en general s'han limitat a fer una funció estrictament interfronterera i això, sens dubte, la possibilitat de generar una certa intervenció de la CES a través dels seus organismes CSI, que són, per dir-ho d'alguna manera, la branca territorial de la CES, és una oportunitat. Per què no, doncs, configurar un espai de CSI, dins d'aquests trenta-vuit que hi ha en aquests moments, que fos capaç de ser l'interlocutor sindical del conjunt de l'Euroregió?

Hi ha una altra qüestió, i m'atreveixo a plantejar-la aquí, que és que quan les coses comencen necessiten un cert espai d'estabilitat. Aleshores, si de veritat els polítics i les administracions regionals que han impulsat la declaració de l'Euroregió estan convençuts que el protagonisme correspon a l'activitat econòmica i social i, per tant, també en certa part, a les organitzacions sindicals i empresarials, caldria pensar en un plantejament que permetés donar inicialment estabilitat a aquesta interlocució. Després la cosa ja vindrà de manera més fluïda però, de moment, necessitem aquesta estabilitat i és, en aquest sentit, que m'atreveixo a proposar solemnement en aquestes jornades que el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya plantegi al Govern català proposar a la resta de governs que formen part de l'Euroregió, la possibilitat de crear un organisme d'interlocució estable a l'estil d'un Consell Econòmic i Social de l'Euroregió. Sens dubte, no tindria res a veure ni amb el Consell Econòmic i Social ni amb el de Catalunya ni amb el de la CES, perquè la seva funció fonamental seria posar-li oli, facilitar sistemes de canalització i conducció a un aspecte bàsic de la configuració de l'Euroregió, que és la fluïdesa en el disseny d'estratègies compartides per fer de les infraestructures, de la logística, de la recerca compartida, de la promoció i la tutela de l'activitat de futur en termes industrials i de serveis, el gran factor de dinamització d'aquesta Euroregió. Com que tenim aquí al president del Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya, el senyor Hinojosa, em permeto fer aquest suggeriment i amb això acabo, esperant que, si bé quan em van plantejar aquesta xerrada no sabia exactament ni què se'm demanava ni de què es volia que parlés, espero que això no s'hagi notat gaire. Gràcies.

Intervenció del Sr. Josep Maria Álvarez i Suárez, secretari general de la UGT de Catalunya

Primer de tot voldria agrair al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya la invitació i, sobretot, l'encert de convocar aquestes jornades. Jo crec que en els darrers anys el Consell de Treball, Econòmic i Social s'ha anat anticipant a les necessitats de futur i, malgrat que a la primera declaració governamental de l'Euroregió no apareixen les organitzacions sindicals i no apareixen els treballadors, crec que a partir d'aquestes jornades començarem a obrir camí. Podríem dir que ja l'hem obert, perquè a la darrera reunió amb el govern vam plantejar ja aquesta qüestió i, en aquests moments, hi ha perspectives que ens han d'ajudar a poder obrir, dins l'Euroregió, un espai de participació social, de participació econòmica. Jo tinc la sensació que estem en un gran moment per abordar aquest tema. S'ha de dir que, malgrat pugui semblar un tema nou, no ho és. Jo voldria recordar que la nostra organització, que és fundadora de la Confederació Europea de Sindicats, si no recordo malament l'any 86, juntament amb els sindicats europeus va constituir el CSI Pirineus-Mediterrani i, des d'aleshores, no ha deixat de funcionar, tot incorporant més i més actors. Vull dir que en aquests moments existeixen a Europa setanta organitzacions transfrontereres sindicals per tot el tema relacionat amb el moviment de les persones. Vull dir que, en el cas de l'Euroregió de Catalunya i el sud de França hem fet treballs importants; és veritat que, des del punt de vista governamental, s'han vist sempre molt interromputs per les pròpies conjuntures polítiques, sobretot dels governs de les regions de la Catalunya Nord. Però, en tot cas, ja hi ha un camí, hi ha una experiència desenvolupada. Ara se'ns planteja una Euroregió que, òbviament, té altres connotacions i altres àmbits geogràfics, i que neix amb una voluntat que va molt més enllà d'aquella estrictament transfronterera o d'aquells inicis que ens podíem plantejar en relació amb fets sobretot de caràcter cultural i d'afinitat entre les dues regions del sud de França i Catalunya. Però, en el fons, torno a dir-ho, partim d'una experiència que jo crec que és important i que ens ha d'ajudar a encarar el futur. Deia que es oportú i és un gran moment perquè hem de situar aquest debat dins un context que ja estem actualment debatent, que és el context de la Unió Europea i del referèndum de ratificació del Tractat de la Constitució Europea. Dic això perquè em fa l'efecte que, en tot cas, aquest tractat no avança com voldríem per definir l'Europa de les regions, però penso que és una eina, és un instrument més que ens pot ajudar a avançar en la construcció d'aquesta Euroregió. Com sempre passa a Europa en moments de canvi, quan s'obre una mica la porta, cal continuar obrint-la, perquè només es guanyen nous espais al si de la Unió Europea en la mida que hi ha gent que va treballant i va fent espai. A vegades pot semblar que això no estava previst, però finalment, doncs, entre tots, treballant-lo, acabes fent allò que volies fer amb una norma i amb un espai que de bon començament no estava ni de lluny previst que es pogués desenvolupar. Nosaltres, torno a repetir, tenim l'experiència del CSI dels Pirineus, en què hem passat d'una coordinació d'organitzacions a una organització que fins i tot el dia que havíem d'obrir el compte corrent, no sabíem com l'havíem d'obrir perquè, és clar, no hi ha un espai europeu amb una organització com la nostra, a quin país vas, a nom de qui l'obres... per tant, això vol dir que havíem avançat molt, que estàvem molt més enllà de les pròpies normes europees i és en aquest sentit que jo crec que hem de ficar el cap per tal que l'Euroregió finalment esdevingui un espai en què es possibiliti la relació econòmica, en què es possibilitin les infraestructures que seran les que ajudaran a moure les

persones, en què es faciliti el moviment de les persones, sobretot en temes formatius, que finalment són elements clau per establir espais, la recerca, la innovació, el medi ambient, el turisme, que són elements, penso, molt importants. I jo també ho he de dir clarament: des del punt de vista de Catalunya i dels catalans, també compten aquells aspectes de caràcter cultural que ens són comuns a una bona part d'aquesta Euroregió que s'està establint des de la perspectiva econòmica, des de la perspectiva que tot el sud d'Europa, que tot el sud de la Mediterrània pugui ser un gran espai de moviment, de mercaderies, un gran espai de recerca, d'investigació, d'innovació, però sense oblidar les connotacions de caràcter cultural que ens uneixen i que estan presents i que jo també vull situar.

Nosaltres hem plantejat al govern de la Generalitat la presència sindical, la presència social en el context d'aquesta organització, de la mateixa manera que havíem plantejat anteriorment i hem plantejat i plantejarem aquelles reivindicacions que d'una i altra banda ja teníem a l'anterior i més petita Euroregió. En aquest sentit, em fa l'efecte que hauríem d'avançar amb molta prudència, jo crec que de manera conjunta amb les patronals, en el sentit de començar a establir espais permanents d'interlocució social. Hi ha un fet que crec que ens pot ajudar molt, que és la creació del Consell Econòmic i Social de l'Euroregió, que penso que pot ajudar-nos a incorporar el conjunt de les organitzacions patronals i sindicals de l'Euroregió; i crec que també ens podria ajudar a incorporar el conjunt de les organitzacions socials de l'Euroregió. Segurament, si féssim això, podríem fer un altre pas endavant important, que és intentar eliminar aquestes connotacions, que jo crec que no ajuden a l'inici del naixement de l'Euroregió, partidàries o governamentals, o totes dues coses alhora, partidàries i governamentals. Crec que si obrim l'espai social hi ha molts més elements que ens poden ajudar a avançar i segurament, a partir d'aquí, podrem arrossegar també les pròpies representacions governamentals per tal que es pugui constituir aquesta Euroregió, que en principi acaba a Alacant, però que jo crec que pot anar més al sud. Una Euroregió doncs, que planteja que el sud de França, no només el sud de França entès cap a la Mediterrània, sinó també cap al nord, pugui formar part d'aquest motor del sud d'Europa, de progrés i també d'innovació, de tecnologia, de competitivitat, i d'estat del benestar, de riquesa per als ciutadans i per a les ciutadanes amb un alt nivell de formació. Nosaltres estem treballant en això. Jo sóc optimista, estic convençut que després de plantejar això al Govern de la Generalitat de Catalunya podrem començar a tirar endavant amb un cert suport governamental però, sobretot, estic convençut que, en la mesura que siguem capaços de fer un pas endavant i reunir les organitzacions empresarials i sindicals de les regions que formen l'Euroregió, l'espai social estarà garantit. Moltes gràcies.

Intervenció del Sr. Joan Pujol i Segarra, secretari general de Foment del Treball Nacional

Moltes gràcies al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya. És un dia feliç per a mi perquè és la primera vegada que participo en un acte organitzat pel CTEESC. El tema de què estem parlant posa de manifest que estem al començament en un concepte que té unes arrels, però que s'ha posat de manifest sobretot per una sèrie

d'estudis i d'anàlisis de tipus macroeconòmic, no tant des del punt de vista social. Per aquesta raó les qüestions socials topen aquí amb algunes consideracions que són molt aparents.

La principal d'elles és la frontera, perquè no és només una frontera física. En molts casos econòmics, aquesta frontera és menys "frontera" en virtut dels tractats de la Unió Europea; sí que ho és, en canvi, en el camp social, on sabem que l'homogeneïtzació, per dir-ho d'alguna manera, de condicions dins la Unió Europea avança molt més a poc a poc, si és que avança, que no pas l'homogeneïtzació de l'àmbit comercial o en aquest àmbit tan difícil que és el moviment de treballadors. Aquesta és una realitat que no podem oblidar. Jo aquí haig d'apuntat una paraula que és l'aprenentatge. Crec que tots hem d'anar aprenent la forma com ens hem de moure en un nou espai que se sobreposa amb altres espais en els quals les organitzacions aquí presents estem actuant. El primer d'aquests espais que tenim és la representació. Evidentment estem actuant a Catalunya i pensem molt en termes d'Unió Europea; crec que, des de fa uns anys, tots estem molt avesats a això. Pel que fa a les relacions principals que tenim, parlem del fet que Catalunya exporta; bé, no s'hauria de dir "exporta" sinó "ven" més del 70% de la seva exportació a altres països de la Unió Europea, o sigui, que tenim una gran interrelació. En termes d'importacions és el mateix. I tenim encara una referència a la qual ens hem referit abans en termes d'una certa preocupació, que és la qüestió de la deslocalització. És a dir, estem al món; la globalització és un fet evident per a moltes de les nostres activitats econòmiques. En canvi, per a tot allò que es consideren, en sentit ampli, qüestions socials, crec que estem començant a veure quins són els límits i que aquests límits s'adapten molt o poc als límits de l'Euroregió, que jo considero que estan més vinculats com deia a qüestions de fet, a qüestions d'infraestructures. Tot això és molt més fàcil d'entendre que no pas quan ens plantejem qüestions de contingut eminentment social. Aquí, insisteixo, hi ha la qüestió de les fronteres que no hem d'oblidar. Hi ha una altra qüestió també que crec que hem de tenir molt en compte. Aquesta sessió d'avui és fa a Barcelona, el Govern de Catalunya està impulsant molt aquesta idea d'Euroregió, però crec que, i al president de la Generalitat li he sentit dir unes quantes vegades, ell creu més en les xarxes que en les capitalitats, nosaltres hauríem de fugir del tot, no només els polítics sinó també les organitzacions, d'aquesta presumpta capitalitat de Barcelona o de Catalunya respecte de l'Euroregió. Per tant, hem de ser tremendament respectuosos amb les diferències. Els polítics sabran treballar amb les seves, els francesos ho faran entre ells, però també hem de tenir molt presents les diferències de caire institucional. Sense posar-me en el seu terreny, els sindicats saben que no són iguals d'un costat i altre de la frontera, fins i tot no ho són dins València, si en parléssim, ni dins Aragó o les Balears. En el cas de les organitzacions empresarials, que sí conec molt directament, existeixen diferències notables en el concepte que tenim pel que fa a la implantació, l'estructura, la relació que podem tenir amb les nostres organitzacions estatals. Per tant, jo crec que totes aquestes qüestions no són obstacles, però sí que són dades de partida que no es poden ignorar, perquè si les ignorem no arribarem enlloc. Hi ha un tema, de fet, que els hi vull exposar. A Foment compartim amb organitzacions de Baden-Württemberg, de Piemonte, de la Suïssa francesa i de Rhône-Alpes, una organització sense estructura, sense comptes corrents en aquest cas, que des de fa uns anys està cooperant en moltes qüestions. S'assembla una mica a allò que es coneix com *Els Quatre Motors*, però amb el canvi de Piemonte

per la Lombardia. Bé, per què el nostre referent francès és Rhône-Alpes? Perquè Rhône-Alpes, objectivament considerat, té molt més en comú amb Catalunya, des del punt de vista econòmic que no pas, amb tot el respecte, amb Languedoc Roussillon. Això no vol dir que nosaltres ara haguem de canviar de soci, no pretenem fer-ho. Ara se'ns planteja un altre àmbit, i se'ns planteja a nosaltres, se'ns planteja als sindicats, se'ls planteja a organitzacions del món econòmic i social, i se li planteja a tothom que cregui que val la pena portar a la pràctica aquesta idea. Si la portem a la pràctica, com diem, jo crec que hi ha dos conceptes: un és el que he comentat abans en el sentit que hem d'operar en xarxes; nosaltres no som els protagonistes principals i no ho hem de pretendre, al menys aquest és el meu pronòstic personal. I el segon és que hem d'aprendre de la diversitat. Això sempre ajuda molt, nosaltres tampoc tenim la veritat, ni pensem que la nostra organització, parlo de qüestions empresarials, sigui millor que la de Midi-Pyrénées o millor que la que tenen a València. Cadascú s'ha adaptat a la seva realitat i, per tant, hem de tenir en compte aquesta qüestió. I el mateix, penso, va en relació amb una proposta que ja s'ha fet, que crec que és l'objectiu final: aquest Consell Econòmic i Social de l'Euroregió. Potser, aquí caldria anar pas a pas, o sigui, primer intentar lligar el màxim de qüestions possibles amb els consells econòmics i socials de les altres regions, que de ben segur tindran particularitats diferents de les nostres i intentar sumar voluntats des d'aquest punt de vista. Poc a poc ja hi arribarem a allò que s'ha de fer, però mirem primer els instruments que tenim per poder cooperar, insisteixo, sense tractar d'imposar criteris catalans, de Catalunya ni de l'àrea metropolitana de Barcelona. Això no vol dir oblidar el pes econòmic que pot tenir la nostra zona, però sí tenir en compte que el que hem de fer és sumar voluntats cap a un projecte que no s'ha de veure des de tot arreu de la mateixa manera. Jo, en tot cas, ho deixo en aquest punt. Celebro les intervencions dels secretaris generals dels dos sindicats. Diria que els seus plantejaments són molt compatibles amb les nostres opinions. No és que jo sigui més escèptic, però sí voldria, per l'experiència nostra en aquest tipus de relacions amb organitzacions d'altres regions europees, posar de manifest la dificultat que suposa, al menys al principi, intentar veure on són els interessos comuns d'uns i altres. Segur que els trobem, considerant sobretot que som veïns, però és tot un procés, i torno a la paraula que he esmentat, d'aprenentatge. Moltes gràcies.

Intervenció del Sr. Víctor Campdelacreu, membre del Comitè Executiu de PIMEC.

Moltes gràcies. Repeteixo els agraïments que ja han fet els altres companys al Consell de Treball, Econòmic i Social per haver-nos convidat aquí, per donar-nos l'oportunitat de compartir aquestes jornades i poder parlar d'una cosa que entenem que és un element més per aconseguir una millor qualitat de vida que, en definitiva, és del que és tracta.

Segurament al llarg del dia d'avui ja s'ha parlat de temes bàsicament econòmics. Com que avui l'enunciat del títol és el tema social m'agradaria més centrar-me en aquest aspecte, encara que no és potser el que més ens pertoca. Normalment això ho tracten més el nostres companys dels sindicats que els de les patronals, però

alguna vegada també ens toca fer-ho al revés i defensar aquest tema. Jo penso que, en definitiva, allò que busquem tots és augmentar, o mantenir i augmentar, l'activitat econòmica, crear llocs de treball cada vegada més estables, que no siguin precaris, que tinguin un nivell adequat i que siguin competitiu. Això és el que busquem tots, perquè aquesta és la primera part per aconseguir una bona qualitat de vida, tenir uns treballadors i uns empresaris al nivell adequat i amb la satisfacció coberta tant des del punt de vista de la seguretat en el treball com del medi ambient, de la previsió social, etc. Això s'ha de fer, però això costa. En aquest moment trobem a Catalunya una sèrie de dificultats per poder mantenir aquest nivell de competitivitat que, en alguns casos fa que certes empreses, atesa aquesta globalització i aquesta facilitat per marxar, tant dins com a fora d'Europa, es deslocalitzin, creant, doncs, aquestes bosses de persones que es queden sense feina i una certa sensació d'incertesa de cara al futur que fa que ens plantejem qüestions com ara: "Què passarà amb l'ampliació cap a l'est? Què passarà amb els nous mercats emergents que fabriquen molt més barat amb sous molt més baixos?", etc. Per tant, aquesta és una preocupació que tenim com a empresaris, i m'imagino que els sindicats també la tenen per la part que els toca, molt important. Penso que en l'àmbit estrictament regional, o autonòmic en aquest cas, no n'hi ha prou, com tampoc n'hi ha prou en l'àmbit estatal. L'Estat té una sèrie de competències i fa una sèrie d'actuacions, les comunitats autònomes en fan unes altres però, en ocasions, com bé ha dit el senyor Joan Pujol, convé fer coses transfrontereres, és a dir, unir-se amb altres regions, unir-se amb altres estats, etcètera. Hem d'oblidar la idea de quelcom prefixat i ens hem d'anar adaptant, dinàmicament, als nous reptes i als nous elements que van sorgint al llarg dels esdeveniments que es van produint, siguin polítics, siguin econòmics, siguin els que siguin. La Unió Europea n'és un exemple, però és un dels molts possibles. El fet d'aquesta globalització ens obliga a haver de fer aliances i agrupacions de diferents tipus: en xarxa com deia molt bé també el senyor Pujol, perquè no es pot fer amb una direcció unilateral per part d'uns, sinó que ens hem d'establir diferents aliances per a cada cosa i fer agrupacions. L'Euroregió pot ser una d'elles. Per què? S'han dit moltes coses, primer per proximitat, som veïns, pel tema de les infraestructures, per una sèrie de sinèrgies que es poden aconseguir amb la feina conjunta. Jo no en parlaré perquè penso que ja se n'ha parlat molt. Però crec que el fet que hi hagi aquesta Euroregió té molt de sentit i que, a més a més, en el nostre cas es caracteritza perquè té una alta concentració de petita i mitjana empresa. Si mirem altres regions, trobarem que la concentració de petita i mitjana empresa és més reduïda front a les grans empreses, però particularment aquesta zona és una àrea geogràfica en què domina la petita i la mitjana empresa. Per això té sentit, i per això nosaltres, com a representants d'una patronal que defensa la petita i mitjana empresa, creiem que aquesta és una bona iniciativa i que s'han de donar passos endavant en aquest sentit. Nosaltres pretenem aconseguir objectius. Quins objectius? Per exemple, una de les coses que hem de fer perquè puguem mantenir aquest nivell de llocs de treball i aquest nivell d'activitat, és mantenir el nivell d'inversió; que els empresaris segueixin invertint en aquesta regió, en aquesta zona, perquè trobin que tenim els elements adequats, perquè tenim moltes infraestructures, perquè tenim molta gent formada, perquè tenim els mitjans o els elements que ens permeten seguir pensant que això té futur i, per tant, seguir invertint. També hem d'atreure inversió estrangera cap aquí, inversió de qualitat, i no perquè siguem més barats, que ja no ho som. Per fer això, l'Euroregió també pot crear una certa sinèrgia. Però hi ha un altre punt molt important des del meu punt de vista. Algunes

empreses han de marxar perquè aquí, desgraciadament, per una sèrie de circumstàncies, en tenir poc valor afegit, no són competitives, perquè hi ha empreses a la Xina o a l'est d'Europa amb sous molt més baixos, i han de fabricar allà o al nord d'Àfrica. Però hem d'intentar que, com a mínim, les centrals d'aquestes empreses es quedin aquí, que els departaments de recerca, d'innovació, els departaments tecnològics es quedin aquí, ja que aquests són els llocs de treball de qualitat i aquells que realment aporten valor a la cadena de producció. I aquest penso que és un dels objectius en què hem de treballar per aconseguir que això sigui així. I també la creació de noves iniciatives, no només empreses tecnològiques sinó noves coses que han de venir. Bé, tot això són idees molt boniques però s'hi ha de començar a treballar. Jo puc dir que nosaltres, com a PIMEC en aquest cas, en tant que el seu representant, també hem fet coses. Una d'elles és que ja fa un any i mig, una mica més d'un any i mig, vam crear una mesa de la petita i mitjana empresa de la Mediterrània que inicialment agrupa les patronals o les empreses petites i mitjanes de Catalunya, de les Illes Balears i de València, del País Valencià. D'alguna manera, la nostra intenció, i estem treballant en aquest sentit, és que s'integrin també la resta de comunitats o regions que formen aquesta Euroregió, i potser alguna més o alguna menys. Això serà una cosa dinàmica en funció de com vagin evolucionant les coses. Però nosaltres ja l'hem creada i ja està treballant perquè entenem que nosaltres hem d'assolir dos grans objectius. Un és crear àmbits sòlids de cooperació entre empreses d'aquesta regió per defensar-nos de la possible competència interregional que sorgeix a Europa, especialment amb la incorporació dels països de l'est. És a dir, ara ja no competim ciutat amb ciutat o comunitat autònoma amb comunitat autònoma, ara competim regions amb regions, estats amb estats, de diferent manera, i per això cal que creem àmbits sòlids de cooperació entre les empreses per assolir aquesta defensa.

Una altra cosa que considero molt important és assolir un nivell de representació davant d'Europa que sigui capaç d'impulsar les reformes estructurals que dificulten la competitivitat. I nosaltres aquí hem marcat quatre grans línies, probablement n'hi ha més, però aquestes són les quatre que nosaltres hem definit com a prioritàries. Una és impulsar les polítiques transversals de millora de la competitivitat com és, per exemple, el tema de la innovació, el tema de la formació, els recursos humans, la gestió dels recursos humans. Això és absolutament vital, especialment el tema de la formació i de la innovació. Entenem que si no hi ha formació i innovació no podem tenir els llocs de treball de qualitat de què parlava abans. I això va en contra de tots. Una altra línia que nosaltres impulsem és la d'aconseguir reformes laborals que millorin l'estructura del mercat de treball pensant en aquest nou mercat globalitzat. Probablement haurem de discutir, haurem de parlar, tant amb les organitzacions empresarials com amb els sindicats, per veure com es pot fer això per tal que, sense perdre drets o sense perdre possibilitats econòmiques, puguem ser més flexibles i més competitius. Una altra línia seria la d'impulsar els processos d'internacionalització de la petita i mitjana empresa. Les petites i mitjanes empreses necessiten ajuda per internacionalitzar-se, tant dins com fora de l'Euroregió, per poder seguir creixent i ser més competitives. I per últim, evidentment, el tema de les infraestructures. Aquí hem de fer molt de *lobby* perquè s'acabin aconseguint les inversions, tant les que corresponen a les nostres comunitats autònomes com a l'Estat central, però també les d'Europa. I aquí entenc que nosaltres hem de tenir una presència clara, forta i, com més potent millor, a Brussel·les per fer un *lobby* que ens ajudi precisament a aconse-

guir, des d'aquestes línies, que les nostres empreses siguin més competitives i, conseqüentment, mantenir l'activitat econòmica i mantenir aquests llocs de treball fent-los cada vegada més estables i menys precaris. No voldria dir res més, penso que ja s'han dit moltes coses. Gràcies.

Els CES davant el repte de l'Euroregió (taula rodona)

Intervenció del Sr. Francesc Obrador, president del CES de les Illes Balears

En primer lloc voldria agrair l'hospitalitat de sentir-se sempre com a casa des de les Illes a través de Barcelona, a través de Catalunya i dins d'un àmbit com aquest. Aquí tenim grans amics, grans persones, i voldria agrair per tant al Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya el fet que ens hagi convidat a estar aquí amb tots vostès per parlar d'un tema que a nosaltres com a illes, valgui l'expressió illes aïllades, ens interessa prou i de manera clara. Així ho ha manifestat el nostre president, en Jaume Matas, en reiterar davant tots els mitjans de comunicació i davant l'opinió

En la imatge, de dreta a esquerra: Sr. Francis Mayos, representant del Consell Econòmic i Social de Midi-Pyrénées, Sra. Ángela López, presidenta del CES d'Aragó, Il·ltre. Sr. Rafael Hinojosa, president del CTESC, Sr. Francesc Obradors, president del CES de les Illes Balears.

pública, l'interès que tenim en la participació en aquest fet de l'Euroregió com a element comú d'història i de cultura.

Jo voldria fer dues parts en la meva intervenció. Una part dedicada al contingut d'aquesta Euroregió des de la nostra realitat, sense reproduir, que no reproduiré, perquè les lliçons magistrals que ens donaren ahir els ponents crec que van ser prou interessants i per a mi van significar redescobrir molts elements sobre els quals un va reflexionar. Parlàvem abans amb el president, ho dèiem ben clar, que les relacions empresarials, sindicals, organitzatives, estructurals, de comerç, etc. ja existeixen. Per tant, del que es tracta és de posar-les en fet, en fet polític, en fet actiu i en fet a dins una Europa canviant i una Europa nova. Una Europa que té el màxim sentit de l'oportunitat davant d'un tractat de constitució, del tractat constitutiu d'Europa, atesa la situació de globalització i d'ampliació. I, en aquest sentit, jo voldria fer la meva intervenció breu i esquemàtica en dos apartats.

D'una banda cal parlar del contingut d'aquesta relació i del fet històric que s'ha anat produint i, per l'altra, d'allò que, al meu entendre, podem aportar els CES. I també hi voldria afegir un apartat més que és el fet del veïnatge, és a dir, el tema de la Mediterrània. Aquest és un punt que, precisament, a la carta del Palau de Pedralbes sí signaven i assenyalaven els representants en esmentar la necessitat que aquesta Euroregió tingués una visió especialment de cara al Magrib. En aquest aspecte sí voldria fer un incís. Evidentment, hi han uns continguts clars i necessaris que ens obliguen, com són el canvi tecnològic, com és la globalització, com és aquesta idea d'ideòpolis que se'n diu, és a dir, aquesta nova concepció d'atracció, ens parlaven ahir de quinaris, d'elements quinaris, d'atracció. Tal vegada la paraula anglesa és més explícita: *attractiveness*. Aquest element de tirar endavant que ha de tenir tota regió, tota situació econòmica, tota cita, tot entorn suficient per atreure tot el que són pensaments, cultura, noves tecnologies, inversions segures, tranquil·litat... tot això creiem que és un fet importantíssim en el nostre entorn de l'Euroregió. Pensem, per tant, que aquests són els elements de continguts bàsics que es donen en el nostre cas, com ahir ens deien.

Evidentment, hi ha un tema de canvis de competitivitat i de canvis territorials. Cada vegada més, els àmbits d'actuació econòmica i social són més amplis. Això és evident. Avui és impossible, amb una economia d'escala i aquesta globalització, parlar de les Illes, perquè només vivim a quatre illes habitades, és a dir, és pràcticament impossible pensar que nosaltres tenim identitat suficient per sobreviure. Per tant, necessitem, dins aquest marc de competitivitat i de canvis territorials, entrar-hi. Així doncs, hi han, evidentment, uns fenòmens bàsics per a aquesta regió que passen pels principis de subsidiarietat, és a dir, necessitem allò que nosaltres podem fer a través del principi de subsidiarietat. Cal tractar els problemes al nivell de decisió més eficient i proper als ciutadans, però proper no vol dir el meu barri, vol dir la realitat suficient per apropar als ciutadans les solucions. No és un fet localista, sinó un fet local, però local amb capacitat de resoldre problemes, no de tancar-nos dins nostre i barrar finestres perquè pensem que ja ens bastem. Ben al contrari, penso que, cada vegada més, aquesta aproximació exigeix una ampliació més important per les sinergies que suposa en unes comunitats immerses en un entorn comú, i en què realment tenim elements econòmics i socials comuns, una cultura comuna i, per tant, aquestes siner-

gies ens poden permetre idealitzar, fer atractiva, en aquest sentit, la nostra realitat. Partint dels eixos de creixement i de lideratge econòmic, és evident que nosaltres representem una part petita dins el territori però, en canvi, econòmicament som molt importants. És a dir, som un eix important en aquest tema. Jo crec que hi ha dos tipus d'antecedents: uns bàsicament econòmics i socials, que s'han anat tocant des de les universitats i les entitats econòmiques d'aquest entorn, i un altre més institucional, que s'ha anat consolidant. Dins d'aquesta línia, per tant, caldria més participació de les institucions diríem no governamentals. Podríem esmentar un fet que a mi em va impressionar quan el van citar, tot pensant en aquesta situació, que és la intervenció que va tenir el Sr. Romà Perpinyà l'any 32, concretament a Catalunya, Barcelona, a la seu d'Unió Catalana. Ell era exsecretari del Centre d'Estudis Econòmics Valencians, presidit, com a institut, pel Sr. Ignasi Villalonga. I deia, parlant de l'economia mediterrània, que constituïa l'ordenació de la part més important de les activitats econòmiques de la Península i penseu que a tota Europa s'està estudiant la col·laboració econòmica i regional, i estàvem parlant de l'any 31. Al llarg de la costa s'establirà una de les regions més pròsperes d'Europa que, amb el 19% de la població espanyola, suposa el 50% de tot el seu comerç exterior. Les orientacions econòmiques, es va dir, que es prenguin per a aquesta llengua mediterrània de l'antiga confederació catalano-aragonesa han de ser determinants per a tota l'economia de la Península, i estem parlant de l'any 31. El Dr. Fuentes Quintana deia l'any 92 que l'arc mediterrani constitueix un gran atractiu per al desenvolupament econòmic de l'Estat espanyol, per la qual cosa hem d'apostar per qualsevol estratègia regional de creixement, tot afavorint la seva expansió i eliminant les fronteres que s'hi oposin, des dels Pirineus fins al Segura. És a dir, parlava ja de la necessitat d'aquest tema i, dins el marc del Congrés de Cultura Catalana l'any 85, en què es reuniren pràcticament totes les universitats de la zona que avui denominem Euroregió, es debatiren aquests elements com un fet necessari, relacionalment i econòmicament, de situació de fet. Considerem també l'estudi que van encarregar els parlaments de les quatre comunitats afectades d'àmbit espanyol: País Valencià, Aragó, Catalunya i Balears, en què hi participaren la Caixa de Catalunya, la Caixa de Catalunya Balears, la CAM, la Caixa d'Estalvis del Mediterrani, Ibercaja i, per les Balears, Sa Nostra. Aquest estudi assenyala i quantifica tots aquests fets relacionals, econòmics i socials dins la comunitat. Per tant, hi ha un pensament ja fet en el sentit que som una regió, una regió interrelacionada, en la qual ja em permetran que hi inclogui un element més. És a dir, l'any vinent acaba el procés de Barcelona, de la Mediterrània, la unió del nord amb el sud. Aquest procés es va obrir fa un any exactament per part de la Comunitat Europea amb fons molt importants per a tot allò que seran nous veïnatges, la qual cosa vol dir que, si una regió s'ha de definir, també s'ha de definir en funció dels seus veïnatges. I aquí jo voldria que radiqués l'aportació específica de les nostres illes. Partint de la necessitat que nosaltres tenim de participar en aquest àmbit, volem dir també allò que podem aportar. És a dir, nosaltres hi podem aportar diferents elements. Jo començaria pel més simple: el cultural i geogràfic. El nostre port de Palma, a vegades quan es mira sobre el mapa com que fa cercle no ens adonem, però l'aeroport de Palma i el port de Palma estan pràcticament a la mateixa distància de l'aeroport i el port de València i de Barcelona que el de l'Alguer. Quan era nen i quan era jove, en el meu barri, un barri de la ciutat de Palma, es parlava exactament igual d'Oran o d'Alguer que es parlava de Barcelona o de València, perquè la relació era constant. Les Balears han tingut línies diàries, portuàries i d'avions, fins fa poc, amb l'Alguer. I és una connexió que, tot

recordant l'acord que es va firmar a Pedralbes, assenyala la necessitat d'obrir una relació amb el Magrib. Per tant, nosaltres podem aportar alguna cosa. I és una connexió cultural, és a dir, jo voldria simplement recordar *El primer home*, aquell llibre de Camus, el llibre pòstum, que va trobar i publicar la seva família; quan cita la seva ideologia, el seu creixement, parla de dues dones: una dona que era la seva mare i una altra dona que era l'àvia, i les dues eren de Ciutadella, de Menorca. És a dir, que les relacions no eren tan llunyanes com quan a vegades dividim, quan fem aquests mapes d'Europa, oblidant tot allò que queda per sota. Jo me'n recordo sempre de les Illes Canàries, que col·locaven sempre dins el Mediterrani perquè ja els mapes antics ho feien. Doncs no, el mapa segueix per sota i l'Alguer és un element equidistant dins la nostra regió. Per tant, és un element que nosaltres podem aportar, certament. I podem aportar la prova més evident, és a dir, un saber fer i una realitat turística que afavoreix aquesta "amabilitat" de què parlaven ahir els ponents o d'aquell desig d'atracció. Però, a més, podem aportar un aeroport, que és l'aeroport més comunicat de tota Europa amb els països europeus. És un aeroport el tràfic del qual, en línies regulars, supera el de Londres, amb connexions amb totes les ciutats europees. I és un aeroport que té un *cook* d'una sola companyia internacional de baix cost amb vols regulars de 3 milions de turistes, dels quals més del 40% es traslladen a països de la Península Ibèrica, del nord d'Àfrica i de les Canàries. És a dir, és una aportació important dins aquest marc. El fet de ser petits no significa que no tinguem elements importants a aportar a aquesta realitat. Nosaltres no podem aportar altres coses, però sí aquests temes.

El segon element equival al primer intent, l'any 91, de crear la carta de l'Euroregió que el president Pujol en aquell moment va dissenyar al voltant d'allò que era el Pacte de treball dels Pirineus. Crec que aquell va ser el primer assentament i ara tenim una altra oportunitat. I des d'aquesta oportunitat jo voldria passar ràpidament al segon tema i comentar què poden aportar unes institucions com les nostres, que són institucions, com diu el nostre Estatut d'autonomia, que són l'òrgan de participació, de debat, d'anàlisi i de proposta i que, per tant, són òrgans purament de consell. I què podem aportar nosaltres a aquest debat? Potser és d'això que caldria parlar. I, com bé deia el secretari de Foment, allò que podem aportar és "seny", que diem en mallorquí. És a dir, podem aportar tranquil·litat. És un procés obert i, per tant, ho hem de discutir entre els agents socials, els representants dels agents socials que tenim a les nostres institucions, que no són les organitzacions, sinó que són les persones delegades d'aquestes organitzacions. Dins el nostre àmbit cal començar a debatre certs temes perquè això que és real i que tot reconeixement com una realitat econòmica i social es pugui transformar en un fet polític. I això és allò que nosaltres podem aportar: tranquil·litat. Jo crec que, en aquests moments, el mallorquí no es deixarà mai el camí per córrer, sinó que el camí es fa. I es fa sobretot quan té elements objectius que el duen a fer-ho. S'ha de tenir molta delicadesa, i s'ha de tenir molta delicadesa perquè jo diria que a la nostra realitat, dins l'àmbit espanyol, a les quatre comunitats afectades, hi ha molts elements de germans grans i germans petits, de metròpoli i colònies i de relacions i de coses que es tracten, i amb tot això cal anar amb molt de compte. És un procés, com molt bé va dir el Sr. Rigol, un procés de seducció. I la seducció no es pot forçar. La seducció es coneix, es toca, se suma, s'abraça i es va creant a poc a poc. Jo crec que nosaltres podem fer feina en aquesta línia de crear tranquil·litat, de parlar amb el president, de promoure trobades, debats i discussions, sempre amb objectius

concrets, que ens apropin, que facin surar aquesta realitat que existeix, que passi a ser una realitat política, tot dissenyant, perquè per a això estan aquestes propostes, aquesta realitat que convé, que és necessària i que, a més a més, és ben vista per la societat. Jo crec que aquest debat seria l'aportació màxima amb què nosaltres podríem enriquir aquest procés, tot mantenint evidentment un ritme de caminar, no de córrer però sí de fer camí. És a dir, hem d'anar avançant, hem d'anar creant aquestes relacions, hem d'anar organitzant aquestes reunions. Un bon exemple és que ens trobem aquí els representants de tres comunitats i no de la quarta, encara que no estigui dins l'Euroregió, si bé sé que aquesta absència es deu a raons de malaltia. De fet, en altres ocasions ens hem reunit i hem discutit aquests temes i hem començat a crear aquest àmbit, aquesta seducció, aquesta base per fer-nos estimar i fer-nos sentir. Una altra cosa referent a les organitzacions que es deia ahir, ja em permetran, com a coneixedor profund d'aquestes organitzacions sindicals i empresarials, puc assegurar que l'organització de Catalunya no és igual que l'organització de les Balears, encara que siguin del mateix signe. Per tant no tenen els mateixos *feelings*, ni els mateixos enamoraments i, segons d'on vinguin, tindran recepcions diferents. Per tant, anar creant aquest fer i aquest xerrar seria important. I així ho va comentar la Comissió Permanent, i jo, a totes les organitzacions els hi explicaba la meva presència aquí, i que la idea era trobar-nos, prendre contacte, un primer contacte, però en podríem tenir d'altres. Ja em perdonaran que m'hagi passat de temps.

Intervenció del Sr. Francis Mayos, representant del Consell Econòmic i Social de Midi-Pyrénées

Per començar, voldria transmetre al senyor president l'agraïment del Consell Econòmic i Social de la Regió Midi-Pyrénées. La seva invitació ens ha interessat molt i, si bé el president Chauvy no ha pogut estar avui amb vostès, m'ha encarregat, en tant que president de la Secció Europea Internacional, adreçar-me a vostès com el seu portaveu.

Així doncs, em permeto, si els hi sembla bé, presentar una mica la manera en què nosaltres hem viscut l'Euroregió des del Consell Econòmic i Social de Midi-Pyrénées. Vam considerar que seria quelcom excel·lent a partir del moment que vam ser conscients que, a més de l'acte de naixement, de l'acte fundador, d'aquesta Euroregió, hi havia també un valor afegit que aportaven els diferents consells econòmics i socials. La riquesa de les intervencions que vam poder sentir ahir i els propòsits dels nostres col·legues ens fan pensar que l'Euroregió està en el bon camí. I està en el bon camí perquè és un acte fort que permet promoure, sobre el conjunt d'aquesta regió, un cert nombre de realitats que ja coneixem. Nosaltres ja havíem apuntat el tema una mica, i aquells que van tenir l'oportunitat de venir a veure'ns al col·loqui que fa dos anys vam celebrar a Tolosa sobre el tema del gran sud-oest, i al qual van ser invitats els representants dels consells econòmics i socials de la Península Ibèrica, amb els nostres amics portuguesos i òbviament el conjunt d'Espanya, i les sis regions franceses del gran sud-est, saben que vam tenir una primera oportunitat d'intercanviar impressions molt riques. No és el moment ara de fer la narració del conjunt de treballs que s'hi van exposar, que de fet van ser molt productius. L'Àngela ens va honrar amb la seva visita,

i ens va fer importantíssimes aportacions pel que fa a les relacions que havíem tingut amb Aragó fins a aquella data. Haig de dir que llavors vam tractar les premisses d'aquestes cooperacions. Els temes tractats ara ens han agradat especialment i jo crec que ens correspon continuar el camí i tirar endavant.

Pel que fa a les nostres pròpies preocupacions, tenim un cert nombre de punts que coincideixen totalment amb la problemàtica amb què ens hem trobat aquí, a Barcelona, i especialment en allò que fa referència a les infraestructures. Ja saben que el tema de les infraestructures al "gran sud-oest" europeu ha estat una mica com el parent pobre. I dic el parent pobre perquè, exceptuant Barcelona, Catalunya i València, també dins el passadís mediterrani i el sud-oest, punts com ara Aragó, Navarra o Midi-Pyrénées hem estat apartats dels grans fluxos de mercaderies i de població perquè els Pirineus constitueixen una barrera infranquejable. I penso que, a hores d'ara, continuem tenint el mateix problema. Comptem amb la tan coneguda "travessia central dels Pirineus", que de fet ens planteja moltíssimes dificultats... i perquè? Ahir, per exemple, un participant va parlar de la permeabilitat dels Pirineus, però aquesta permeabilitat dels Pirineus no és pas una realitat. De tots dos costats se n'adonen que els fluxos de mercaderies i de persones circulen, però a la part central ens veiem obligats a evitar-los. No és gens normal que Aragó, amb Saragossa, ni que Tolosa i la regió de Midi-Pyrénées estiguin tan aïllats. Els voldria recordar simplement que, durant l'hivern, el millor dels exemples que els hi puc donar, per anar a Saragossa ens veiem obligats a passar bé per Barcelona bé per la costa, per Irún. Com veuen, i de ben segur estaran d'acord amb mi, no ens resulta gens fàcil poder mantenir relacions de proximitat amb els nostres amics aragonesos.

Dit això, a l'Euroregió, aquest problema d'infraestructures es fa tan important que condiona el desenvolupament econòmic. I aquest desenvolupament econòmic, mentre no es faci la línia de gran velocitat, en especial la connexió entre Nimes, Narbona, Le Perthus, Figueres, Barcelona i, en l'altre sentit, Bordeus, Tolosa i Narbona, no veiem com podrem augmentar els intercanvis, especialment pel que fa a aquesta part que necessita un temps de reactivitat molt ràpid. I el mínim que podem dir és que aquesta anella, tan important a escala de la xarxa europea de transports, no hagi trobat el recolzament adequat dels polítics.

Al Consell Econòmic de Midi-Pyrénées tenim el costum de recordar que cal proposar al màxim per poder tirar endavant i, per a això, tenim diverses possibilitats -m'hi entretindrà una mica més endavant- que ens han conduït a aquesta mena de propostes. M'agradaria citar per exemple la recerca. Pel que fa a la recerca, comptem amb complementaritats en aquesta Euroregió, i penso que podrem millorar la competitivitat de la recerca a escala europea a partir del moment que no repetim les mateixes coses, és a dir, que allò que es faci a Barcelona no es faci també a Tolosa, i a l'inrevés. Tenim l'avantatge de comptar amb centres que són pols d'excel·lència, com ara en el sector de l'aeronàutica, les biotecnologies, la sanitat i d'un conjunt de realitzacions que permeten tirar endavant l'Euroregió. El nostre desig, en conseqüència, seria que aquests pols d'excel·lència fossin identificats per l'Europa de Brussel·les, perquè ja saben que per a Brussel·les som una petita entitat, allò que ells qualifiquen, com diuen també els portuguesos: "el nord treballa, el centre estudia i el sud es diverteix". És una mica així com Europa veu el gran sud-oest europeu, és a dir, que per a

ells la feina es fa, però essencialment concentrada sobre l'eix Londres-Milà, la coneguda banana blava. El centre estudia, és a dir, és allà on estan concentrats els grans centres universitaris. I al sud es concentren elements d'oci, però no hi creuen gaire en les realitats econòmiques que podem posar en marxa. Bé, penso que és clar que cal desmentir molts d'aquests punts. Hi ha coses que no donen lloc a cap ambigüïtat, com ara el camp de l'aeronàutica amb la construcció de l'A380, juntament amb Sevilla, encarregada de la construcció de la part militar d'aquest avió. Nosaltres pensem que l'Euroregió dispararà aquests pols d'excel·lència, que ens semblen especialment importants. Però és igualment important la formació. I per què la formació? Doncs perquè si comptem amb una formació continuada adreçada a aquelles persones menys formades, tindrem l'avantatge de ser especialment reactius i poder captar els mercats, perquè estarem segurs que la qualitat i la productivitat estan a les nostres regions i això ens permetrà, de la mateixa manera, aconseguir realitzacions importants i apreciades, especialment a l'exterior. No vull tornar a tractar els elements de productivitat, ja debatuts ahir, però penso que, en aquest sentit, podem esperar molt de la nostra Euroregió.

Un altre punt que ens preocupa molt del costat francès, cal ser clars, és que, per a nosaltres, la formació ha de tenir en compte les dificultats lingüístiques, tant pel que fa a la dimensió internacional del mercat com dins el marc de la mobilitat dels nostres treballadors. Ens adonem, per exemple, que molts dels nostres estudiants no estan formats pel que fa a les llengües de l'Euroregió. Sé que a Catalunya, potser una mica menys a Aragó, la primera llengua estrangera que s'aprèn és l'anglès, seguida del francès. I a França desitgem comptar amb estudiants que parlin castellà i que, evidentment, la nostra població fronterera parli català. Però hem vist que per tal de facilitar els intercanvis, i en aquest marc això és una realitat, seria força positiu que les llengües de l'Euroregió s'ensenyessin a tot el conjunt de la zona geogràfica de l'Euroregió. Aquest és un factor especialment important per a nosaltres, ja que considerem que és un factor de cohesió, de comprensió, la qual cosa és molt important i, sobretot, un factor de desenvolupament ja que, com més fàcilment puguem parlar i entendre'ns, més fàcilment podrem incidir en aquella reactivitat que en ocasions es fa tan necessària a escala econòmica. A escala universitària i, per tant, d'ensenyament superior, tenim relacions privilegiades amb Aragó, ja que comptem amb l'escola d'enginyers de Tarbes, que manté una relació continuada amb Saragossa. De la mateixa manera, mantenim contactes molt fructífers amb Barcelona dins el sector universitari. Penso que, per als nostres estudiants, hi ha una realitat que és aquella de la comprensió dels veïns que permet adquirir una nova dimensió. I es tracta precisament d'això, d'adquirir una dimensió molt més àmplia del gran sud-oest europeu, perquè Barcelona és una ciutat puntera dins Catalunya.

La regió de Midi-Pyrénées no té port, així que semblaria que el nostre port més natural fos el port de Barcelona, amb el qual, segons les dades amb què comptem, tenim ja certs acords. El que cal fer ara és revifar-los per tal que estiguin sempre vius. Hem parlat del port sec de Barcelona a Castellnou pel que fa a Midi-Pyrénées. Però cal que les empreses facin realitat un cert nombre de prioritats i que puguem utilitzar les oportunitats de què disposem. Es tracta, com dic, d'arribar a certes sinergies, si bé ens adonem que els mitjans de comunicació al nostre abast no són fàcils, és a dir, que no tenim, pel que fa a la xarxa ferroviària, cap possibilitat de transportar les mer-

caderies de Barcelona al port sec de Castellnou i despatxar-les a la resta de França, ja que les vies de comunicació, especialment pel que fa a la xarxa ferroviària, plantejgen tot un seguit de dificultats. No comptem doncs amb tota l'oferta que desitjariem pel que fa a les xarxes d'aquesta part sud de França. Penso que Catalunya hi troba moltes menys dificultats en aquest sentit, sobretot des que hem sabut que pròximament s'inaugurarà una obertura per Le Perthus, la qual cosa hauria de generar un cert nombre de nous fluxos.

Un altre punt important és aquell que fa referència al turisme. Ahir sentíem un participant comentar que aquesta regió era la primera regió del món en termes turístics. Evidentment, els grans centres, i per a la regió de Midi-Pyrénées jo citaria el centre de pelegrinatge de Lourdes, el qual capta, anualment, un gran nombre de cristians vinguts d'arreu del món, constitueixen oportunitats que poden permetre el desenvolupament de l'Euroregió. Una altra de les pedres angulars és el termalisme, com ja he tingut ocasió de comentar amb la presidenta d'Aragó. Tenim als Pirineus una força que penso que no sempre explotem com caldria, i allà on podríem fer-nos conèixer -tenim pols d'excel·lència a Catalunya i també a Aragó-, hauríem de crear una sinergia per tal que el conjunt de cures que poguéssim aportar les aportéssim en un context global que permeti el seu desenvolupament. En ocasió de la comunitat de treball dels Pirineus vam veure la necessitat de formació de les parts que prenen part en les activitats turístiques del termalisme. El conjunt de guies de muntanya, per exemple, no comptava amb la formació adequada i plantejava tota una sèrie de dificultats pel que fa a la comprensió dels problemes que podien existir a tots dos cantons de la frontera. Quan parlem de la "frontera", aclarim-ho, ens referim a la frontera geogràfica dels Pirineus que podria ajudar-nos, i això és el que cal recordar a certs polítics, a desenvolupar sinergies especialment interessants.

El meu col·lega s'ha referit abans a la cultura. Pel que fa al camp cultural, la riquesa que tenim, que coneixem, doncs, dins l'àmbit de les nostres regions, permet, penso, elaborar un cert nombre de pistes. Una de les idees de la cadena de l'oest és, evidentment, la que fa referència al camí de Santiago, però també a Aragó per l'Euroregió i a Midi-Pyrénées. És una de les pistes que cal explorar i que es veu afectada, a dia d'avui, per les dificultats que ja coneixem. La gent està tornant, pel que fa a aquesta part europea, a valors molt més culturals i religiosos que els hi permeten, en la mesura del possible, retrobar una certa manera de reflexió en el món en què vivim.

En aquest punt m'agradaria tornar a les diverses cooperacions sobre les quals podríem treballar. En aquest sentit, els consells econòmics i socials de Midi-Pyrénées proposem treballar conjuntament en l'elaboració d'un programa de cooperació territorial interregional, però també transnacional, que es pugui recolzar en els fons estructurals per a les regions del gran sud-oest europeu i, és clar, per a l'Euroregió, amb l'objectiu de federar aquest gran conjunt del sud d'Europa. Això permetria igualment, en el marc d'aquest desenvolupament, poder trobar noves portes de sortida, atès que sabem pertinentment que, a partir del 2006, els fons estructurals inicialment previstos per a les nostres regions del sud, començaran a desviar-se cap als PECO, és a dir, cap als països de l'Europa central i oriental, amb la qual cosa ens arisquem a esdevenir els parents pobres si no presentem projectes que impliquin, en el marc dels

futurs fons europeus, relacions suficientment estretes pel que fa a les nostres regions, atès que un dels objectius de Brussel·les és, sens dubte, promoure el desenvolupament econòmic però sobre projectes concrets i determinats. Això vol dir que no tindrem, com en el passat, la possibilitat de comptar amb tot un ventall d'intervencions, però pensem que hi pot haver, en aquest context, una possibilitat interessant. En aquesta mateixa línia pensem que, més que no pas dispersar les forces, cal una representació comuna de l'Euroregió a Brussel·les, la qual cosa podria permetre'ns captar un cert nombre de fluxos i aconseguir una realitat per a les nostres regions. Ens adonem que els grans *Länder* alemanys tenen treballant a Brussel·les fins a vint i trenta persones i, per tant, estan al corrent del conjunt de projectes. Això els hi permet actuar i desenvolupar-se molt ràpidament, respondre a les convocatòries, etc., mentre que nosaltres, a les regions del sud estem a zones disperses i si bé cadascú de nosaltres pot tenir una representació particularment interessant, ens adonem que la dispersió és un impediment per a les nostres regions. Així doncs, atesa la situació, esperem que es produeixi una reflexió sobre el conjunt d'aquesta representació comuna a Brussel·les, la qual cosa ens permetria, a més de captar aquestes sinergies, veure aspectes més en detall sobre el desenvolupament, aspectes als quals no podem accedir fàcilment des de les nostres regions. És clar que la informació ens arriba, però potser no ens arriba amb la rapidesa que desitjaríem per tenir un cert temps de reacció. Hem parlat molt, per exemple, de la recerca de les diferents societats de cooperació, però pensem que, en el nostre cas, tenim un punt especial perquè hem estat víctimes d'accidents des del punt de vista mediambiental i de prevenció de riscos. No cal que recordi els enormes problemes que vam patir a AZF fa ja un temps, tres anys concretament. I considerem que aquest espai natural que s'estén mitjançant els Pirineus ha de ser preservat. Així, doncs, si parlem de desenvolupament sostenible, pensem que al conjunt de l'Euroregió hi ha realitats que cal respectar i convenis de gestió d'espai que ja existeixen a tots dos costats de la frontera. Aquesta és la mena de bona feina que cal fer per aconseguir un desenvolupament que permeti a les nostres generacions futures trobar-se un planeta en què podran continuar vivint i no pas cedir-los quelcom que, com ja vam veure en el cas de la ciutat de Tolosa l'endemà de la catàstrofe d'AZF, és un drama, amb totes les lletres, i no només per als éssers humans, sinó també per a tota la part ambiental en què ens ha calgut trobar solucions.

Crec, senyor president, que aquest és el conjunt d'elements sobre els quals desitgem que sorgeixin sinergies. Per part nostra, reiterem les nostres propostes i som a la seva total disposició perquè els consells econòmics puguin començar a treballar atès que, a França, comptem amb una certa particularitat pel que fa als consells econòmics: les regions no poden deliberar sobre el seu pressupost fins que el Consell Econòmic i Social no coneix les orientacions pressupostàries i els procediments pressupostaris que el Consell pretén posar en marxa per a l'any vinent. Així doncs, tenim aquí una força de proposta que fa que, segons la legislació francesa, tinguem un cert avantatge, que és, modestament, el de proposar certes pistes de reflexió que permetran orientar, en el sentit desitjat pel Consell, un cert nombre d'elements a escala regional. Aquest és un punt que ens sembla important, sobre el qual hi treballem molt i penso que, en el marc de l'Euroregió, estem totalment disposats a aportar la nostra modesta contribució a les realitzacions que podríem projectar conjuntament. I fins aquí la meva intervenció, senyor president.

Intervenció de la Sra. Ángela López, presidenta del Consell Econòmic i Social d'Aragó.

Moltes gràcies, bon dia. Vull felicitar el senyor Rafael Hinojosa, president del Consell de Treball Econòmic i Social de Catalunya perquè em sembla que la iniciativa que ha emprès és d'allò més interessant. Ens ha invitat tots aquí a reflexionar i a iniciar un procés que jo penso que tots els consells hem de continuar i hem d'anar assumint ja que, veritablement, segons s'ha dit aquí, constitueixen l'espai de diàleg social per excel·lència que tenim a les nostres comunitats i a les nostres regions. Jo voldria fer unes petites reflexions per tal de no entrar en allò que ja han dit el president i els representants dels consells anteriors, sobre aquesta iniciativa de l'espai comú, sobre els objectius, sobre aquells que ens trobem avui aquí com a integrants i sobre el paper dels consells econòmics i socials.

Efectivament, considero que la iniciativa ha estat molt ben acollida perquè és molt interessant. Una Euroregió per a un futur compartit que neix d'una història comuna i, per a molts de nosaltres, com molt bé ha dit en Paco Obrador, una història que té molts anys i molts segles. És a dir, compartim molta cultura i, a partir d'allò que compartim, hem anat creant les nostres pròpies singularitats, que s'afegeixen al projecte del conjunt. Compartim així mateix el fet d'estar a Europa. Una Europa que s'ha anat construint des de fa molt de temps com una Europa del mercat, com una Europa dels ciutadans, com una Europa de les regions. I tot això ens fa veure, cada cop més, la importància, tot respectant les nostres pròpies identitats, que són identitats construïdes en els espais territorials en què habitem, d'aquesta creació d'una identitat estratègica, la identitat de l'Euroregió de la qual estem parlant. Em sembla que tenim aquí dues idees molt importants: aquesta idea identitària i aquesta idea de complementaritat dels nostres territoris, en què cadascú de nosaltres aporta les seves pròpies particularitats, tot intentant crear alguna cosa en comú. I aquí cal destacar un aspecte molt important: la idea que som una xarxa. Som una xarxa d'iguals. Una xarxa d'iguals en què cadascun dels territoris té el seu punt de centralitat, perquè les xarxes tenen nusos i aquests nusos tenen moltes connexions. Nosaltres, aquí, tenim objectius comuns i també recursos importants a aportar. Els objectius comuns que s'han assenyalat, esmentats pel president i pels representants de consells anteriors, i que s'emmarquen també dins allò que han dit els presidents de govern d'aquestes comunitats i d'aquestes regions, tenen tots una intenció ben clara: el desenvolupament sostenible i conjunt dels nostres territoris. S'ha parlat aquí de la importància de la recerca i la innovació en apartats tan importants com ara la formació i la mobilitat dels treballadors. S'ha parlat de la xarxa d'infraestructures, i aquest és un tema que a Aragó ens preocupa molt especialment. El senyor Francis Mayos ho ha expressat d'allò més bé. Nosaltres volem desenvolupar conjuntament; però per tal de poder fer-ho hem de tenir la possibilitat de comunicar-nos mitjançant transports territorials i mitjançant tot allò que és espai virtual. Ara bé, no volem enganyar-nos. L'espai virtual és un espai potentíssim: la nova societat de la informació. El desenvolupament cap a la societat del coneixement és un espai importantíssim que ha de basar-se en la xarxa de transports territorials. En ocasions, nosaltres ens veiem forçats a fer coses tan rocambolesques per arribar a Tolosa des de Saragossa com ara viatjar amb l'AVE a Madrid, agafar un avió a l'aeroport de Madrid per anar a París i, des d'allà, traslladar-nos a Tolosa; i això considerant que estem a 300 km o poc menys. Per a nosaltres,

aquest apartat de les infraestructures és força important i veiem que tota la promoció de les infraestructures a partir de l'eix central dels Pirineus és molt lenta. Aquell eix ferroviari del qual tant se'n parla: Saragossa, Osca, Tarbes, Pau, que està previst començar cap al 2010 per acabar cap al 2020. Les infraestructures terrestres són fonamentals i d'especial preocupació per a nosaltres, ja que això ha hipotecat, en gran mesura, el nostre propi desenvolupament. Estem donant empentes per anar endavant. Els acords a què han arribat els presidents dels nostres governs, els acords a què van arribant els nostres agents econòmics i socials en el sentit de potenciar tot això ens semblen fonamentals. Fonamentals en el sentit d'això que estem debatent per tal de potenciar la recerca, els intercanvis culturals -estem veient, cada cop més, que el turisme és una de les grans fonts de complementaritat en el nostre territori-. Tots tenim molt patrimoni cultural, històric-artístic, tots tenim molta bellesa en la nostra natura. Hem desenvolupat activitats d'oci i d'esport, moltes de les quals poden anar a més de manera conjunta, ja que moltes d'elles són complementàries. De fet, ja fa temps que a Aragó, amb Aquitània i Midi-Pyrénées, estem assajant estudis conjunts de la complementaritat en tots aquests sectors, per tal de veure com podem fer, des dels consells econòmics i socials, bons diagnòstics i bones polítiques turístiques que trenquin aquestes barreres de les fronteres físiques i que permetin, a aquells que vinguin a veure'ns, i ens agradaria molt poder ampliar això a tota la resta, que ens vegin com un gran conjunt, és a dir, que vegin un gran territori amb tot allò que té com a recursos, entre ells els recursos humans, i entre aquests recursos humans la formació i aquella amabilitat de què parlava en Paco Obrador. És a dir, la capacitat d'empatia que tenim, jo crec, tots nosaltres i la capacitat per transmetre-la a aquells que ens visiten i que fa que se sentin bé entre nosaltres i els animin a continuar la trobada amb nosaltres. És a dir, el foment de tot allò que és societat de cooperació i el foment de tot allò que és cooperació. Jo crec que aquests són objectius importants en què estem d'acord totes les comunitats autònomes i les regions del sud de França, incloses aquelles que no estan avui aquí presents. Ahir es parlava del pes de tots els integrants amb tot allò que som, aquests disset milions d'habitants, diverses comunitats autònomes, diverses regions, que no renuncien a les seves xarxes sinó que les aporten. Per a nosaltres, a Aragó, aquesta Euroregió és molt important, així com la comunitat de treball dels Pirineus i volem compartir la nostra centralitat amb totes les altres centralitats, perquè només si tots sabem que som un focus de desenvolupament expansiu i en igualtat de condicions podrem treballar plegats. Després caldrà veure com ens coordinem entre tots i jo crec que, des dels consells, podem aportar molt a aquesta reflexió, però des d'aquella xarxa bàsica per constituir-nos en allò que s'ha anomenat el *lobby* de l'Euroregió mediterrània. La idea de *lobby* i la idea de cooperació em semblen dues idees molt importants.

No vull repetir allò que ja han dit els participants anteriors, però sí subscriure-ho. Estem tots en aquesta mateixa línia, d'història i de futur, des del passat fins al futur, interpretant bé el nostre present. En aquest punt em sembla molt important reflexionar una mica, començar a reflexionar en aquesta trobada i poder fer-ho en trobades posteriors sobre el paper que els consells econòmics i socials podem tenir en la consolidació de l'empatia que ens uneix a tots plegats. Som llocs de diàleg social i tenim a les nostres mans el debat més important que té lloc en aquest moment a la societat contemporània: el debat entre els actors econòmics, els actors socials i els actors polítics. Tots ells estan involucrats en el seu propi desenvolupament a cada regió

però, a més a més, tots estan profundament vinculats i lligats entre ells. Les organitzacions empresarials, deien ahir aquí, tenim molts nexes d'unió amb els empresaris, amb els empresaris catalans, els empresaris valencians i els empresaris aragonesos. Existeixen transversalitats, transcendeix l'acció comuna, les organitzacions sindicals també, i les organitzacions polítiques també. És a dir, estem units a molts nivells i, des dels consells, jo crec que podem contribuir, com ja han dit els meus predecessors, a mantenir un diàleg viu en un ambient i en un clima de comprensió mútua, de consens i d'impuls a tot allò que contribueixi al nostre propi desenvolupament. En Paco Obrador parlava de la nostra capacitat de persuasió, i jo afegeixo la nostra capacitat per canalitzar, per afavorir acords a tots els nivells. Crec que aquest és un tema molt interessant i em sembla molt bé que els consells econòmics i socials recullin aquestes sensibilitats i les facin seves: les sensibilitats cap a la construcció de quelcom comú. Ha estat un bon inici, me'n vaig amb moltes coses en què pensar i amb moltes idees per transmetre als agents que conformen el Consell Econòmic i Social d'Aragó. Penso que cal continuar en aquesta línia que hem iniciat i avançar com més ràpid millor en el respecte absolut de totes les sensibilitats, constituïts, torno a dir, en una xarxa d'iguals amb molts nusos de centralitat dins de tot allò que constitueix l'àmbit de l'Euroregió.

Clausura

Intervenció de l'Hble. Sr. Pere Esteve i Abad, vicepresident del Patronat Català pro Europa

Moltes gràcies. Hauria de dir Sr. Hinojosa, però he de dir Rafael perquè, d'alguna manera s'ha de veure que són molts anys, i molts anys de fer coses i de parlar de coses. Per tant, Rafael, gràcies per la invitació, que en el meu cas és especialment d'agrair ja que, efectivament, nosaltres ens trobem, o em trobo, en una doble circumstància. La primera és que el 29 d'octubre vam posar en marxa l'Euroregió des d'un punt de vista formal, i dic formal perquè és veritablement formal, no jurídica, sinó que és formal. La segona és que, com a conseqüència d'una decisió personal de deixar el govern en què, sigui dit de passada, m'hi trobava molt bé, he tingut l'honor que el president de la Generalitat hagi considerat oportú que m'ocupi de representar-lo dins l'àmbit de l'Euroregió. Tasca que puc fer, i que m'il·lusiona notablement, perquè en qualsevol circumstància, ja ho sap el Rafael Hinojosa, sóc persona més aviat activa, ateses les possibilitats que ens ofereixen les circumstàncies.

Abans he parlat d'una cooperació formal perquè vostès saben perfectament que la cooperació regional no té una formulació jurídica definitiva i clara, no la té. Per tant, estem explorant, des de fa molt de temps, diverses fórmules de cooperació, de fer feina, etc. Aquesta potser tampoc no és la definitiva, encara que ja m'agradaria que ho fos per raons òbvies i per poder dir: "mira, ara sí que hem donat un autèntic impuls a la cooperació regional dins el nostre àmbit, que és l'Euroregió mediterrània-pirinenca".

Per tant, les intencions d'aquest nou impuls són molt clares i jo diria que, sense voler minvar la importància del fet cultural i polític, el fet econòmic i social agafa una dimensió definitiva. És a dir, si a això no li donem un impuls com a conseqüència d'un treball de cooperació important en el terreny econòmic, en el terreny de la investigació, en el terreny de les infraestructures, és a dir, en conjunt, en el terreny del desenvolupament, em fa l'efecte que no podrem sortir-nos-en. Però, insisteixo, i que quedi clar, Déu em guardi que això signifiqués un oblit dels aspectes culturals i patrimonials, però penso que impulsant principalment l'aspecte cultural no podrem tirar endavant en aquests moments una iniciativa d'aquestes característiques.

Han de pensar que Catalunya, que en molts aspectes, lògicament, té l'orgull de dir, "oh, és que en això hem estat pioners, etc." no pot anar amb la idea que aquí som uns innovadors. Pensem que la cooperació regional, i en molts casos també local, a la

Unió Europea i a Europa data de l'any 1958. Penso que Catalunya no ha reeixit en aquest terreny per una sèrie de circumstàncies, si bé impulsem d'una manera molt clara l'àmbit regional o, per ser més precisos, l'àmbit supraestatal, i és cert que en aquest terreny estem parlant de vuitanta casos de cooperació, vuitanta, no tres o quatre, sinó vuitanta, si bé de diferent ordre de significació.

L'Euroregió de la qual parlem nosaltres i que vam constituir el dia 29 d'octubre és una Euroregió constituïda per cinc comunitats. Naturalment, aspirem al fet que aquest àmbit sigui ampliat i, més concretament, el nostre afany és donar un nou impuls al paper de les regions, en aquest cas a les regions transfrontereres, perquè puguem entrar en una línia, no d'imitació, tot i que, sincerament, una de les primeres coses que ens hem plantejat i d'una manera molt clara és que hem d'estudiar bé aquestes vuitanta experiències de què hem parlat. Està clar que no totes són espectaculars ni molt eficients, però n'hi ha algunes de molt reeixides que cal estudiar amb atenció perquè són gent que ha pogut, que ha tingut la sort, l'habilitat o la circumstància política en els seus estats de poder arribar a cooperacions importants. Sobretot jo diria dins l'àmbit bàltic, Dinamarca amb Alemanya, passant per la regió de Galícia i Portugal, el Tirol, etc. Per tant, seria insensat per part nostra no tenir-ho ben present. Queda clar, doncs, que nosaltres comencem l'Euroregió amb una il·lusió clara i renovada, sense devaluar res d'allò que hem fet fins ara. Recordem per exemple que nosaltres hem comptat amb una comunitat de treball als Pirineus des de l'any 1983 que ha treballat eficaçment, però que ha tingut un abast limitat dins el que és l'àmbit dels Pirineus. Cal esmentar també la col·laboració entre ciutats, el C6, que són les nostres, sis ciutats que, des de Montpeller fins a València, ens donen una capacitat i una potència indiscutible per treballar. Per tant, tots aquests àmbits anteriors, els respectem, els tenim en compte, els aprofitarem, si bé, malauradament, l'acció que vam engegar el 18 d'octubre del 1991 quan vam crear la carta de l'Euroregió no ens ha deixat gran cosa perquè, a part que potser vam viure una circumstància de poca empenta, vam tenir la desgràcia que els problemes polítics interns francesos del Front Nacional ens invalidessin la possibilitat de cooperació. Sigui com sigui, la realitat és que tenim una base objectiva, social i econòmica més avançada d'allò que fins ara hem fet nosaltres. La realitat ens supera. Però la nostra obligació, des de l'àmbit polític i amb aquestes condicions, és ser conscients que estem treballant amb unes circumstàncies jurídiques limitades i que hem de tenir la capacitat de poder treballar en aquest terreny.

De tota manera, quines són les raons per les quals en aquest moment el Govern de Catalunya i els governs de les altres regions ens hem posat d'acord i hem decidit, conjuntament, tirar endavant això? La primera és que, ateses les poques esperances que els documents europeus sovint ens donen, la política de cohesió prevista per al període 2007-2013 reconeix definitivament que la integració equilibrada del territori, entre altres coses, es produeix també mitjançant la cooperació transfronterera. Per tant, ja sé que ens estem acostumant a enganxar aquest paràgraf per aquí i per allà per veure on podem agafar-nos per poder treballar, però aquesta és la realitat dins els àmbits de la política de cohesió de la Unió Europea. La segona és que seria injust no reconèixer que, per part de l'àmbit francès, s'estan produint uns processos de descentralització i de canvi de l'estructura de l'Estat que cal tenir en compte. I, per tant, aquest és un impuls evident; l'Estat francès és un Estat que ha actuat seguint una línia determinada durant uns anys i ara està fent uns moviments clars en aquest sen-

tit. Sense anar més lluny, divendres passat vam ser presents tot el dia a Tolosa de Languedoc, i vam tenir l'oportunitat de visitar Airbus i després uns laboratoris; i francament es veu que hi ha un ambient no fictici, i això és important. A ningú no li agrada perdre el temps, perdre un divendres. Per tant, un esment a l'àmbit de l'Estat francès em sembla obligat i, a més a més, ho faig amb molta satisfacció.

Per què no dir també, dins l'àmbit de l'Estat espanyol, que és evident que el nou govern ha presentat propostes cada vegada més clares de participació de l'àmbit europeu-regional i, finalment, no hi ha dubte tampoc que el Govern de Catalunya, sorgit de les darreres eleccions i de la majoria del Parlament ha definit amb el seu acord, dit del tripartit, una voluntat forta que hi hagi un projecte d'Euroregió que funcioni.

La nostra Euroregió és important. És important primer per allò que representa numèricament: estem parlant d'una Euroregió poblada, disset milions de persones és gent. Té una importància econòmica considerable, pensin que representem, entre tots, el 13,2% de la població conjunta d'Espanya i França, i el 13% del producte interior brut. Algú podria dir, home, el 13%... però és que estem parlant del 13% de dos grans estats. És clar, si comparéssim aquestes dades amb Dinamarca i Holanda, aquests percentatges, amb la mateixa realitat socioeconòmica, serien molt més importants. Som el 13% d'un conjunt de dos estats que, entre tots dos, representen una part molt important de la Unió Europea. Cal parlar també de la gran importància de l'atracció urbana. Evidentment, parlem de Barcelona no simplement perquè hi siguem, sinó perquè Barcelona té una importància indiscutible; però les ciutats de Tolosa, Montpeller, Saragossa, Palma de Mallorca i, a escala evidentment, no de la realitat de l'acord, però sí de les nostres ambicions, València, representen unes concentracions d'una importància extraordinària, d'una activitat econòmica importantíssima, d'una qualitat d'activitat en els àmbits econòmics molt gran. I, per què no dir-ho, voldria fer una menció a l'àmbit del turisme.

No fa massa dies jo era conseller, i com a conseller, encara que amb poc temps, vaig tenir l'oportunitat de veure que l'àmbit del turisme -tothom hi està d'acord en això- requereix una important reconversió; allò que diem sortir del "sol i platja" per tenir un turisme de qualitat. Aleshores, mentre fèiem aquesta formulació política, naturalment vam fer començar a treballar els tècnics. I vam plantejar-nos el següent: aquesta marca de Catalunya de turisme, això que Catalunya pot oferir, ara parlo de Catalunya però ho puc generalitzar molt fàcilment després a l'Euroregió, resulta que, a part del sol i platja, quina capacitat tenim nosaltres d'oferir coses interessants als que no són catalans? I es va sumant i, veritablement, la capacitat de la nostra àrea geogràfica d'oferir coses és tremenda. Començaríem pels Pirineus, quants països mediterranis tenen al costat un "Pirineu"? I, si em permeten la broma, acabariem pel Barça. Són tantes coses veritablement... Així, aquí a Catalunya, si ubiquem l'Euroregió a l'espai que ocupa, hauríem de veure que, més enllà de les xifres que abans els hi he donat, la nostra capacitat d'oferir, de tenir, de posar en comú i, per tant, de tenir sinergies i rendiment però, sobretot, desenvolupament, és molt important. De tota manera, el que diré ara no perjudica només Catalunya, ens perjudica a tots.

Nosaltres tenim determinades hipoteques. Inequívocament, la més greu és la de les infraestructures. Tenim en aquest sentit una gravíssima hipoteca, i un dels misteris

que haurem de resoldre en el futur és com aquest país s'ha deixat fer això en els últims anys.

Pensin una cosa, una anècdota que no m'agrada explicar perquè no és agradable però que és molt il·lustrativa. El nostre país i l'Euroregió només tenen un eix de comunicació europeu que és l'autopista. Doncs aquesta autopista, per un esllavissament d'una dimensió de dos-cents, tres-cents metres, ha deixat partit en dos aquest país durant més d'un mes. I quan dic aquest país puc dir Catalunya però també puc dir Languedoc Roussillon, puc dir Midi-Pyrénées; és a dir, les nostres regions, per un esllavissament de dos-cents metres van quedar dividides durant dos mesos. Això fa riure, per desgràcia fa riure. Per desgràcia és un exemple, perquè si tot el problema radiqués en aquella zona, en aquell esllavissament, l'arreglaríem i prou. Però el dèficit en infraestructures no és només aquell esllavissament, és un dèficit greu d'infraestructures i no precisament, i no exclusivament, de tipus viari, perquè podríem parlar també del ferroviari, més greu encara potser que el viari. Per tant, hem de ser conscients que tenim, a Catalunya, un dèficit greu de connexions que ens limita. Això, naturalment, ho hem de resoldre. Forma part de les prioritats del govern, i espero que dels governs i, per tant, en parlarem.

A banda d'això hem tingut també altres dèficits. Evidentment hi ha hagut una dispersió d'esforços. Probablement no hem col·laborat de la manera en què ho hauríem d'haver fet però, en tot cas, aquests temes es poden resoldre fàcilment amb una voluntat política, que hi és. En canvi, el primer tema, és a dir, resoldre el greu dèficit de capital públic, això no es resol ni de manera fàcil ni de manera ràpida, però, com diuen en castellà, jo crec que "*estamos en ello*".

En tot cas, l'Euroregió és un estímul més. Com funcionarem? Les regions constitutives estem d'acord en el sentit que es tracta d'un espai flexible de col·laboració. És a dir, nosaltres no ens estem plantejant la creació d'un govern -la qual cosa, d'altra banda, tampoc no podríem fer jurídicament- ni d'unes estructures complicades. Ens estem plantejant uns espais de col·laboració flexibles entre els actors polítics, econòmics i socials. Precisament en aquest sentit voldria fer un incís respecte del camp social perquè reconec, i em sembla que ahir es va dir, que en el document constitutiu de l'Euroregió no vam fer cap esment del camp social. Bé doncs, jo, en aquest moment, no demano disculpes perquè no és el cas, però sí dic que ho tenim en compte; més concretament, m'agradaria en primer lloc disposar de les ponències exposades ahir i avui i, en segon lloc, dir que he estat en contacte amb representants del món sindical per tal de trobar les fórmules adequades per tal que en el terreny social tinguem una col·laboració tan eficaç i complementària com la que hem de tenir en el terreny econòmic o en el terreny d'infraestructures o en el terreny cultural. Per tant, no estem en la línia de crear estructures, de crear burocràcia, sinó que la nostra idea és, senzillament, sumar objectius i projectes per tal de fer les nostres aportacions de la manera més natural i més clara possible. Aquest és l'esperit que compartim les cinc regions i que respectarem perquè estarem en contacte permanent.

Per acabar, en el fons, nosaltres, el que ens estem plantejant és el que vol fer tothom: nosaltres volem ser un pou de desenvolupament, ho vol ser tothom; un pou d'innovació, ho vol ser tothom.

La nostra característica ha de ser l'èxit per tal que això que acabo de dir surti a tots els llibres, a totes les formulacions polítiques. I crec sincerament que això es pot produir perquè, purament i simplement es donen les especials circumstàncies necessàries a les nostres regions i estem vivint el moment històric adient perquè unes determinades polítiques, que fins ara no s'havien desenvolupat, es puguin començar a desenvolupar. A Catalunya, des del punt de vista de la política internacional, fa ja molt de temps que diem que el nostre mercat és el món. Correcte. De tota manera és ben evident que tenim unes prioritats més properes, són dues: la Unió Europea i la Mediterrània, és evident. Doncs bé, l'Euroregió podria ser per a nosaltres el nucli de tot això, és a dir, nosaltres podríem tenir una política internacional molt més eficaç, i ara, evidentment, parlo d'Aragó, de Languedoc Roussillon, de Midi-Pyrénées, de Catalunya, de les Illes Balears. És a dir, nosaltres podríem tenir una política més eficaç a escala europea i de la Mediterrània si la nostra Euroregió va agafant contingut. I això és el que pretenem.

Jo, amb tota franquesa, no els hi vull dir gaire cosa més perquè això és una cloenda i no una conferència, i per respecte a vostès i per respecte als organitzadors. Però sí que els he de dir molt sincerament que el tema, per una banda, em produeix una il·lusió sincera i clara i que, d'una altra banda, trobo un bon ambient. En aquest sentit, les reunions que hem anant tenint, com deia abans, no es veuen fictícies ni protocol·làries, es veu que no ens sentim obligats i es nota que ens creiem que, en aquest moment, podem establir uns àmbits de cooperació que veritablement redundin en un desenvolupament clar dels nostres països. Moltes gràcies.

Intervenció de l'Iltre. Sr. Rafael Hinojosa i Lucena, president del CTESC

Bé, ara em queda dir a mi alguna cosa. El primer que haig de fer és agrair molt sincerament la presència d'en Francesc Obrador, la presència de l'Àngela López, que em consta que ha hagut de deixar coses pendents i saltar-se més d'un compromís per poder estar avui amb nosaltres, la presència del senyor Francesc Mayos i lamentar o trobar a faltar, més aviat que lamentar, la presència d'altres companys presidents de consells de treball, econòmics i socials del sud i del nord, del Languedoc, del Languedoc Roussillon, que tampoc no han pogut venir, tot i que tenien la intenció d'estar aquí amb nosaltres, així com l'absència del president del Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, que no ha pogut assistir per malaltia. Nosaltres, quan vam decidir fer aquestes jornades, ho vam fer sense connexió amb cap altra entitat o organisme. Ara pot semblar, i ahir quasi s'intuïa en els discursos d'alguns participants de la tarda, que s'han fet amb una certa col·laboració o d'acord amb la idea de govern. No és pas veritat. Nosaltres vam decidir fer aquestes jornades perquè un membre del Consell va pensar que, donat que estem pensant a fer tres llibres sobre aquestes Jornades de l'Euroregió, pagava la pena fer unes jornades i vam dir: "doncs fem-les". Després van produir-se esdeveniments polítics liderats pel president de la Generalitat i reunions i acords i una declaració fundacional d'alguna cosa que pot arribar a ser, o no, una institució en el futur. Però nosaltres ho hem fet perquè creiem en el territori, perquè n'hem parlat moltes vegades, perquè sabíem que era una assignatura pendent que teníem, una idea que sorgia de tant en tant i que des-

prés es tornava a oblidar, fins que algú de cop i volta la ressuscitava i en feia un pas endavant, es tornava a oblidar en el temps, passaven els anys i després es tornava a debatre. I ara estem en aquesta etapa de protagonisme de l'Euroregió.

Nosaltres, com dic, vam fer això convençuts que hàviem de caminar cap a una certa trobada d'aquests territoris i d'aquestes persones. Perquè si, com diu la declaració de Barcelona, som una zona geogràfica de 157.000 km² amb 13.800.000 habitants, això vol dir que som un gran potencial. La qüestió és que som un gran component humà que es mou en una zona geogràfica determinada i que té moltes coses en comú. Però nosaltres creiem, i així ho hem plantejat des d'aquestes jornades, en el respecte del territori, en el respecte de les institucions, des de la nostra més profunda modèstia. Nosaltres no volem liderar res, no volem despertar res. Nosaltres, l'única cosa que volem és fer un primer pas per conèixer-nos, perquè estem pròxims, molt pròxims, però no ens coneixem prou; pensem que ens coneixem però no ens coneixem prou. No és igual les Illes Balears que Catalunya. No és igual Catalunya que Aragó ni que València. I no és igual, estic segur, Midi-Pyrénées que Languedoc Roussillon, no som iguals. Ahir, sense voler, alguns van citar una determinada comunitat improcedentment des d'aquesta taula. Per què? Perquè donem per fet coses que no són veritat, ens hem de conèixer més, hem de conèixer amb més profunditat quines són les nostres sensibilitats, quins són els nostres criteris, què volem ser i què hem estat en la història més recent i com volem projectar els nostres pobles de cara al futur. Així doncs, en aquest sentit no farem res si no fem un primer pas de coneixement, de coneixement mutu, d'entendre'ns. I això és precisament allò que volíem aconseguir: una primera reflexió sobre la qual, lliurement, diferents persones ens volguessin ajudar a meditar. I el compromís d'aquesta foto val molt. La foto dels presidents de determinats organismes, del pes que tenen els consells de treball, econòmics i socials és molt important perquè manifesta una voluntat, la voluntat de trobar-se, la voluntat de parlar, la voluntat de conèixer-nos.

Podem establir complicitats en temes concrets, i les hem d'anar cercant aquestes complicitats, perquè tampoc cal quedar-se en el coneixement i tampoc ens coneixeríem prou si no féssim certes coses en comú. Per tant, hem de cercar complicitats, hem de buscar certes complicitats que ens ajudin a treballar en determinats temes, ja veurem quins, però en determinats temes de cara al futur, perquè puguem ser eficaços en aquesta intenció de caminar junts de cara a una Europa que no sabem encara com serà en el futur, però que entreveiem que serà l'Europa dels grans estats de la gran globalització, una mica del pensament únic. I nosaltres hem de poder dir alguna cosa, no podem deixar que ens passin per sobre sense que se'ns escolti, sense que nosaltres tinguem alguna cosa a dir, hem de dir alguna cosa, però per dir alguna cosa hem de ser alguna cosa i per ser alguna cosa ens hi hem de posar el màxim d'acord possible, entre consells i organismes, perquè se'ns escolti. Ahir es va comentar en un moment de la tarda que potser valdria la pena pensar en la concreció d'una institució determinada d'un Consell de Treball, Econòmic i Social. Personalment opino que no; penso que és molt prematur parlar d'aquestes coses perquè això és començar la casa per la teulada. Penso que fins que puguem arribar a una estructura, a qualsevol mena d'estructura de coordinació, ha de passar molt de temps encara. Creiem que s'ha de fer com deia l'Àngela fa un moment, des de la personalitat individual de cada regió i des del coneixement de cada regió i la voluntat i llibertat de cada

regió d'implicar-se o no en els temes que ens poden afectar en el futur. Per tant, no es tracta tant de crear una estructura més sinó de començar a caminar junts per trobar al final aquell espai en què tots ens hi trobem bé i sapiguem que hem fet al llarg del camí coses en comú. Coses concretes, és a dir, tenim l'oportunitat de parlar de coses concretes, parlem-ne; tenim un turisme que afecta tota aquesta zona, tenim una immigració que afecta tota aquesta Euroregió, tenim problemes d'infraestructura, que ens afecten a tots, tenim problemes de coneixement, de comunicació i de compartir el coneixement, tenim problemes d'organització del treball, tenim diferents maneres de pactar les relacions del treball amb les organitzacions empresarials aquí i allà, tenim diferències. Bé, doncs, amb aquests temes, amb aquesta llista improvisada o bé amb una altra una mica més pensada, hauríem de ser capaços d'anar trobant punts de coincidència, complicitats suficients per anar caminant cap a aquest futur que pot ser i crec que serà fructífer, i ara estem en disposició per aconseguir-ho.

Seria bo que les estructures polítiques, que els governs, tinguessin en compte la riquesa que suposem els consells de treball, econòmics i socials com a plataforma per treballar en aquesta línia, per treballar i ajudar i compartir els programes polítics de més envergadura. Sí que seria bo, però tampoc no som qui per imposar-ho. No podem fer res més que posar-nos a la disposició del nostre govern i, si vol, que ens utilitzi. I en cas que, senzillament, ni ens vulgui ni no ens vulgui, hi han dues vies de treball: nosaltres no ens rendirem, nosaltres anirem fent, nosaltres al nostre ritme i en la nostra capacitat anirem treballant. Això si no ens ho prohibeix, naturalment, el govern, perquè tots en sabem dels governs; si el govern diu "deixeu aquesta feina que ja la farem per una altra via", doncs ja està, però si no, nosaltres continuarem treballant en aquesta línia.

Hi ha d'haver continuïtat en la feina, hi ha d'haver allò del Machado: "Se hace camino al andar", doncs caminem. Començarem a caminar. Aquesta és una primera passa i anirem donant noves futures passes quan passin uns dies i ens telefonem els diferents presidents i projectem de cara a l'any vinent una altra trobada en un altre lloc que no sigui, naturalment, Barcelona, de manera que aquest diàleg pugui continuar.

I res més, perquè no cal dir res més, es va dir tot ahir, es van dir moltes coses i avui tenim el testimoni dels presidents i de la presidenta disposats a treballar en aquesta línia. Així doncs, està tot dit.

Annex 1. Programa de les jornades

DIA 25

10,00 h. Inauguració

Hble. Sr. Josep Maria Rañé i Blasco, conseller de Treball i Indústria
II-ltre. Sr. Rafael Hinojosa i Lucena, president del CTESC

10,45 h. Conferència: **Les euroregions dins del nou marc de la UE**

Molt Hble. Sr. Joan Rigol i Roig
Dr. Josep Ramoneda i Molins, president del Centre de Cultura
Contemporània de Barcelona
Moderadora: Sra. Carme Rangil i Ortega, vicepresidenta del CTESC

12,15 h. Conferència: **Situació actual i perspectives de desenvolupament socioeconòmic de l'Euroregió**

Dr. Martí Parellada i Sabata, catedràtic de la Universitat de Barcelona
Moderador: Sr. Joan Canals i Oliva, vicepresident del CTESC

14,00 h. Dinar

16,00 h. Conferència: **Factors de deslocalització i avantatges competitius de l'Euroregió: infraestructures i mobilitat, activitat econòmica**

Hble. Sr. Albert Vilalta i González
Excm. i Magfc. Dr. Joan Tugores i Ques, rector de la Universitat de
Barcelona
Moderador: Sr. Alfons Labrador i Tames, director d'Estudis de la
CONC

17,00 h. Taula rodona: **L'àmbit social a l'Euroregió**

Sr. Joan Coscubiela i Conesa, secretari general de la CONC
Sr. Josep Maria Álvarez i Suárez, secretari general d'UGT de
Catalunya

Sr. Joan Pujol i Segarra, secretari general de Foment
Sr. Víctor Campdelacreu i Armengol, membre de la Comissió
Executiva de Pimec
Moderador: Sr. Ferran Cardenal de Alemany, membre de la
Comissió Executiva del CTESC

DIA 26

10,00 h. Taula rodona

Presidents dels CES que integren l'Euroregió

12,00 h Clausura

Hble. Sr. Pere Esteve i Abad, vicepresident del Patronat Català
Pro Europa
Il·ltre. Sr. Rafael Hinojosa i Lucena, president del CTESC

Annex 2. Mapes d'infrastructures de transport

1. Adequació xarxa ferroviària

Proposta d'adequació de la xarxa ferroviària

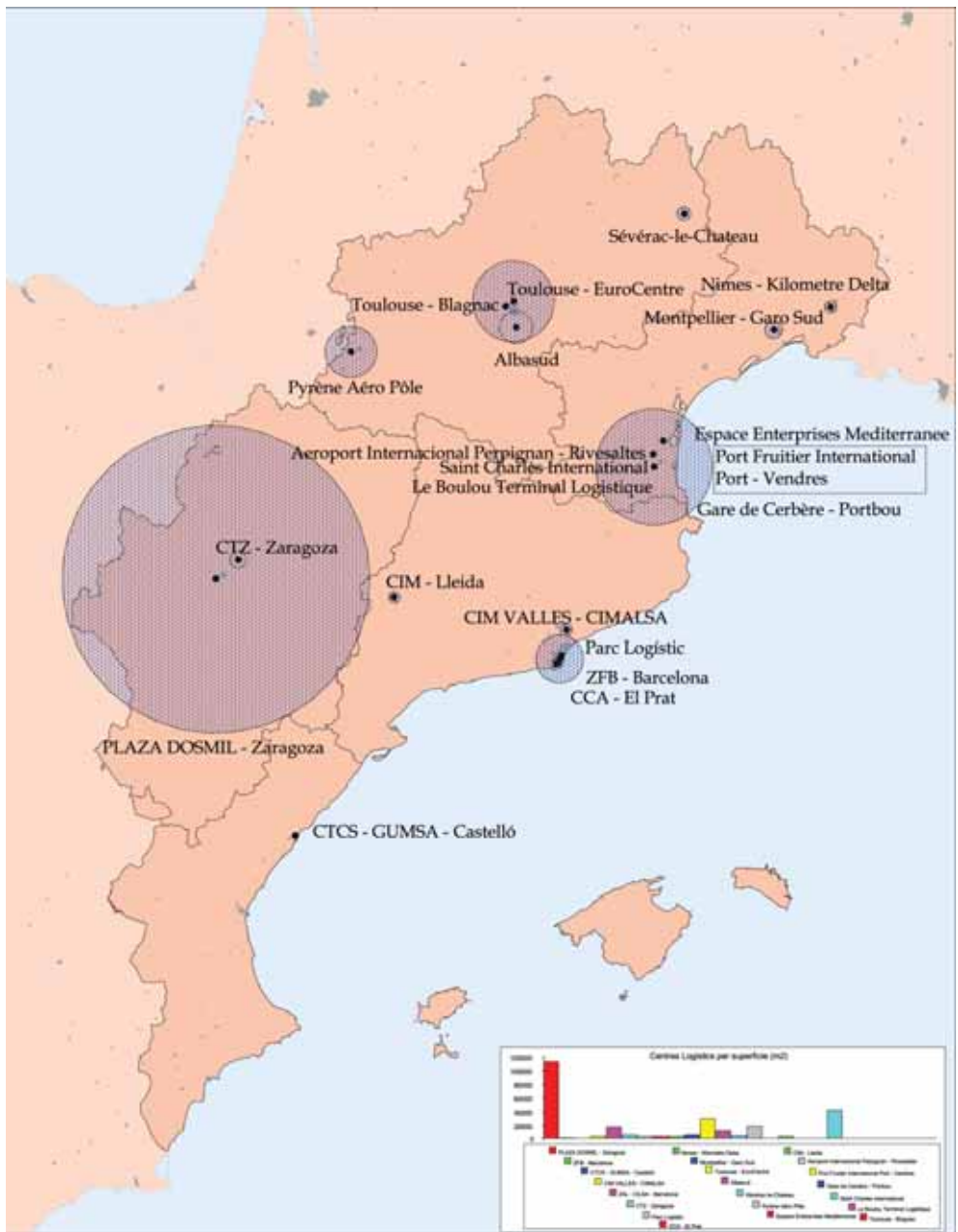

Font: Base Cartogràfica de l'Institut d'Estudis Territorials (IET)

4. Centres logístics

Centres Logístics

Les representacions dels diferents centres són funció de la superfície del Centre.
Per tal que es visualitzin tots els centres, s'ha aplicat un factor de reducció.

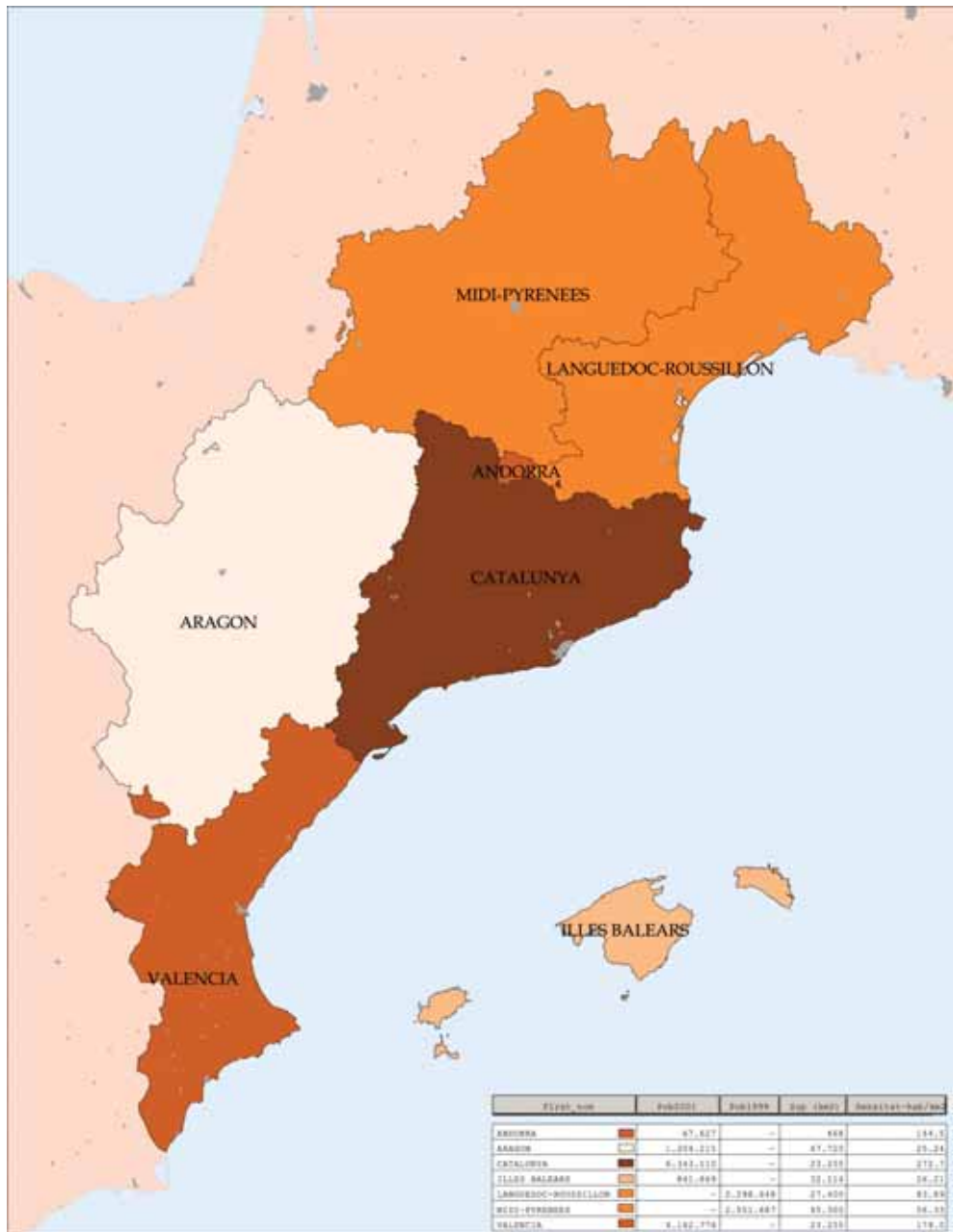
Font: ACTE i recerca centres logístics

Font: IET

5. Densitat de població

Densitat de població als territoris de l'Euroregió (*)

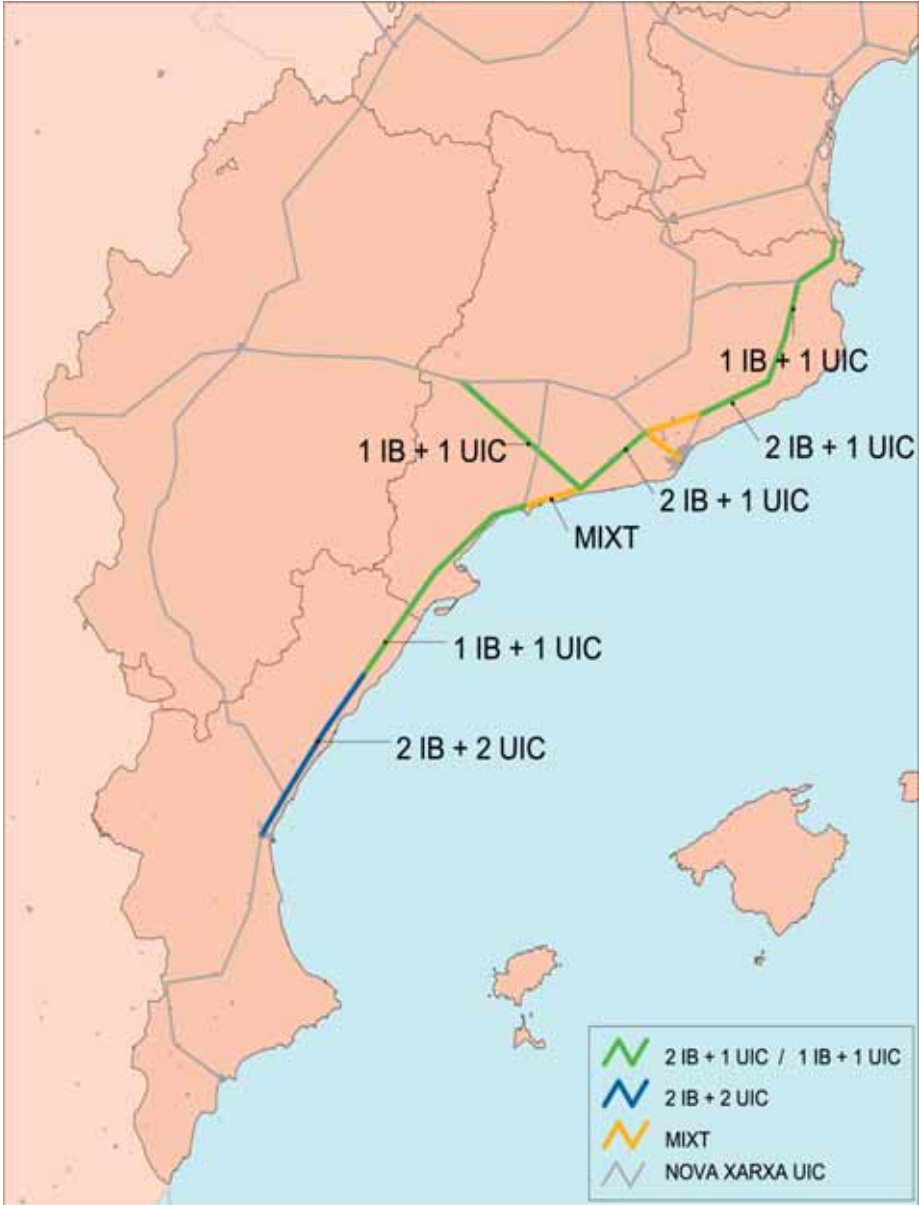
* Dades INSEE 1999, INE 2001

Font: Base Cartogràfica IET

6. Fases TAV

Proposta d'adequació de la xarxa ferroviària

Font: Base Cartogràfica IET

7. Xarxa ferroviària

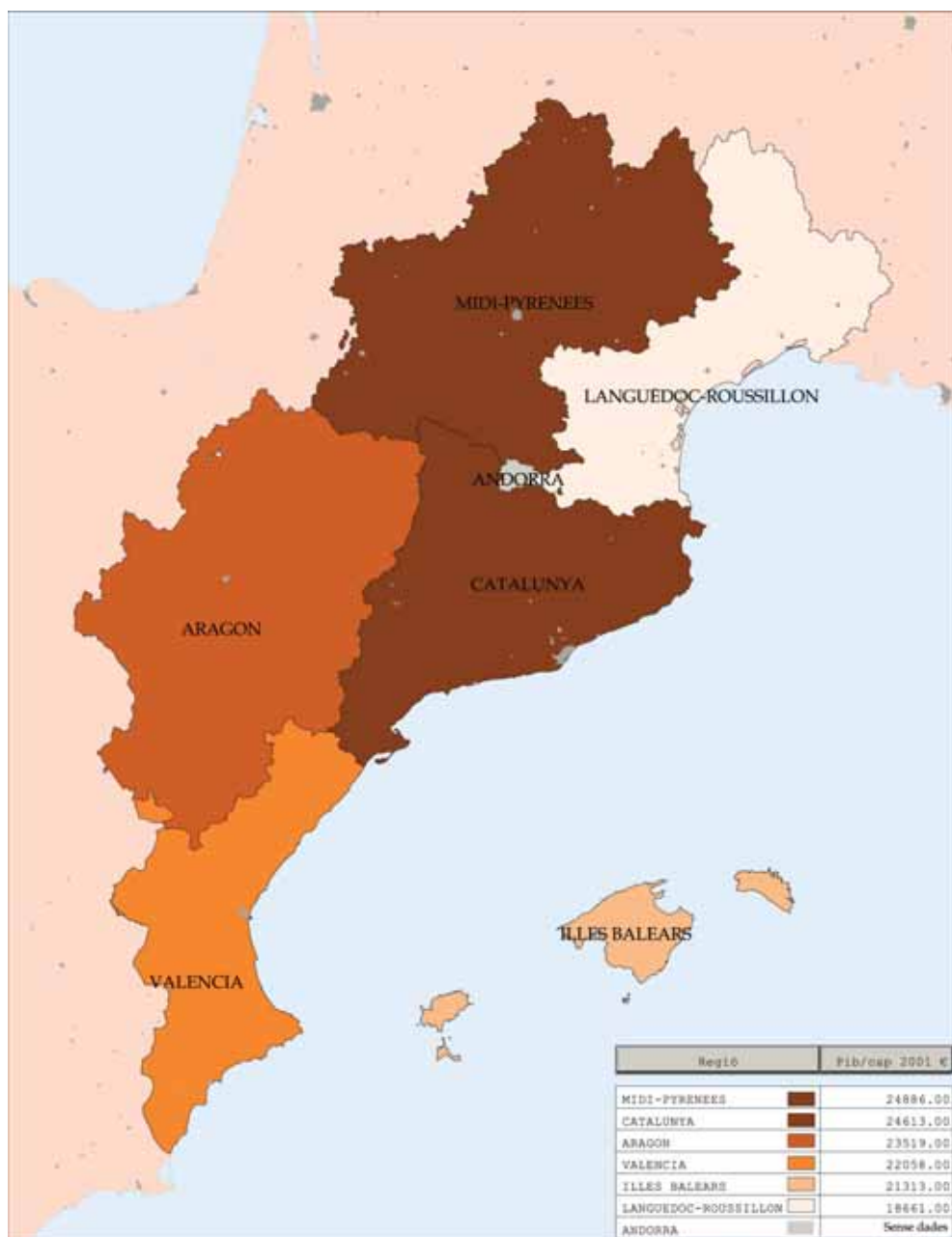
Xarxa ferroviària en servei a 31-12-2003

Font: IET

8. PIB per càpita Euroregió

PIB/càpita 2001

Dades Eurostat

Font: IET

Volum mercaderies ports Euroregió (2003)

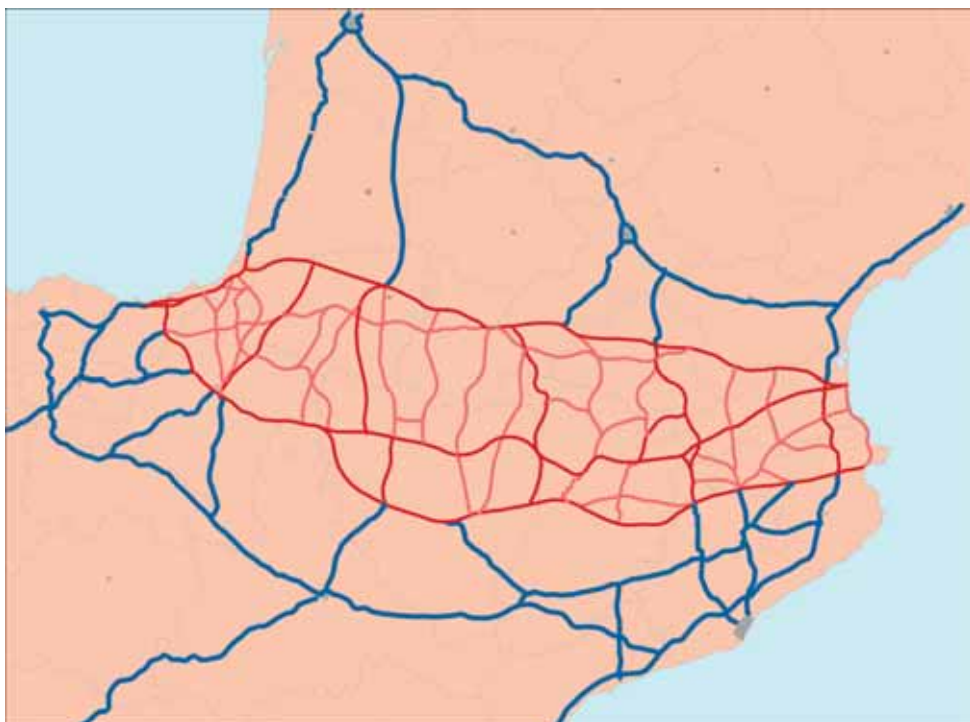

¹⁰⁰ Els ports estan buidats amb les dades dels respectius Autoritats portuàries

10. Retoc esquema viari CTP

Proposta d'esquema viaria per als Pirineus

Basat en l'Esquema de la Comunitat de Treball dels Pirineus (2000)

Font: IET

11. Xarxa viària bàsica a 2003

Xarxa viària bàsica a 2003

Font: IET

Font: IET

